

Årsrapport 2008

Fylkesmannen i Oppland

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringar	Side 6
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 12
Kongehuset	Side 12
Miljøverndepartementet	Side 13
Landbruks- og matdepartementet	Side 15
Kunnskapsdepartementet	Side 29
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 38
Justis- og politidepartementet	Side 40
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 46
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 50
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 53
Statens Helsetilsyn	Side 64
Samferdselsdepartementet	Side 66
Utenriksdepartementet	Side 66
Kultur- og kirkedepartementet	Side 66
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 67

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

Utviklingstrekk i Oppland

Befolkningsutvikling

Utviklingen med nedgang i folketall har fortsatt også i 2008. De langt fleste kommunene har en negativ befolkningsutvikling selv om Oppland fylke som helhet har hatt en økning i folketallet med 758 personer.

Oppland har nå den laveste fruktbarheten i landet med 1,79 barn per kvinne. Selv om det er en befolkningsøkning i byene og de mest sentrale kommunene, er denne likevel så svak at befolkningsutvikling ses på som den største utfordringen i nesten alle kommuner.

Opplendingene blir også eldre og eldre. Forventet levealder for menn i Oppland er nå 76 år, for kvinner 81 år. Dette gir selvsagt utfordringer innen helse- og omsorgssektoren.

Arbeids- og næringsliv

Strategiene for å skape livskraftige kommuner er mange og dette arbeidet har høy prioritet i kommunene. Det handler om å skape arbeidsplasser, og bevare arbeidsplasser. Også Opplandskommunene merket finanskrisen siste halvdel av fjoråret, blant annet med en betydelig reduksjon av bygg- og anleggsaktiviteten. Verst rammet ble likevel Vestre Toten, der flere bedrifter er leverandører til en kriserammet bilindustri.

Året under ett viste antallet registrerte virksomheter en økning med 103, mens det var en nedgang på 336 i 2007. Den typiske opplandsbedriften er enkeltmannsforetak eller småbedrift med 1-4 ansatte. Dette gjør at næringslivet totalt sett ikke er spesielt robust.

Ved utgangen av 2008 var arbeidsledigheten i Oppland på 2,4 %, mens landet som helhet på samme tidspunkt hadde 2,6 %. Fylket har fortsatt lav ledighet, men hadde altså en økning på 64 % i antall ledige i forhold til året før. I løpet av få måneder førte dette til at arbeidskraftmangelen forsvant. Den ble erstattet med kunde- og pengemangel i flere næringer.

Oppland skuet ved årsskiftet inn i samme usikre framtid som resten av Norge, og verden. Deler av industrien er internasjonalt rettet, både på eiersida og på kundesida. Bygg- og anleggsbransjen kan ta seg opp igjen på grunn av den offentlige satsingen, men i hvor stor grad dette igjen slår ut på leverandør- og råvaresida er uvisst. Reiselivsfylket Oppland kan få et oppsving dersom flere ønsker å feriere ”hjemme”, men kronkursen vil spille inn i konkurransen. Slik kan vi fortsette i bransje etter bransje.

Kommuneøkonomi

Det var ingen kommuner i Oppland i ROBEK ved slutten 2008, men den økonomiske situasjonen for kommunene ble stadig mer presset gjennom året. Fylkesmannen har gitt en vurdering og analyse av den finansielle stillingen i alle kommunene i fylket. Politiske og administrative ledere i kommunene har gitt uttrykk for at kommuneøkonomien igjen utgjør en betydelig utfordring, og økonomiske snuoperasjoner er igangsatt i flere kommuner.

Kommunale planer

Det var en nedgang i antallet kommunale planer som Fylkesmannen behandlet i 2008. I 2007 behandlet embetet 332 (438 i 2007) regulerings-/bebyggelsesplaner og 40 kommune(-del)planer (53 i 2007). Bare i et fåtall av planene har kommunene og Fylkesmannen forskjellig syn på nasjonal politikk. Fylkesmannen behandlet 296 dispensasjonssaker og 124 klagesaker på planer.

Det føles stadig som en utfordring for en del kommunale ledere at nasjonale føringer for vern - eller restriktiv bruk av natur og jord - kommer i konflikt med ønske om næringsutvikling i de samme områdene.

Likestilling

Ved kommunevalget i 2007 ble det valgt inn 41 % kvinner i kommunestyrene i Oppland, dette er over landsgjennomsnittet. I fire kommunestyre er det rent kvinneflertall, mens det er sju kvinnelige ordførere i fylket.

På Statistisk sentralbyrås likestillingsindeks for 2008 kommer Oppland ut som nummer sju med 2,6 poeng (landsgjennomsnittet er 2,5 poeng), mens det er stor forskjell fra kommune til kommune – fra 1,6 til 3,4 poeng (Etnedal, med 13. plass i landssammenheng). I Likestillings- og diskrimineringsombudets kontroll av 64 likestillingsredegjørelser i kommunene 2008 fikk begge de to fra Oppland sin redegjørelse for likestillingsarbeid godkjent, den ene med merknaden ”mangelfull”. Likestilling er tema i møter mellom Fylkesmannen og kommunene.

Utdanningsnivået

Oppland er stadig blant de fylker i landet som har innbyggere med lavest utdanningsnivå. Landssnittet for personer med høyere utdanning er 25,9 %, mens tilsvarende tall i Oppland er 19,4 %. Av menn i Oppland er det 17 % med høyere utdanning, av kvinner 21,8 %.

Fylket har to veldrevne høgskoler som arbeider for å bli et universitet i Innlandet sammen med Høgskolen i Hedmark. Dette arbeidet ser ut til å ta tid, og kvalitativ utvikling innenfor de rammer og muligheter som finnes er derfor en forutsetning for videre suksess.

Utviklingstrekk i embetet

Rekruttering

Embetet hadde utfordringer som følge av mange ansettelsessaker i 2008. 14 fast ansatte sluttet, som ga en turnover på 11,6 %. For å løse de ulike departementenes oppdrag, ble en rekke engasjementstillinger besatt. Totalt ble derfor 27 stillinger utlyst. Dette medførte betydelig arbeidsbelastning i ansettelsesprosessene, store annonseringskostnader – og økte lønnsutgifter for å rekruttere. Den generelle arbeidsmarkedssituasjonen var årsak til dette. I den enkelte avdeling ga vakanser økt press på de øvrige medarbeiderne og stort behov for kompetanseoverføring. Det ble til tross for den generelle arbeidsmarkedssituasjonen rekruttert dyktige medarbeidere.

Tverrfaglig arbeid

Det foregår mer og mer tverrfaglig arbeid for å øke samordningen og finne helhetlige løsninger internt i embetet, f. eks:

- Planteamet - som håndterer embetets plansaker
- Strategisk gruppe for kommunerettet arbeid – som årlig utarbeider embetets vurdering av hvordan Opplandskommunene håndterer de lovpålagte oppgavene
- Klimagrappa – som skal utvikles til å bli et kompetanseknutepunkt og pådriver for klimaarbeid både internt og eksternt
- Nettredaksjonen – som har pådriver- og utviklingsansvar for arbeidet med internett og intranett

Det tverrfaglige arbeidet er også nødvendig i Dialog StatBedrift, som Fylkesmannen har etablert på prosjektbasis sammen med ti andre statlige virksomheter i fylket. Målet for dette prosjektet er å styrke konkurransevnen og bidra til forenkling for næringslivet gjennom dialog.

Kultur- og kompetansetiltak

Det gjennomføres årlig flere tiltak for å utvikle kulturen og engasjement på arbeidsplassen, blant annet med en kulturdag, en skidag og en dag med felles utflukt. Det arbeides aktivt med frisklivsaktiviteter. 45 medarbeidere deltok i tre forskjellige grupper med ulikt fokus.

Det ble gjennomført to HKI (HumanKapital-Indeks)-tester for embetets medarbeidere (februar og desember). Resultatet var positivt, med høy score for medarbeiderengasjement. Det er videre gjennomført HMS – ROS-analyse og revidert Håndbok for internkontroll.

Veilederopplæring, som embetet etter en tilbudsrunde valgte å kjøpe fra Høgskolen i Lillehammer, er avsluttet. Dette var et studieopplegg med 15 studiepoeng i veiledning, samhandling og kommunikasjon som 20 medarbeidere deltok på. Embetets lederopplæring er videreført for avdelingsledere og nestledere med to årlige samlinger.

Interninformasjon er styrket. Dette skjer blant annet via intranett og månedlige lunsjarrangement - ”vannhull” der tema presenteres på tvers i embetet.

Brukerpanel

Fylkesmannen i Oppland fortsatte arbeidet med å benytte brukerpanel i sitt fornyingsarbeid. Åtte ordførere, som ble trukket ut og tilbudt deltakelse, uttalte seg i en to-timer lang sekvens om en rekke arbeidsområder hos Fylkesmannen, slik som informasjon, samhandling og dialog, tilgjengelighet, myndighetsutøvelse og fornyingsarbeid.

Samme prosess ble tilbudt for rådmenn, ledere og fagpersoner innenfor områdene landbruk og helse- og sosial. Embetet fikk svært gode tilbakemeldinger, både konkret på temaene brukerpanel deltagerne blir utfordret på – og på måten brukerne blir hørt.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Når det gjelder innrapportering av ukeverk, har embetet rapportert reelt antall ukeverk der hvor det har vært innvilget permisjoner (feks 80 % stilling - omsorgspermisjon) eller i de tilfeller hvor det har vært vakanser. For 2008 hadde embetet kun vakanser i kortere perioder. Når det gjelder sykefravær, er dette lagt inn med full årsvirkning uavhengig av lengden på sykefraværet.

I embetet var det i 2008 ni deltakere i det sentrale seniorforsøket. Disse er lagt inn med full årsvirkning (45 uker), men vi ønsker å presisere at de som har utnyttet alle seniortiltakene, har hatt et reelt antall ukeverk på tilnærmet 32. Til tross for reduksjonen i antall ukeverk, har embetet i stor grad klart å levere ihht bestilling, men dette har hatt konsekvenser for oppgavefordelingen i de berørte avdelinger.

1.2.1 Embetet som helhet

Departement	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	9		9	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	176		176	0
Barne- og likestillingsdepartementet	169	4	169	4
Helse- og omsorgsdepartementet	282	81	282	81
Statens Helsetilsyn	212		212	0
Justis- og politidepartementet	265		265	0
Kommunal- og regionaldepartementet	253		253	0
Kultur- og kirkedepartementet	9		9	0
Kunnskapsdepartementet	303	90	303	90
Landbruks- og matdepartementet	1095		1095	0
Utenriksdepartementet	3		3	0
Samferdselsdepartementet	4		4	0
Miljøverndepartementet	790	79	790	79
Administrasjon	995		995	0
Embetsledelse	90		90	0
Sum:	4656	254	4656	254

1.2.2 Det administrative området

Område	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90		90	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	248		248	0
Regnskap og lønn	111		111	0
Personal	45		45	0
IKT	88		88	0
Informasjon	45		45	0
Ekspedisjon/forværelse	35		35	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	378		378	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	1085	0	1085	0

1.3 Andre forhold

Basert på tildelingen i 2008, hadde embetet totalt sett økonomiske rammer via 1510 og trekkfullmakter som ga oss mulighet til å løse de oppgavene som var reflektert

embetsoppdraget. Erfaringsmessig mottar embetet underveis i budsjettåret øremerkede midler med tilhørende oppgaver. Embetet har problemer med å utnytte disse midlene på en effektiv og god måte. Ofte er tildelingene "uforutsigbare", samtidig som de i begrenset grad dekker opp et årsverk. Dette medfører problemer med å rekruttere arbeidskraft til disse oppgavene. Resultatet er at vi har økonomi til å løse oppgavene, men har problemer med å bemanne organisasjonen for å møte disse utfordringene. Målet må være at tildelingene er forutsigbare, kommer så tidlig som mulig i budsjettåret og at økonomi og arbeidsomfang i hovedsak kan reflekteres i et årsverk.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Fornyning av kommunal sektor

Kommunene i Oppland arbeider aktivt med ulike tiltak og programmer for å forbedre og fornye tjenestene til innbyggerne. Fylkesmannen er gjennom flere tiltak aktiv bidragsyter til dette arbeidet, blant annet gjennom formidling av skjønnsmidler til fornying, veiledning, kurs og konferanser. Skjønnsmidler til fornying tildeles etter søknad fra kommunene, og er en betydelig motivasjonsfaktor og støtte til mange kommunale fornyingsprosjekter.

I 2008 ble det fordelt 8,65 millioner kroner til 33 ulike fornyingsprosjekter. De fleste tiltakene vektlegger effektivisering og kvalitetsheving i den kommunale tjenesteproduksjonen. Flere og flere kommuner går sammen om interkommunale/flerkommunale prosjekter, noe som fører til større grad av samarbeid og erfaringsdeling mellom kommunene. Av de 33 prosjektene som mottok støtte i 2008, var ti regionale og to interkommunale. For ytterligere å sikre læring og erfaringsdeling fra fornyingsprosjekter, arrangerte Fylkesmannen i Oppland sammen med KS Oppland en fornyingskonferanse høsten 2008. 23 av 26 kommuner i fylket var representert med prosjekter som de selv presenterte. Konferansen ble så godt mottatt at den blir et årlig arrangement, hvor kommuner som har mottatt støtte både har en rett og plikt til å delta med sine erfaringer til gjensidig erfaringsutveksling. Fylkesmannen håper også at møteplassen skal bidra til god omdømmebygging for offentlig sektor, da fokus vil være å presentere suksesshistorier fra de kommunale prosjektene.

Det ble i 2008 etablert en "fornyingspris" som utdeles av embetet til en kommune som har utmerket seg i sitt fornyingsarbeid, og som oppfyller bestemte kriterier; å være aktive i sitt utviklings- og fornyingsarbeid, å forankre prosjekter i kommunens ledelse, nå og måle resultater, ha vektlagt dialog, læring og internt forbedringsarbeid, formidlet og delt erfaringer og resultater med andre, vært synlige og deltakende i relevante fora, nyttiggjort seg ny teknologi og metoder, samt vært en pådriver i nytenking og inspirert andre gjennom sitt arbeid. For 2008 ble Lom kommune tildelt fornyingsprisen. Omstilling og fornying er fortsatt et viktig satsingsområde for å sikre riktig tjenesteutvikling og god kvalitet.

Fylkesmannen i Oppland har i 2008, sammen med KS Oppland, etablert et styringsnettverk for kommunale toppledere i fylket. Styringsnettverket har hatt fokus på utvikling av gode styringssystemer og implementering i den enkelte virksomhet. Tilbudet har blitt svært godt mottatt av kommunene, som viser stor interesse for nettverksmodellen som metode. Det har totalt vært avholdt åtte dagsamlinger i 2008. Fylkesmannen og KS er i dialog om å videreføre samarbeidet.

Også i 2008 er det gjennomført regionvise møter med alle kommunene i Oppland, hvor fylkesmannen med hele sin ledergruppe møter politisk og administrativ ledelse i kommunene. Møtene er et ledd i styringsdialogen. Til disse regionmøtene blir det utarbeidet "kommunebilder", som i hovedsak baserer seg på KOSTRA-data og tilsynserfaringer. I det omfattende dokumentet beskrives status på sentrale tjenesteområder i den enkelte kommune og region. Tilbakemeldingene fra kommunene på dette tiltaket er svært gode, og embetets erfaringer er også positive. På regionmøtene formidler fylkesmannen statlige føringer og politikk til kommunene, og får også verdifulle innspill med seg tilbake fra kommunene til sentrale myndigheter.

Fylkesmannen i Oppland gjennomførte i 2008 et "Brukerpanel" hvor et tilfeldig utvalg kommuner i Oppland inviteres til gjennom dialog å gi sine tilbakemeldinger på embetet. Metoden med brukerpanel ble etablert i 2007. Det inviteres 4 grupper hvert år; ordførere, rådmenn/administrasjonssjefer og to fagavdelinger. Innspillene og tilbakemeldingene fra dette panelet tas med inn i den strategiske virksomhetsplanleggingen i embetet. Målsettingen er at alle kommunene i Oppland har deltatt i dette panelet i løpet av en treårsperiode.

Ut over dette er det etablert faste treffpunkt mellom embetet og KS hvor det utveksles erfaringer og planlegges felles tiltak og støtte til kommunene. Eksempler på slikt samarbeid er økonominettverket til KS hvor embetet inviteres inn, samt felles støtte og veiledning i forhold til utfordringer knyttet til "Kvalitetskommunearbeidet".

Fylkesmannen og KS Oppland arrangerer årlig kommuneproposisjonskonferanse i mai og Fylkesmannen inviteres til KS sine strategi- og budsjettkonferanser.

Embetet utfører også en stor grad av individuell støtte og oppfølging til kommuner som deltar i ulike omstillings- og fornyingsprosjekt og programmer. Tilbakemeldingene på disse tilbudene er svært gode, og kommunene etterspør i stadig økende grad støtte til pågående utviklingsprosjekter. Embetet har imidlertid begrenset kapasitet til å etterkomme alle henvendelser på området.

Samordning

Fylkesmannen ivaretar samordningsansvar på flere områder, og videreutvikler stadig dette arbeidet. Fylkesmannen leder NAV-forum, et viktig samarbeidsorgan for å sikre god samordning og gjennomføring av reformen i Oppland. Også her er det svært viktig at erfaringer, kompetanse og ressurser deles og formidles, for å sikre best mulig tjenesteutvikling.

Fylkesmannen leder "Tilsynsforum Oppland", et organ som ivaretar samordningen av statlig tilsyn rettet mot kommuner i henhold til kommunelovens kapittel 10A § 60 e.

Forumet samordner planlegging av tilsyn i felles tilsynskalender i henhold til lovens krav. Det innebærer blant annet vurdering av tilsynsbelastningen på den enkelte kommune. Det er også utarbeidet rutine for å ivareta lovkravet når det gjelder iverksetting av vedtak om pålegg og sanksjoner av vesentlig betydning for tilsynsobjektet. I tillegg arbeides det med en felles internettside for å presentere en samlet oversikt over tilsynsrapportering, som ny læringsarena for egne og andres tilsyn.

Kommunene oppfordres til å bruke tilsynsrapporter som grunnlagsmateriale for eget systemforbedringsarbeid. Formålet er således både at kommunene skal møte en forutsigbar og samordnet stat, og at læringseffekten av gjennomførte tilsyn skal bli større og mer effektiv og at kvaliteten i tjenesten skal bli bedre. Rådmannsutvalget er referansegruppe.

Fylkesmannen i Oppland har som mål å skape en rød tråd i sitt fornyingsarbeid, ved at arbeidet og tiltakene skal være betegnet av gjenkjennelighet og helhetlig tilnærming, og at de ulike satsinger i størst mulig grad skal koordineres slik at synergieffekter kan oppnås. Det vektlegges dialog, samhandling og metodeutvikling. I praksis betyr det at gevinster og erfaringer gjort på et område, overføres og videreutvikles på andre innsatsområder der det er tjenelig, og at en hele tiden har fokus på erfaringsutveksling og læring. Embetet ønsker å være offensivt i sitt fornyingsarbeid.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Fylkesmannen ved helse- og sosialavdelingen og Helsetilsynet i Oppland har gjennomført 16 tilsyn med helsetjenesten i fylket. Legevaktjenesten i 10 kommuner ble undersøkt. Legevaktene fungerer bra, men det er problemer i enkelte kommuner både med kontinuitet i tjenesten og med å følge klare rutiner. De interkommunale ordningene er klare "vinnere" med godt utviklede styringssystemer og aktivt samarbeid med de involverte kommunene.

Sentralt i tilsynsvirksomheten var de landsomfattende tilsynene med barnevern-, helse- og sosialtjenester til utsatte barn. Disse ble utført i en kommune i alle regionene i fylket. Det gjøres mye godt barnevernsarbeid i Oppland, men revisjonene avdekket behov for klarere styring fra kommunens side og mer aktivt bruk av internkontrollforskriften. Tilsynene viste også at samhandlingen mellom de kommunale tjenestene kunne forbedres.

Fylkesmannen og Helsetilsynet i Oppland behandlet 52 enkeltsaker om helsetjenester og helsepersonell i fylket, 10 saker om behandling uten eget samtykke (tvangsmedisinering) og 16 rettighetsklager. Det ble videre behandlet 235 saker om anledning til å rekvirere sentralstimulerende legemidler og gitt 523 uttalelser om førerkort.

Det ble gjennomført en rekke kurs og seminarer i løpet av året. Blant disse var: jusskonferanse for barnevernstjenesten, fagsamlinger for barnevernsledere, kurs og veiledning for turnuskandidater, rusforebyggende arbeid, tiltaksplanen mot fattigdom, NAV, boligsosialt arbeid og "Maihaugenkonferansen" som i anledning mangfoldsåret fikk kongelig besøk.

Fylkesmannen administrerer en rekke tilskuddsordninger. Det ble utbetalt 240,11 mill kroner til psykisk helsearbeid i kommunene, 3,11 mill kroner til videreutdanning i psykisk helsearbeid og 154 000 kroner til lokale etter- og videreutdanningstiltak innen psykisk helsevern. Tilskudd ble også gitt på folkehelseområdet og noen kommuner som er i etableringsfasen for mottak av asylsøkere og flyktninger fikk tilskudd til opprustning av helsetjenesten etc.

Rusarbeidet i 2008 sentrerte seg rundt å få en bred oversikt over arbeidet i kommunene. Dette vil gi grunnlag for prioriteringer og aktiviteter i 2009. Mye av arbeidet i 2009 vil dreie seg om en styrking av de lokale rusfora, samarbeidet med NAV og et integrert samarbeid med psykisk helsevern. Det ble initiert 7 forskjellige lokale prosjekter innen rusomsorgen i 2008. Disse vil bli fulgt opp i 2009. Det er viktig å utarbeide en helhetlig kompetanseplan på området.

Innenfor barnevernet ble det ført tilsyn med alle fylkets sju barnevernsinstitusjoner. Fylkesmannen mottok og behandlet i alt 21 klager fra beboere på barnevernsinstitusjonene. I tillegg ble flere henvendelser fra beboere og pårørende behandlet. På slutten av året ble det også gjennomført tilsyn ved de avdelinger som tok imot EMA-barn.

Den kommunale barnevernstjenesten rapporterer halvårlig om saksmengde m.m. og kvartalsvis om overholdelse av frister i saksbehandlingen. Rapporteringen gjennomgås og følges opp av Fylkesmannen. Det ble arrangert jusskonferanse for barnevernstjenestens ansatte og en fagsamling for barnevernstjenestens ledere.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Med hjemmel i lov om barnevernstjenester § 2-3 tredje ledd bokstav c og samme lov kapittel 5 ble det ført tilsyn med fylkets sju barnevernsinstitusjoner. Samtlige institusjoner, unntatt to, tar imot barn etter lov om barnevernstjenester §§ 4-24 og 4-26. Fylkesmannen utførte samtlige forskriftfestede individtilsyn og systemrevisjoner ved fylkets barnevernsinstitusjoner. Det ble også gjennomført tilsyn ved de avdelinger som tok imot EMA-barn på slutten av året. Fylkesmannen mottok og behandlet i alt 21 klager fra beboere på barnevernsinstitusjonene. I tillegg ble flere henvendelser fra beboere og pårørende behandlet.

Det ble gjennomført tilsyn ved kommunebesøk med barneverntjenestene i tre kommuner, Lunner, Vang og den interkommunale barneverntjenesten i Sel og Vågå. Fylkesmannen har behandlet en klage på barneverntjenestens vedtak og 19 tilsynsklager etter barnevernloven § 2-3 fjerde ledd.

Fylkesmannen arrangerte en jusskonferanse for barneverntjenestens ansatte og en fagsamling for barneverntjenestens ledere. På slutten av året ble det gjennomført tre regionale nettverkssamlinger om bedre kommunalt tjenestetilbud og samordning av tjenestene.

Den kommunale barneverntjenesten rapporterer halvårlig om saksmengde m.m. og kvartalsvis om overholdelse av frister i saksbehandling. Rapporteringen gjennomgås og følges opp av Fylkesmannen.

Fylkesmannen legger vekt på å ha god dialog med kommunene og har brukt ulike faste møteplasser med sektoren for å formidle og drøfte nasjonal politikk, barnehagejuss og lokale utfordringer. Fylkesmannen har vært opptatt av å ha et helhetlig perspektiv på barnehage- og skolesektoren. Barnehageansvarlige har derfor deltatt på samlinger sammen med skoleeierne hvor temaene har vært felles for begge sektorene. Temaene var overgangen mellom barnehage og skole og språkutvikling og tidlig innsats. Fylkesmannen har gjennom året hatt jevnlig kontakt med kommunene via e-post og telefonhenvendelser, og noe kontakt med private aktører. Veiledningen er i hovedsak knyttet til nasjonale føringer for sektoren, fagområder i rammeplanen, tilskudd og barnehagejuss.

Fylkesmannen har gjennomført fire stedlige barnehagetilsyn hvorav tre var felles tilsyn med skolesektoren. Systemrevisjon er benyttet som metode. Hovedfunnene samsvarer med funn gjort ved tilsyn i skolesektoren, nemlig at kommunene mangler et forsvarlig system som sikrer at barnehagene blir drevet i samsvar med gjeldende lover og regelverk. Kommunene som fikk avvik sikrer ikke at barnehagene har en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse og at barnehagelovens norm for pedagogisk bemanning overholdes.

Fylkesmannen har vektlagt å bruke resultatene og erfaringene fra tilsyn som grunnlag for ulike drøftinger med kommunene. Tilsynsarbeidet og juridiske drøftinger har vært fast tema på samlinger og møter med kommunene. Vi har med utgangspunkt i resultatene fra tilsynene arrangert en egen fagdag hvor sentrale, og nye, juridiske temaer ble gjennomgått og drøftet.

Fylkesmannen har fulgt opp det nasjonale målet om full barnehagedekning og har arrangert samlinger for barnehageansvarlige i alle kommuner i Oppland der bl.a. utbygging og barnehagekartet har vært fokusert. Videre har utbygging/full barnehagedekning vært tema gjennom løpende veiledning, dialog og andre møter med kommunene. Ved årsskiftet gjensto fire kommuner som rapporterte om at de ville nå målet innen andre halvår i 2009.

På utdanningsområdet er det gjennomført tilsyn i tråd med det nasjonale oppdraget fra Utdanningsdirektoratet. Utover dette er det gjennomført egeninitierte tilsyn slik som beskrevet i kap 3., resultatområde 31.1. Disse tilsynene er gjennomført på grunnlag av ROS-analyse med bakgrunn i nasjonale prøver, grunnskolestatistikk, oppslag i lokalavisene og kunnskap som ellers har tilflytt Fylkesmannen.

I tillegg til de stedlige tilsynene er det med hjemmel i § 14-1 ført skriftlig tilsyn i enkelte saker. Disse er også

beskrevet i kap.3.

Det ble startet opp en serie med regionale seminarer om skoleeiers ansvar for systematisk oppfølging av læringsresultater. Dette er en oppfølging av resultatene fra tilsynet i 2007 og 2008 om tilpasset opplæring.

Det er i kap. 3 gjort rede for ressursbruk og tilsynsmetode. Bortsett fra tilsynene i to av kommunene er de egeninitierte tilsynene basert på risikovurderinger.

Fylkesmannen har aktivt fulgt opp Kunnskapsløftet gjennom sitt samarbeid med skoleeier, høyskoler og lærerorganisasjoner i en strategisk gruppe på fylkesplan, gjennom to skoleledersamlinger, egne møter med lærerorganisasjonene, med fylkeskommunen, med pp-tjenesten i fylket og gjennom egne seminarer om tilpasset opplæring. I tillegg til tilpasset opplæring har tidlig innsats og overgangen fra barnehage til skole vært tema.

Nasjonale prøver i regning og lesing på norsk og engelsk ble gjennomført høsten 2008 for 5. og 8. trinn. Fylkesmannen har i forbindelse med gjennomføringen gitt veiledning, teknisk bistand og brukerstøtte overfor skoleeierne. Resultatene fra de nasjonale prøvene har blitt brukt i utarbeidelsen av Fylkesmannens kommunebilder.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Fylkesmannen behandlet tilsammen 40 kommune(-del)planer og 332 regulerings-/bebyggelsesplaner. Dette er en nedgang for både kommuneplaner og regulerings-/bebyggelsesplaner sammenliknet med 2007. Det ble behandlet 296 dispensasjonssøknader, noe som også er en nedgang i forhold til 2007. Tallet på plansaker holder seg på et høyt nivå sett i forhold til antall kommuner og befolkningsutvikling. Omfattende hyttebygging og reiselivssatsing er hovedårsakene til dette.

Arbeidet med overordnede planer har vært prioritert. Arealplanmøtet, som arrangeres en gang i måneden, er en viktig arena for samordning av statlig politikk. Der deltar foruten Fylkesmannen også Statens vegvesen, Norges vassdrags- og energidirektorat, Jernbaneverket og fylkeskommunen. Alle fagavdelinger hos Fylkesmannen deltar i ukentlige, interne planmøter. Fylkesmannen arbeider for at samfunnsikkerhet, folkehelse, universell utforming og barn og unge skal komme tydeligere fram i sin uttalelse til kommunale planer.

Det er i senere år satt fokus på Norges ansvar for villreinen, noe som innebærer en særlig utfordring for Oppland. Fylkesmannen har påklaget en rekke dispensasjonssaker hvor det har vært konflikt mellom utbyggingsinteresser og villreinens influensområde.

Fylkesmannen har brukt innsigelsesinstituttet når kommunen og Fylkesmannen er uenige i forståelsen av nasjonale føringer. Det er blant annet fremmet flere innsigelser på grunn av jordvernet. I de fleste tilfeller blir sakene løst ved at kommunene tar innsigelsen til følge, eller at saken blir løst gjennom mekling. I 2008 ble en innsigelsessak fra Oppland avgjort i Miljøverndepartementet. I denne saken godkjente departementet langt på vei kommunens vedtak. Ytterligere tre innsigelsessaker ligger i departementet og er ikke avgjort.

Jordvernet og hensynet til villreinen har vært prioriterte oppgaver, og det er lagt vekt på å unngå hyttebygging i snaufjellet.

I november 2008 gjennomførte Fylkesmannen, sammen med fylkeskommunen, Statens Vegvesen og KS, en konferanse for kommunene i Oppland med ny plan- og bygningslov som tema. Dette temaet vil bli fulgt opp med et eget opplæringsprogram i 2009.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksbasert næringsutvikling

Fylkesmannen har gjennomført ulike tiltak innenfor landbruksbasert næringsutvikling knyttet til jord- og skogbruk. Målet er å utvikle tradisjonelt jord- og skogbruk, og få fram ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i landbrukets ressurser. Arbeidet med næringsutvikling målrettes gjennom de ulike strategiene:

- Strategier for landbruksrelatert næringsutvikling i Oppland 2007-2009
- Jordvernstrategier for Oppland
- Handlingsplan for økologisk landbruk i Hedmark og Oppland
- Regionalt miljøprogram

- Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011

Landbruksforum - et rådgivende utvalg for behandling av strategier - har som oppgave å komme med innspill til næringsutviklingsarbeidet m.m. Forumet er sammensatt av representanter fra Fylkesmannen i Oppland, Oppland Bondelag, Oppland Bonde- og småbrukerlag, Mjøsen skog BA, Innovasjon Norge, kommunene, Oppland fylkeskommune og NHO.

Fylkesmannen har bl.a. gjennom sitt tilbud om kurs og møter i kommunene bidratt til å videreutvikle og styrke kommunene som landbrukspolitisk aktør og som pådriver innen nærings- og samfunnsutvikling.

Kulturlandskap og biologisk mangfold har vært prioriterte områder. Nordherad i Vågå er utpekt til Opplands kandidat til nasjonale viktige kulturlandskap. Flere kommuner har fått støtte til å kartlegge arealer med biologisk mangfold. I RMP er det avsatt midler til å støtte skjøtsel av slike områder i alle kommuner.

Det er videreført tiltak innen bioenergi/tre, reiseliv/utmark, Inn på tunet (grønn omsorg) og småskala matproduksjon. Landbruks- og matdepartementet sin 5-årige seter-/støtssatsing er fulgt opp, og dette er gjort i samarbeid med fylkesmennene i Hedmark og Møre og Romsdal.

Økologisk landbruk har vært et satsingsområde der vi har felles handlingsplan med Hedmark. Midler er fordelt og åtte spesifikke tiltak er gjennomført. Økoløftprosjektet i tre kommuner er fulgt opp. Dessverre har det vært en liten nedgang i antall økoprodusenter og økologisk areal.

Jordvern har vært et prioritert arbeidsområde. *Jordvernstrategier for Oppland 2007 - 2011* er fulgt opp gjennom forvaltningen av arealsakene. Jordressursene er grunnlaget for langsiktig næringsutvikling, og Fylkesmannen er med og legger til rette for at kommunene bruker arealene i tråd med jordvernstrategien.

I prosjektet "Innlandet 2010" er bioenergi utpekt som et satsningsområde. Derfor er Arena bioenergi Innlandet etablert. Fylkesmannens rolle er som observatør i styringsgruppa.

Rovviltforvaltningen i fylket er blant annet fulgt opp gjennom sekretariatsfunksjonen for Rovviltnemnda. Det er arbeidet med forebyggende og konfliktdempende tiltak i samarbeid med kommunene. I 2008 var det nedgang i antall tapte beitedyr og reduksjon i antall erstatningssøknader.

Fylkesmannens funksjon som kontrollmyndighet i forhold til ulike tilskottsordninger er styrket i 2008. Kontroll er gjennomført i henhold til kontrollmetodikk formidlet gjennom et eget kontrollprosjekt.

Fylkesmannens ulike satsinger er i stor grad gjennomført innen det regionale partnerskapet, dvs. i samarbeid med Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge, og ellers i samarbeid med kommuner/regionråd, høyskoler/forskning, landbruksorganisasjoner og private virksomheter m. fl. Kontakten mot regionene/kommunene er spesielt godt ivarettatt gjennom regionstillinger. Fylkesmannen har opprettholdt slike stillinger i alle de seks regionene.

Naturressursforvaltning og miljøvern

Verneplanarbeidet har hatt høy prioritet. Oppland er i dag det fylket i Norge som har mest vernet areal (6911 km²) og størst prosentvis andel verna areal (ca 27 %). Forslaget til verneplan for **Breheimen** ble sendt på høring i desember. Verneplanarbeidet for utvidelse av **Ormtjernkampen** nasjonalpark ble videreført. Eksterne konsulenter har gjennomført konsekvensutredning for i alt tolv deltema. I begge disse verneprosessene er det en bred prosess med lokale og regionale aktører. Utkast til forvaltningsplaner for **Jotunheimen** og for **Rondane Dovre** ble utarbeidet. Begge forslagene ble sendt DN for godkjenning.

To områder i Oppland som omfattes av ordningen med **frivillig skogvern**, ble fredet som naturreservat ved kgl. res.. Dette er Marifjell naturreservat i Gran og Nannestad kommuner og utvidelse av Fjellsjøkampen naturreservat i Østre Toten og Hurdal kommuner. I tillegg ble Skjellingshovde naturreservat utvidet.

Alle kommunene i fylket gjennomførte en første generasjons kartlegging av **biologisk mangfold**. Det ble gjennomført ajourføring og supplering av naturtypedata og kartlegging av bekkekløfter i Lillehammer kommune. Fylkesmannen støttet oppstarten av et prosjekt som skal kartlegge forekomster av Skjeggklokke i flere kommuner. Det ble inngått avtaler om nye kartleggingsprosjekter som skal gjennomføres i 2009.

Det ble registrert fem familiegrupper av gaupe og fem ynglinger av jerv i Oppland i 2008. Ved to av jervynglingene

ble tisa og valpene avlivet ved hiuttak og ved en yngling ble en valp avlivet. Bestandsmålene er på henholdsvis fem familiegrupper av gaupe og fire ynglinger av jerv. Fem jerver ble felt under lisensfelling og ni gauper ble skutt under kvotejakta. 29 søknader om skadefelling ble behandlet. Én bjørn ble felt på skadefelling i beitesesongen. 4431 sau ble erstattet som følge av rovvilt (416 søknader) og 38 tamrein (to søknader). Det ble utbetalt drøyt 9,2 mill kroner i erstatning for rovviltskader.

Fylkesmannen deltok i tre landsomfattende kontrollaksjoner som gjelder **forurensing og miljøgifter:**

PCB-aksjonen skal sikre at PCB-holdig avfall blir forsvarlig håndtert og at PCB i lysarmatur blir utfaset. Her ble 20 byggeiere og fem miljøstasjoner (avfallsselskap) kontrollert. Mange byggeiere hadde ikke overholdt fristen for fjerning av PCB-holdig lysarmatur.

EE-aksjonen, her ble 20 forretninger som selger elektriske og elektroniske produkter kontrollert om de også tar imot kasserte produkter, og om de håndterer disse på en forsvarlig måte. Bakgrunnen for kravet om returordning, er at produktene inneholder helse- og miljøskadelige stoffer. Svært få butikker hadde informasjon om at kundene kan levere kasserte elektriske og elektroniske produkter i butikken.

Aksjon avløp, her ble alle kommunene undersøkt gjennom en brevkontroll, og følgende 4 kommuner ble besøkt: Vestre Toten, Gjøvik, Lillehammer og Ringeby. Kontrollen var rettet mot krav til de store renseanleggene (>2000 pe) for avløpsvann.

Avløpsaksjonen avdekket at flere kommuner ikke klarte å overholde fristen 1.1.2009 i forurensingsforskrifta for gjennomføring av nye tiltak. Ingen kommuner klarte å innføre akkreditert prøvetaking innen fristen, og åtte kommuner har manglende oversikt eller registrering av avløpsvann som går urensset ut i overløp.

I arbeidet med EUs vanndirektiv er det utarbeidet tiltaks- og forvaltningsplan for vannområdene Hunnselva, Leira, Hadeland og Aura/Eikesdalen som inngår i første planperiode. Arbeidet har foregått i tett samarbeid mellom berørte kommuner, Fylkesmannen og andre regionale sektormyndigheter. Det er også igangsatt overvåking av miljøtilstanden i disse vannområdene. I tillegg har en startet forberedelsen av arbeidet fram mot andre planperiode, ved å organisere vannområdene Mjøsa og Randsfjorden. Fylkesmannen har også deltatt aktivt i arbeidet i vannregionene.

1. september ble det etablert en intern klimagruppe. Klimagrappa skal bidra til at regjeringens klimamål nås ved å ha fokus på tre forhold: Internt i embetet, mot kommunene og mot andre samarbeidspartnere (statlige, private, frivillige organisasjoner). Målsettingen er at Fylkesmannen skal være aktiv og synlig i klimaarbeidet i Oppland, samt at kommunene skal oppleve Fylkesmannen som en troverdig og kompetent partner. Fylkesmannen og KS arrangerte også en miljødag for kommunene der klima var et av temaene. Det ble arrangert et internt klimaseminar for klimagrappa og andre interesserte i embetet i tillegg til spesielt inviterte fra Statens vegvesen Region øst og Oppland fylkeskommune.

Fylkesmannen satte i gang et prosjekt kalt "bruk og vern" høsten 2008. Prosjektet har som målsetting å øke lokal verdiskaping basert på naturen uten at naturkvalitetene forringes. Fylkesmannen samarbeider med Direktoratet for naturforvaltning om prosjektet. Prosjektet samsvarer godt med målsettingene i verdiskapingsprogrammet for naturarven, målstyrt forvaltning, utviklingen av bevaringsmål i vernede områder, forvaltningsplanarbeid i store og små verneområder og Fylkesmannens arbeid med verneplanprosesser ift. Breheimen og Ormtjernkampen.

Nettstedet **Miljøstatus i Oppland** ble videreutviklet. Eksisterende tema ble oppdatert og nye temsider ble etablert. Se www.fylkesmannen.no.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen i Oppland har egen stab som har ansvar for beredskapssarbeidet i embetet. Staben består av fylkesberedskapssjef og tre medarbeidere, tilsammen fire årsverk.

Det er i samarbeid med Oppland fylkeskommune utarbeidet Fylkesdelplan for utvikling av sivilt beredskap for perioden 2006 - 2009. Denne fungerer også som risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS), og danner grunnlaget for oversikt over risiko og sårbarhet i fylket. Fylkesdelplanen er vedtatt i fylkestinget, og godkjent av Miljøverndepartementet. I tillegg får Fylkesmannen oversendt ROS fra kommunene og statlige etater. Sammen med tilsyn, øvelser og møter med kommunene og etatene i fylket, danner dette tilsammen en helhetlig oversikt over risiki og sårbarheter.

Beredskapsstaben har en representant i planteamet for å ivareta beredskapshensyn i samfunnsplanleggingen (BIS). Fylkesmannen har igjennom sin planbehandling av i alt 34 kommuneplaner/delplaner og 313 regulerings- og

bebyggelsesplaner fremmet innsigelse til to kommunedelplaner for manglende risiko- og sårbarhetsvurderinger i beslutningsgrunnlaget.

Det ble gjennomført en klimakonferanse for kommuner og statsetater i fylket. Klimautfordringene poengteres i alle møter og seminarer, og Fylkesmannen har anbefalt at klimautfordringer innarbeides i risiko- og sårbarhetsanalyser både kommunalt og statlig.

Tre søknader om skjønnsmidler for kompensasjon av merutgifter i forbindelse med naturskade i kommunene er behandlet i perioden. Alle tre ble innvilget.

I løpet av 2008 ble det gjennomført fem tilsyn med kommuner innen samfunnssikkerhet og beredskap. Dette er ett tilsyn færre en planlagt. En kommune ba om utsettelse av tilsyn, som ble innvilget.

Det ble i løpet av perioden avholdt fem kommunale beredskapsøvelser. Dette er ett mindre enn planlagt. En øvelse ble utsatt til februar 2009. Øvelsen var opprinnelig planlagt gjennomført i november 2008, og politiet hadde planlagt en annen øvelse i februar 2009 i samme kommune. Det ble derfor bestemt at øvelsene skulle slås sammen, noe som antagelig skapte et større øvingsutbytte.

Fylkesmannen deltok på HV-05s øvelse "Mjøsa", hvor Statens hus var objekt for HV. Sammen med Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte embetene en atomberedskapsøvelse i regi av Statens strålevern.

Fylkesmannen ivaretar 200 personer på fritaksordningen.

Fylkesmannen har i perioden gjennomført to møter i fylkesberedskapsrådet, og har arrangert ett møte med de beredskapsansvarlige i kommunene. I tillegg har beredskapsstaben vært representert ved fire kommunale beredskapsråd. Beredskapssaben har også deltatt på flere planleggingsmøter for planlegging av øvelser, utvikling av ROS og arealplaner.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) hadde tilsyn med Fylkesmannen i mars 2008. Fylkesmannens kriseplan ble identifisert som forbedringspunkt. Revisjon av Fylkesmannens kriseplan ble påbegynt i 2008 og vil avsluttes medio 2009.

Ved raset i Sel kommune på forsommeren i 2008 bisto Fylkesmannen kommunen i håndtering av hendelsen. Det ble i etterkant avholdt evalueringsmøte med de impliserte parter.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen planla og gjennomførte fire kongelige besøk. Prinsesse Märtha Louise besøkte Ridderrennet på Beitostølen 5. april, H.K.H. Kronprinsen besøkte Maihaugenkonferansen på Lillehammer 7. mai og Lom i anledning Lom stavkyrkjes 850 årsjubileum. H.M. Kongen deltok under Kirkemøtet i Øyer 10. november.

Fylkesmannen planla dessuten Høyesteretts fylkestur i Oppland i 2008.

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

30 personer i Oppland ble tildelt H.M. Kongens fortjenstmedalje. 20 av disse var sølvmedaljer og ti gullmedaljer. Til sammenligning ble det i 2007 delt ut 14 sølvmedaljer og ti gullmedaljer.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum
		1510 Fagdep. 1510 Fagdep.

Resultatområde 00.1 og 00.2	9		9	0
Sum:	9	0	9	0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

01.3 Fremmede arter og GMOer

01.4 Friluftsliv

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

02.3 Kulturmiljø

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

03.2 Overgjødning og nedslamming

03.3 Oljeforurensning

03.4 Miljøgifter

03.5 Avfall og gjenvinning

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

06.3 Samordning av statlige interesser

06.4 Kart og geodata

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

07.3 Virkemidler og prosesser

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 01	354	54	354	54
Resultatområde 02			0	0
Resultatområde 03	130	10	130	10
Resultatområde 04	25		25	0
Resultatområde 05			0	0
Resultatområde 06	189	0	189	0
Resultatområde 07	92	15	92	15
Sum:	790	79	790	79

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Landbruksbasert næringsutvikling

Utviklingen på jordbruksområdet

Landbruket er en viktig næring i Oppland. Sysselsettinga i primærproduksjonen i jord- og skogbruk utgjør 6,4 % av den totale sysselsettingen (4. kvartal 2007 iflg. SSB). Det er imidlertid store regionvise forskjeller, med Nord-Gudbrandsdalen 13,1 % og Lillehammerregionen 4,3 % som ytterpunkter.

Antall foretak som søkte produksjonstillegg gikk ned fra 5408 i 2007 til 5342 i 2008, en nedgang på 1,2 %. Dette er den minste nedgangen siden 1999. Nedgangen for landet under ett var 1,9 %. Gjennomsnittlig jordbruksareal pr foretak i 2008 var 196,9 dekar. (At Oppland har ca 400 samdrifter som i de fleste tilfeller søker produksjonstilskott som foretak uten areal, gjør at jordbruksareal pr arealdrivende foretak er ca 15 dekar større.)

Produksjonen av kumjolk er største enkeltproduksjonen i jordbruket i Oppland. I 2008 var det slik produksjon på 1616 foretak, dvs. 30 % av foretakene i Oppland. Nedgangen i antall mjølkebruk fra 2007 til 2008 var 108 eller 6,3 %. Nedgangen i landet som helhet var 6,0 %. Antall ku pr bruk i Oppland var 19,6 i 2008.

Valdres og Nord-Gudbrandsdal videreførte i 2008 ordningen med interkommunale BU-midler. Den opprinnelig 4 år lange forsøksperioden er forlenget for årene 2008 og 2009. Til sammen disponerte de 2 regionene ca 40 % av fylkets BU-midler (tilskottsmidler) i 2008. Midlene forvaltes etter strategier basert på egne fortrinn og utfordringer, innen rammen av de regionale strategiene for fylket som helhet.

Rovvilt

Landbruksavdelingen har i samarbeid med miljøvernavdelingen sekretariatsfunksjon for rovviltnemnda i region 3/Oppland.

Landbruksavdelingen har ansvaret for fordelingen av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT), og behandler sammen med miljøvernavdelingen søknader om erstatninger for rovviltskader. Det er godt samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen.

Midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak fordeles etter retningslinjer gitt i regelverk og med prioritering gitt av rovviltnemnda. Rammen for 2008 var på 3, 7 millioner kroner som var en økning på 1 million

kroner fra 2007. Av midlene som ble benyttet gikk 65 % til forebyggende tiltak (35 % til ekstraordinært tilsyn i beitesesongen, 15 % til tidlig nedsanking og 15 % til andre tiltak som ulike hundekurs, informasjonsarbeid og hjemmebeiting). 25 % av midlene ble brukt til konfliktdependende tiltak som bestandsregistrering av gaupe, kompetanseheving av fellingslag for jerv og bjørn, informasjonstiltak m.m. 10 % av midlene er brukt til drift av nemnda og sekretariat.

Rovviltnemnda fordeler midlene i mars etter søknader fra kommunene. Kommunene har i forkant hatt søknadsprosess med lokale beitelag. Beitelagene i Oppland organiserer vel 95 % av alle småfeprodusenter i fylket og er et velfungerende organisasjonsledd mellom enkeltbesetninger og kommune. 80 % av FKT-midlene fordeles via kommunene, og så å si alle 26 kommunene er involvert i FKT-arbeidet. Etter endt beitesesong rapporterer kommunene om gjennomførte tiltak og vurderer effekt.

I 2008 har det vært nedgang i antall tapte beitedyr og en reduksjon i antall erstatningsøknader og antall omsøkte dyr. (412 søknader i 2008 mot 480 i 2007). Nær 30 % av alle saueprodusenter i Oppland søker om erstatning for sau drept av fredet rovvilt. 59,3 % av omsøkt beløp ble erstattet og utbetalt erstatningsbeløp ble 9 053 817 kroner.

Beitebruk i utmark

Oppland er av landets største beitefylker med 235 000 sau på utmarksbeite fordelt på 1329 brukere. I tillegg beiter 38 000 storfe fordelt på 1348 brukere, 5500 geiter fordelt på 78 brukere og 900 hester fordelt på 168 brukere. (Tall fra SLF.)

De aller fleste brukere med dyr på utmarksbeite er medlem av et lokalt beitelag. Oppland har i alt 122 beitelag, de aller fleste for sau, gjerne i kombinasjon med andre beitedyr, særlig storfe. Antall dyr på utmarksbeite har vært noenlunde stabilt de siste år, men med økning av ammekuer, storfeungdyr og hest, og nedgang på sau. Reduksjonen i sauetallet har stagnert fra 2007 til 2008. Derimot går antall brukere stadig ned. Denne nedgangen kan være en utfordring for beitebruk i utmark som har tradisjon for drift gjennom fellesskap med beitelag og kollektivt samarbeid og ansvarsfordeling.

Tall fra organisert beitebruk med sau 2008

Region	Ant. sauer og lam sleppt	Andel av fylkets sauetall	Antall beitelag	Antall produsenter
Nord-Gudbrandsdal	54.096	24,4 %	34	307
Midt-Gudbrandsdal	52.263	23,6 %	20	253
Lillehammer-regionen	32.170	14,5 %	13	163
Valdres	31.132	14,0 %	20	192
Gjøvik-regionen	39.870	18,0 %	20	239
Hadeland	12.290	5,5 %	2	70
Oppland	221.821	100 %	109	1224

Siden 2005 er det gitt tilskudd til leid tilsyn innen organisert beitebruk gjennom regionale miljøtilskudd i jordbruket. (RMP) Vel 30 % av lagene benytter seg av dette.

Beiteopptaket i utmarka i Oppland har en verdi på ca. 100 millioner kroner. I tillegg kommer ikke-tallfestede verdier som opprettholdelse av kulturlandskapet i inn- og utmark. Tross stort antall av beitedyr i utmark, er gjengroing også et voksende problem i Oppland.

I 2008 ble det tapte husdyr på utmarksbeite enn både i 2007 og 2006. Tapsprosenten registrert gjennom organisert beitebruk er for hele fylket 5,06 % mot 5,76 % året før.

Tall fra organisert beitebruk 2008. Tapsprosent søyer og lam

Kommuner med de største tap	Tapsprosent (tap i 07)	Kommuner med de laveste tap	Tapsprosent (tap i 07)
1. Lesja	7,82 % (10,16 %)	1. Vestre Slidre	2,11 % (1,39 %)
2. Søndre Land	7,79 % (8,82 %)	2. Nord-Aurdal	2,82 % (3,21 %)
3. Dovre	7,43 % (7,66 %)	3. Lillehammer	3,01 % (3,64 %)
4. Skjåk	6,99 % (9,38 %)	4. Gjøvik	3,39 % (4,44 %)
5. Sel	6,42 % (5,01 %)	5. Øystre Slidre	3,47 % (3,38 %)
6. Sør- Aurdal	6,39 % (8,66 %)	6. Vang	3,65 % (4,13 %)
7. Nordre Land	6,27 % (5,96 %)	7. Øyer	3,75 % (4,48 %)
8. Lunner/Jevnaker	5,61 % (6,24 %)	8. Vågå	4,00 % (3,89 %)

9.	Nord-Fron	5,57 % (6,27 %)	9.	Vestre Toten	4,16 % (4,25 %)
10.	Gran	5,46 % (7,85 %)	10.	Sør-Fron	4,39 % (4,94 %)
11.	Østre Toten	5,33 % (5,82 %)	11.	Ringebu	4,81 % (5,91 %)
12.	Etnedal	5,15 % (7,75 %)	12.	Lom	4,90 % (5,45 %)
13.	Gausdal	5,09 % (4,95 %)			

Oversikten viser reduserte tap i de fleste kommuner, bortsett fra Øystre og Vestre Slidre, Gausdal, Vågå og Nordre Land. Statistikk er gjennomsnittstall og det kan innen en kommune være store tapsvariasjoner mellom beitelag og mellom besetninger i et beitelag.

Oppland har fremdeles mange småfebesetninger som er underlagt radioaktivitetsovervåking gjennom Mattilsynet etter Tsjernobylulykken i 1986. 262 sauebesetninger fra 11 kommuner (Valdres, Nord- og Midt-Gudbrandsdal) deltok på måling høsten 2008, og 98 besetninger ble pålagt nedforing fra 1 til 6 uker. Til sammenlikning kan nevnes at i Hedmark er 23 besetninger pålagt nedforing og i Nord-Trøndelag 34 besetninger.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMOP	80577	141244	96	3,17	6,14	5,06	5,76
Sum	80577	141244	96	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008 – 2011

Fylkesmennene i Oppland og Hedmark har sammen med fylkeskommunene i de to fylkene utarbeidet strategi for skog- og tresektoren. Den ble vedtatt i felles fylkesting sommeren 2008. Eierne har forpliktet seg til å sette av nødvendige ressurser til gjennomføringen. Merkevarer, Innlandets grønne gull, skal vokse, bygge og varme. Strategien er et godt grunnlag for skogfylkene Oppland og Hedmark til å arbeide sammen om tiltak til beste for skogbruket i Innlandet.

Råstoffet

Skogbruket i Oppland startet 2008 optimistisk med gode tømmerpriser og stor avvirkning. Fallende tømmerpris gjorde at avvirkningen gikk ned. Likevel ble totalavvirkningen i 2008 på ca 1,1 mill m³. Dette er 2 % under avvirkningen forrige år, men 6 % over snittet for de siste 10 årene.

Fylkesmannen har i flere år vært bekymret for utviklingen i plantetall og utført skogkultur. Det har vært stor fokus på disse områdene. I 2008 er det i skogfondsordningen registrert 3 835 000 planter. Dette er 9 % mer enn året før. Målsettingen er å øke plantetallet med 50 % i en fire års periode. Tilsvarende har det vært positiv utvikling på utført ungskogpleie. Resultatet for året ble 28 500 daa, som er en økning på 23 % i forhold til året før. Målsettingen er en økning på 100 % i en fire års periode.

Grunnlaget for positiv utvikling ligger i målrettet arbeid i kommunene og et godt samarbeid med næringsorganisasjonene. Mjøsen Skog BA er ansvarlig for et regionalt prosjekt; Økt aktivitet i Gudbrandsdalen. Skogeierorganisasjonene har også flere pådriverprosjekter sammen med kommunene i Oppland. Offentlig tilskudd til skogkultur er positivt og meget virkningsfullt. Det er også drevet informasjon for den positive skogfondsordningen. Det må arbeides videre for å opprettholde den gode utviklingen innen planting og skogkultur.

Gjennom skogfondsordningen er det investert 45 millioner kroner i skogbruket i Oppland. I tillegg kommer offentlig tilskudd til skogkultur, veger og skogbruksplanlegging på ca 14 millioner kroner.

Skogbruksplanlegging med miljøregistrering

Det er stor aktivitet på skogbruksplanlegging i Oppland. Det er prosjekter på ulike stadier med planlegging/forprosjekt i Sør-Aurdal, Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu, markarbeid i Østre Toten, Etnedal, Øystre Slidre og Nord-Aurdal og snart ferdige planer til skogeiere i Sel, Vang og Vestre Slidre. Fylkesmannen har ikke hatt kapasitet til å følge opp prosjektene i den grad som kunne være ønskelig. Miljøregistreringer blir gjort parallelt med skogbruksplanleggingen. Hele fylket vil få slutført registreringer av biologisk viktige områder på det produktive skogarealet innen 2012.

Ressurser til offentlig skogforvaltning

Kommunene i Oppland har meget godt kvalifiserte medarbeidere til å ivareta skogbruket. Fylkesmannen har god

kontakt med de skogbruksansvarlige i kommunene. Faglig påfyll er gitt blant annet gjennom en dags vårsamling for skogkultursesongen og to dagers høstsamling med befaring. I tillegg var det eget skogfaglig program under landbruksfaglig samling for kommunene. Det er bekymringsfullt at tidsforbruket til skog stadig blir mindre, og det kan gå utover arbeidet for skogsaken på sikt.

Taubane og hest

Det er få hestedrifter i fylket, men noen drifter er det hvert år. Det ble utbetalt 4 935 kroner i tilskudd til ei drift på 141 m³ i Søndre Land kommune.

Driftene med taubane har gått ned i Gudbrandsdalen. Oppland har en lokal entreprenør som holder til i Nord-Fron kommune. Virkeområdet til S&B Skogsdrift er primært innen egen kommune. En annen taubaneentreprenør, T. Frivik Taubanedrift, fra Sogn, har hatt et taubanelag på Dovre og i Sel på slutten av 2008. Samme entreprenør fortsetter i Nord-Gudbrandsdalen utover vinteren 2009.

Taubanetilskuddet har i 2008 vært differensiert på banelengde. For lengder inntil 200 meter har Fylkesmannen gitt tilskudd på 70 kroner pr framdrevet m³. For lengder over 200 meter har tilskuddet vært 90 kroner pr m³.

Taubanedrifter er spesielt viktig for å unngå skjemmende terrenginngrep i vanskelig terreng.

I tillegg til det miljømessige fortrinnet med reduserte kjøreskader, kan taubanedrifter avvirke skog som ikke er tilgjengelig for konvensjonelle hogstmaskiner.

I alt er det utbetalt 614 116 kroner i tilskudd til drift i bratt terreng. Totalt er det avvirket 7130 m³ med taubane, fordelt på 12 drifter i Lillehammer og Gudbrandsdalen.

Skogsveger

Skogsvegbyggingen var preget av bra aktivitet i 2008.

Det ble ferdigstilt 40 skogsbilveganlegg bygd med tilskudd, derav 9 nyanlegg.

Det ble ferdiggodkjent 6 100 meter ny skogsbilveg bygd med tilskudd og 73 450 meter med ombyggd skogsbilveg, bygd med tilskudd. I alt er 2 bruer blitt rustet opp eller byttet ut.

Det ble investert for 12 840 950 kroner i skogsbilveger i 2008.

I tillegg er det bygd 11 033 meter traktorveg. Derav er 6 610 meter bygd med tilskudd.

Veiplanleggerordningen som dekker hele fylket har vært meget viktig for å sikre en god planlegging av veibyggingen, både med hensyn på å ivareta miljøverdier og å sikre vegteknisk gode veier.

Hogst i verneskog

I 2008 mottok kommunene i Oppland 57 meldinger om hogst i verneskog. I alt ble det meldt hogst av 26 720 m³ skogsvirke over et areal på 4100 daa. Litt over 15 000 m³ av meldingene er avvirkning av furu, drøyt 10 600 m³ er hogst av gran og i underkant av 1 000 m³ er lauvtrevirke.

Det foreligger ikke eksakte tall for hvor store vernskogarealer vi har i fylket, men det har vært anslått til å være omkring 20 % av barskogarealet. Det har siden 2005 vært en årlig nedgang i antall kubikkmeter som er avvirket i vernskog. Kvantumet for 2008 er under halvparten av det som ble hogd i 2005.

Det er grunn til å forvente at en på landskapsnivå vil opprettholde et sammenhengende skogbilde over tid. Samtidig er aktiviteten såpass høy, at det er grunn til å overvåke aktiviteten, slik også kravpunktet Fjellskog i den nye enigheten i Levende Skog legger opp til.

Litt i underkant av halve arealet er meldt hogd som gjennomhogst/fjellskoghogst. Her vil deler av arealet være areal som skal produsere videre på gjenstående skog.

Av arealet som skal forynges, er planting som eneste foryngelsesmetode meldt på 18 % av arealet. 39 % av arealet er forynget med en kombinasjon av planting og naturlig foryngelse.

Arealet som er meldt skal forynges utelukkende med naturplanter er på 43 %. Oppfølging av foryngelsen er meget viktig i en bærekraftig forvaltning av verneskogen, der foryngelsesforholdene er vanskelige.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

"Strategier for landbruksrelatert næringsutvikling i Oppland 2007-2009" har vært styrende for arbeidet. *Landbruksforum* som foruten Fylkesmannen består av næringsorganisasjonene, fylkeskommunen/fylkespolitikere, kommunene og Innovasjon Norge, har hatt både ordinære møter og en spesiell fagdag med fokus på næringsutvikling og miljø. Landbruksforums mandat er å bidra til utviklingen og gjennomføringen av alle strategiene som Fylkesmannen har ansvar for på landbruksområdet.

Å følge opp intensjonene i næringsstrategien om økt fokus på innovasjon og forskning, har vært vektlagt. Særlig har dette skjedd i forhold til høyskoler, kunnskapspark/næringshager, fylkeskommunens kompetansesatsing og VRI-programmet (virkemidler for regional innovasjon).

De tidligere etablerte faste møtepunktene med Innovasjon Norge og næringsorganisasjonene har fortsatt. Her drøftes særlig prinsipielle og større BU-saker (inkl. saker for verdiskapningsprogrammene) og disse vurderes opp mot næringsstrategien i fylket.

Fylkesmannens landbruksavdeling har regionale medarbeidere i alle fylkets 6 regioner med spesialansvar innen temaer som næringsutvikling i nasjonalparkområder, lokal mat, stølssatsing, kvinnenettverk, Inn på tunet og økologisk landbruk. Dessuten deltar de aktivt i gjennomføring av prioriterte tiltak på landbruksområdet i egen region. Mange av disse tiltakene inngår i regionens partnerskapsavtale med fylkeskommunen.

Regionforsøket med interkommunale BU-midler i Valdres og Nord-Gudbrandsdal har fortsatt. Forsøket ble bestemt forlenget for 2 år (2008 og 2009). Regionenes egne næringsstrategier er samordnet med fylkets samlede næringsstrategi.

Bygdeutviklingsmidlene til utredning og tilrettelegging har vært sterkt etterspurt i 2008. De er brukt bredt til å understøtte satsingsområdene, bl.a. Innlandsfiske, Inn på tunet, bioenergi, reiseliv, økologisk landbruk og noen spesielle utfordringer i grøntsektoren (forskningsretta arbeid i jordbær- og kålrotproduksjonen).

Fylkesmannens landbruksavdeling har stadig en god dialog og et godt samarbeid med Mattilsynet på næringsutviklingsområdet.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Verdiskapingsprogrammet for mat, Trebasert innovasjonsprogram og Bioenergiprogrammet er rettet delvis mot landbruket, men også mot andre aktører i verdikjeden. I Oppland har det også i 2008 vært stor interesse for tiltak innen bioenergi, 37 saker (i 2007 var det 23 saker). Innen matprogrammet hadde Oppland 5 saker (4 i 2007). For trebasert innovasjonsprogram hadde Oppland 3 saker (4 i 2007). Tabellen under viser tallene for 2008:

Virkemiddel	Innvilget beløp	Antall saker innvilget	Antall saker avslått
Verdiskapingsprogrammet for mat	1 335 000	5	1
Trebasert innovasjonsprogram	1 540 000	3	0
Bioenergiprogrammet	5 163 150	37	3
Innlandet 2010, til utvikling av bioenergimiljøet og småskala reiselivsprosjekt i Innlandet	1 932 000	4	0
Verdiskapingsprogram for rein	200 000	2	0
Sum landbruksrelaterte program	10 170 150	51	4

Samarbeidsprosjektet "Entreprenørskap innen Bioenergi" har fortsatt i 2008 og prosjektlederen har vært fysisk plassert i Fylkesmannens landbruksavdeling. Hovedfokuset der er å være en tilrettelegger i etableringen av fjern- og nærvarmeanlegg i Oppland.

Prosjektet "Inn på tunet i Oppland" har fortsatt i 2008. Dette er et samarbeidsprosjekt med kommunene i Lillehammerregionen. Prosjektlederen er kontor plassert hos Fylkesmannen. Intensjonen har vært å gi informasjon til landbruksnæringa og kommuner, NAV med flere om omsorgs-, arbeids- og pedagogiske tiltak der landbruket kan benyttes som arena.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Hovedelementer innen arbeid med landbruksforurensning

Hovedtyngden av dette arbeidet er knyttet til bruk av økonomiske virkemidler gjennom regionale miljøtilskudd for jordbruket. Her er rammene lagt for virkemiddelbruken for årene 2005-2008. Det er lagt mest vekt på å redusere arealavrenning gjennom tiltak som utsatt og redusert jordarbeiding (gjelder både åpen åker og eng), bruk av fangvekster og grasdekte soner. I tillegg samarbeider Fylkesmannen med forsøksringene om markdager med tema husdyrgjødsel. Det går mest på spredemetoder og bruk av husdyrgjødsel i vekstsesongen. Det er arrangementer støttet med informasjons- og utviklingsmidler.

Informasjons- og utviklingsmidlene blir også aktivt brukt til tiltak rettet mot redusert bruk av plantevernmidler. Forsøksringene i fylket er aktive medspillere i dette arbeidet og Fylkesmannen diskuterer aktuelle tiltak med dem.

Med utgangspunkt i forespørsel om veiledning fra en kommune om hvordan de skal behandle utviklingen av store foretak med husdyrhold i fht. fare for forurensning, er det etablert en arbeidsgruppe med representanter fra flere avdelinger hos Fylkesmannen. Planen er å lage en veileder som viser til aktuelle situasjoner og hvilket handlingsrom kommunene har. Arbeidet er startet opp i 2008 og vil bli slutført i 2009.

Landbruksavdelingen sin bygningstekniske kompetanse har tilbud om kontroll av betongkvalitet i gjødselkjellere for bl.a. å forebygge ukontrollerte utslipp av husdyrgjødsel. For 2008 har det vært ca. 18 forespørsler om slike oppdrag.

Tilstand og utvikling for forurensning fra landbruket i fylket

Arealavrenningen fra jordbruket er redusert gjennom oppslutning om tiltak rettet inn mot utsatt og redusert jordarbeiding. I 2008 fikk vi en svak økning i oppslutning om tiltakene åker i stubb og utsatt jordarbeiding for eng. Omtrent halvparten av åkerarealet ligger nå i stubb. Arealet med fangvekster gikk også litt opp og omfanget av grasdekte soner har flatet ut på nivå med fjoråret. Med denne utviklingen, så forventer vi også en svak reduksjon i tap av næringsstoffer til vassdragene. Men her er det mange faktorer som spiller inn.

Statistikken for de siste årene viser en nedgang i areal med åpen åker til fordel for økt grovfôrareal. Det skulle tilsi en mindre fare for avrenning av næringsstoffer. Usikkerhetsmomentet er disponering av husdyrgjødsel. Med nedgang i åkerarealet så gir det mange steder også en nedgang i praktisk spredeareal. Det er nok en økning i spredning av husdyrgjødsel i vekstsesongen, men det vil fortsatt være mange foretak som årlig bruker for lite spredeareal i fht. tillatte mengder husdyrgjødsel pr. daa.

Landbruket er aktivt med i arbeidet med vanndirektivet. Gjennom det vil vi etter hvert få et bedre grunnlag for å vurdere både tilstand og utvikling for landbruk og forurensning.

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk

Gjennom arbeidet med vanndirektivet blir det satt nytt fokus på jordbruket sitt bidrag av næringsstoffer til vassdragene. Det er arbeidet med to områder i fase I i gjennomføringen av vanndirektivet i 2008. Jordbruket har en forholdsmessig høy andel av næringsstilførselen til vassdragene og tiltakene i jordbruket regnes som kostnadseffektive. Det er fortsatt utfordringer knyttet til redusert avrenning fra åkerarealer. Oppslutningen om virkemidlene i RMP kan og bør økes i områder med de mest utsatte vassdragene.

Det forventes derfor et større press på tiltak rettet mot forurensning fremover. Det kan gi spørsmål om omfordeling av midler gjennom det regionale miljøprogrammet og en forskyvning av balansen som gjelder i dag mellom kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak.

For å få en bedre handtering av husdyrgjødsel, så bør det være en gjennomgang av ulikt regelverk. Gjennom forskrift om produksjonstilskudd kan kommunene få mer spesifiserte krav til kontroll av disponering av husdyrgjødsel. Forskrift om gjødselvarer av organisk opphav m.v. kan åpne for tydeligere og enklere reaksjonsmuligheter for kommunen i fht. utegangerdrift og lagring av gjødsel. Dyr som går ute mye av året representerer en fare på linje med punktkilder i landbruket og bør sammenlignes med dem når det gjelder krav til tiltak.

Fylkesmannen er skeptisk til en for stor vektlegging på bruk av økonomiske virkemidler knyttet til bruk og spredning av husdyrgjødsel.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Prioritering og tiltak i tilknytning til regionalt miljøprogram

Gjennom rullering av regionalt miljøprogram har Fylkesmannen i samråd med faglagene og andre forvaltningsorganer, laget et nytt program for perioden 2009-2012. Her viser vi til prosessen som er kjørt i januar 2009 med godkjenning av de nye miljøprogrammene i SLF etter samråd med LMD og avtalepartene i jordbruksoppgjøret.

For 2008 har regionale miljøtilskudd for jordbruket i Oppland blitt videreført med de samme tiltakene som i de tre foregående år. Budsjettet for de enkelte tiltakene ble videreført likt med året før. For første gang fikk vi en underdekning av søknader i fht. rammen og de foreløpige satsene som er satt. Det skyldes hovedsaklig en ytterligere nedgang i antall setre i drift.

Fylkesmannen har støttet kartlegging av biologisk mangfold i tre kommuner for å støtte opp om tilskuddsformålet skjøtsel av biologisk verdifull innmark.

Aktivitetstall fra fagsystemet for regionalt miljøprogram

Statens landbruksforvaltning har satt opp en nasjonal gruppering av de ulike tiltakene i de regionale miljøprogrammene for å kunne få et inntrykk av aktivitet innenfor et tiltaksområde. Disse aktivitetstallene sier lite om innretning av programmet i Oppland og gir en viss mening først når en ser fylkene opp mot hverandre. Den oversikten blir gitt til LMD fra SLF i deres rapport.

Tabellen nedenfor viser tallene fra Oppland for 2008 ut fra godkjente søkere som p.t. ligger i systemet.

Tiltaksgrupper	Antall	Kr.
Hovedområde: Attgroing		
Organisert beitebruk, dyr	236 534	1 763 130
Beite, dyr	11 160	1 364 500
Drift areal innmark, daa	117 029	11 155 743
Totalt	364 723	14 283 373
Hovedområde Avrenning til vassdrag		
Ingen jordarbeiding, daa	135 070	12 073 905
Direktesåing, daa	984	49 200
Fangvekster, daa	15 762	1 576 200
Lengde vannvei, m	20 537	205 370
Vegetasjonssone	Se vannvei	
Totalt	172 353	13 904 675
Hovedområde: Verdifulle kulturlandskap		
Seter, stk	436	11 146 400
Felleseter, stk	35	1 075 248
Verdifullt kulturlandskap, daa	134 890	7 015 195
Naturtyper, daa	12 642	2 010 015

Totalt	148 003	21 246 858
--------	---------	------------

I Oppland er det også tiltak som ikke er gitt rom i systemet med aktivitetskoder. Det gjelder:

Enkeltseter med utmarksbeite, stk	352	1 232 000
Fellesseter med utmarksbeite, stk	9	31 220
Organisert beitebruk – lønnet tilsyn - antall = beitelag som bruker ordningen	39	828 857

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsamling	Annet
FMOP	14283370	13904680	0	0	21246860	0	0	2092077
Sum	14283370	13904680	0	0	21246860	0		

22.4 Økologisk landbruk

Handlingsplan for økologisk landbruk i Hedmark og Oppland blir ferdig revidert for en ny 3-årsperiode våren 2009. Det blir sterk fokusering på rekruttering av nye produsenter, og med Innlandets store bredde i produksjonsmuligheter blir det satset på alle viktige produksjoner.

Fylkesmannen har fordelt kr 400 000 i handlingsplanmidler og fulgt opp 8 ulike tiltak:

- Bioforsk Apelsvoll fullført 3-årig prosjekt *Økomjøl – gode råvarer til Innlandsbrødet*
- Bioforsk Kise og FØKO har jobbet med kvalitetsproduksjon av økologiske grønnsaker
- Øko-Gudbrand har videreført dyrkingsgrupper, arbeidet med bygningsløsninger m.m.
- Valdres forsøksring har jobbet med poteter og grønnsaker, bl.a. produksjon av sjukdomsfrie settepoteter høgt til fjells – meget interessante og oppsiktsvekkende resultater!
- FØKO har jobbet med motivasjon for mer økokorn, og tiltak for bedre økologisk grovfôr
- Oikos Innlandet har jobbet med forbrukerrettet arbeid og opplæring av butikkpersonell
- Oikos planteproduksjonsgruppe har arrangert 2-dagers seminar om gamle kornarter/sorter
- FM/OA har fått økonomisk støtte til å lede prosjektet *Fellesløft for norsk økologisk korn*

Et BU-finansiert tiltak med markedskoordinator for regionalt innsalg i prosjekt "Fellesløft for norsk økologisk matkorn" er avsluttet i 2008 og 13 helkjedeavtaler er inngått i Oppland.

Deltatt aktivt i "fylkesmannsgruppa" knyttet til fellesløftprosjektet
Bevilget BU-midler til 2 kommuner som vil gjennomføre økokornsatsing (Re-modellen)

Økoløftprosjekt i 3 kommuner er kommet godt i gang og FM følger opp bl.a. ved å:

- Sørgt for at de 3 økoløftkommunene har fått sentrale midler til motivasjonskampanje for mer økologisk korn (Re-modellen)
- Bidratt med EB-midler og forelesere til kurs for nye grøntprodusenter
- Arrangert økofagtur til Trøndelag for kommuner, forsøksringer, faglag m.fl.
- Vært diskusjonspartner og veileder for prosjektlederen i økoløft
- Lunner barneskole har kommet i gang med prosjekt for økt bruk av økologisk og lokalmat i SFO og skolekjøkken, samt etablering av økologisk skolehage. FM har bidratt med BU-midler og deltar i styringsgruppa

FM har arrangert kurs for økologisk veksthusproduksjon – og oppfølging kommer

FM har laget flere innlegg om økologisk landbruk på hjemmesida.

Innsats for å få økologiske produkter til Bondens Marked og Matstreif på Karl Johan.

Det er nå 222 økoprodusenter i Oppland – en nedgang på 11 fra året før. Omlagt areal utgjør 31 418 daa og karensareal 5 915 daa. Nettonedgangen i øko/karensareal utgjør vel 1200 daa.

I FM virksomhetsplan har landbruksavdelingen satt opp åtte målformuleringer for økologisk satsing. Fire av målene er egnet for direkte måling fra år til år, og disse viser:

Mål	Status 2006	Tall 2007	Tall 2008	Utvikling 2006-2008
Rekruttere 10 nye økomjølkeprodusenter innen 2010	23	25	23	status quo
Rekruttere 15 nye besetninger med økosau innen 2010	41	47	44	+ 3 produs.
Dobling av dagens grøntproduksjon innen 2010 *	363 daa	440	497	+ 134 daa
5 nye helkjedeavtaler i "Fellesløft økomatkorn" innen 2010	1	9	13	+ 11 avtaler

* grønnsaker, poteter, frukt, bær og urter.

22.5 Tre og miljø

Fylkesmannen er pådriver for økt bruk av tre i Oppland. I 2008 ble prosjektet "Trevekst i Oppland" startet opp og lagt til Landsbyen Næringshage. Det er et treårig prosjekt og formålet er å bistå trebedrifter med innovasjon.

Det ble arbeidet for bruk av tre og fornybar energi i flere byggeprosjekter, største prosjektet var den nye videregående skolen på Hadeland. Det er behov for kartlegging av planlagte byggeprosjekter for å komme tidlig inn i prosessen.

Fylkesmannen har bidratt til gjennomføring av seminaret "Tre og energi, fremtidens boliger med bruk av tre og lavt energiforbruk", i samarbeid med flere aktører i Innlandet. Seminaret var rettet mot arkitekter, ingeniører og byggherrer.

Kompetanseprosjektet "Entreprenørskap innen bioenergi" drives sammen med flere aktører. Videreføring av prosjektet planlegges til 2010. Det ble arrangert flere gårdsvarmekurs og Innlandseminaret "Optimal drift og vedlikehold av biovarmeanlegg".

Energi- og klimaplaner i kommunene er i fokus. Fylkesmannen arbeider for å synliggjøre skogens rolle i klimasammenheng. Viktige områder er økt bruk av bioenergi og tre som byggemateriale.

Bioenergi og trebruk er vektlagt i nye "Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011".

Fylkesmannen planlegger flere kompetansetiltak innen bioenergi som skal realiseres i 2009 i samarbeid med Arena Bioenergi Innlandet, Høgskolen i Hedmark og flere aktører.

Bioenergisinga 2008

Prosjekt entreprenørskap innen bioenergi tilsette Hallvard Helland som ny prosjektleiar 1. mars 2008 etter Ronny Hagen. Det har vore stor aktivitet innan gardsvarme i Oppland i 2008. Ein indikator på dette er at Oppland var det fylket som fekk flest tilskot til gardsvarmeanlegg. Det vart også gitt tilskot til to anlegg for varmesal eigd av gardbrukarar. Det vart arrangert gardsvarmekurs på Lena og Hundorp. Prosjektet har også hatt løpande kontakt med mange enkeltpersonar som vurderer anlegg på eigen gard eller vurderer moglegheita for sal av varme.

Tabellen viser antal saker som har fått tilskot gjennom bioenergiprogrammet i Oppland i 2007 og 2008, totalt installert effekt i bioenergi og anslått levert energi årleg.

Tabellen viser antal saker som har fått tilskot gjennom bioenergiprogrammet i Oppland i 2007 og 2008, totalt installert effekt i bioenergi og anslått levert energi årleg.

	2007	2008
Antal innvilga saker, inkl. forprosjekt, kurs ol	23	37
Installert effekt, kW	2218	3572
Levert energi, kWh	4066300	4689700

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Her er det rapportert i egne brev til SLF angående klagesaksbehandling og jordfondet.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Om kontrollvirksomheten for de aktuelle ordninger og resultatet av denne.

Kontrollen omfattet kommunens forvaltning av ordningene for produksjonstilskudd i jordbruket, og tilskudd til miljøtiltak i jordbruket. Kontrollarbeidet ble gjennomført i henhold til den kontrollmetodikk som ble formidlet gjennom Kontrollprosjektet.

Vi har gjennomført forvaltningskontroll i 6 kommuner i 2008. (Ringebu/Sør-Fron, Skjåk, Nordre Land, Vestre Toten og Vestre Slidre.)

Forvaltningskontrollene viser at kommunene gjennomgående har en god forvaltning av produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd. I de tilfellene det ble avdekket avvik, ble det enighet mellom FM og kommunen om frist for lukking.

Vi gjennomførte foretakskontroll av ett foretak på bakgrunn av risiko for driftsfellesskap. Denne saken har vi fortsatt gående, og det viser seg at foretakskontroller er svært ressurskrevende. Vi ser et klart behov for å gjennomføre foretakskontroller i flere slike foretak framover.

Dispensasjonssaker innen produksjonstilskudd i jordbruket dreier seg i hovedsak om vurdering av minstekravet til omsetning.

Ny landbruksvikarordning fra 1. jan. 2008

Oppland ble tildelt 25 årsverk landbruksvikarstilling i overgangsåret 2008, og det ble utbetalt 3 122 275 kroner til avløserlag, fordelt på 10 lag.

Overgangstår betyr at både kommunene og avl.lagene kunne søke på tilskudd til landbruksvikar i 2008. Hvor mye kommunene søker på i 2008 vet vi ikke før enn ut i mars 2009, da 15. mars er søknadsfristen for kommunene. (Søker etterskuddsvis). Det kommunale tilskuddet er på 78 750 kroner i 2008, mens tilskuddet for avl.lag i 2008 var på 253 500 kroner. Vi hadde samlet 25 årsverk til rådighet i 2008 (kommunale tilskudd og det til avl.lag.)

Tidligpensjon for jordbrukere

Ved årsskiftet 2008/2009 hadde 182 personer tidligpensjon for jordbrukere. (108 var tilknyttet to-brukerpensjon og 74 hadde en-brukerpensjon.)

Det ble utbetalt 16 258 633 kroner til denne ordningen i 2008 i Oppland.

1. Hvordan er kontrolloppgavene på landbruksområdet organisert?

a) Ansvarlige i avdelingen (funksjon/ stilling): Anita Lerfald, kontrollansvarlig.

b) Øvrig ansvars- og oppgavefordeling:

I 2008 har Bjørn Hoelsveen og Ola Rosing Eide utarbeidet kontrollplan og forberedende dokumenter for forvaltningskontrollene.

2. Hva er gjort av kompetansetiltak på kontrollområdet?

a) I FMLA: Deltatt på samlinger i regi av SLF. Kjøpt noen konsulenttimer på regnskapskontor.

b) Rettet mot kommunene: Tema kontroll har vært tatt opp på kommunesamlinger der PT og RMP har vært tema.

3. Hvilke kontroller er gjennomført og i hvilket omfang?

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Oppland - Innhold:

Forvaltningskontroll, antall kommuner:	6
Foretakskontroll, antall foretak:	1

4. Hvilke ordninger/delordninger er kontrollert?

Forvaltningskontroll i 6 kommuner.
PT: Innmarksbeite og driftsfelleskap har vært vektlagt. I 4 av kommunen var FM med ut på stikkprøvekontroll.
RMP: Beitetilskudd til biologisk viktige arealer og endra jordarbeiding har vært vektlagt.

5. Hva slags type avvik er avdekket (presiser ift ordning/ forskrift/ vilkår i regelverk)?

1. Manglende arealkontroll ved stikkprøvekontrollene (§ 11 i forskrift om PT og rundskriv som sier at kommunen skal befare alle omsøkte arealer.)
2. Manglende datostempling på mottatte søknader om PT (§ 9 i forskrift om PT og rundskriv som sier at kommunen må ha gode systemer for registrering av dato for innkomne søknader.)
3. Manglende oppfølging av arealinformasjon som brukes i søknad om PT for et enkelt foretak (§§ 2-9 og forskrift om RMP §§ 2-11, samt rundskriv som sier at kommunen kan kontrollere og rette arealinformasjon dersom kommunen ikke mener arealet ikke er innenfor arealdefinisjonen.)
4. Kommunen gjorde ingen anmerkninger i stikkprøvekontrollskjema ved manglende miljøplan hos et foretak (§ 11 i forskrift om PT og §§ 1-7 i forskrift om RMP, samt rundskriv som beskriver gjennomføring av stikkprøvekontrollene.)

6. Hvordan er avvik er fulgt opp? sett x

Kontrollert enhet er pålagt å endre sine rutiner	x
Tilskudd er trukket tilbake	(x)

Annet, spesifiser her: Ang. kryss i parentes. Det ble avdekket manglende miljøplan på en stikkprøvekontroll. Kommunen påpekte ikke avviket.

Ang. foretakskontroll som ikke er avsluttet: trolig blir det fremmet vedtak om tilbakebetaling.

7. Hva ser dere som de viktigste utfordringer i kontrollarbeidet videre fremover (eks. risikovurderinger, malverktøy, oppfølging av avvik med mer)?

Ang. foretakskontroller er det mangel på kompetanse innen landbruksregnskap.

Ang. forvaltningskontroll mener vi at det er viktig med gode maler og håndbøker fra SLF, samt samlinger / kurs med faglig påfyll og erfaringsutveksling.

8. Har kontrollvirksomheten avdekket behov for regelverksendringer (presiser hvor i regelverk)?

Der det avdekkes at et foretak har mottatt tilskudd der de faktisk skulle hatt totalt avslag over lengre tid, kan det virke urimelig å kun kreve tilbake for tre år. Den regelen er mer rimelig dersom en avdekker noen som er berettiget noe tilskudd, men har fått for mye utbetalt.

9. Andre kommentarer/ innspill (eks. generelle erfaringer fra kommuner som er kontrollert):

Kommunene er stor sett fornøyd med å bli kontrollert. De har spurt om kontrollrapportene kan legges på hjemmesidene til FM slik at de kan lese hva andre kommuner gjør bra, som et ledd i å forbedre seg selv.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMOP	2	7	1	2	1	
Sum	2	7	1	2	1	0

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMOP	18		2				24	2	
Sum	20	7	3	2	1	0			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Fylkesmannen har fokus på rollen som kompetansesenter generelt, og i forhold til kommunene spesielt. Behovet ute i kommunene for Fylkesmannens kompetanse er fortsatt stort. I likhet med tidligere år var kommunenes etterspørsel etter kompetansehevende tiltak i 2008 større enn det Fylkesmannen hadde ressurser til å dekke opp. Gjennom regionstillingene som Fylkesmannen fremdeles har, riktignok i noe mindre omfang enn tidligere, styrkes kontakten mot kommunene. I tillegg til det arbeidet de gjør i forhold til næringsutvikling er de viktige lytteposter ute i kommunene. Deres kunnskap om hvor "skoen trykker" i de ulike kommunene gjør at Fylkesmannen kan sette inn mer treffsikre tiltak enn vi ellers ville kunnet gjøre.

Fylkesmannen har også i 2008 arrangert kurs, møter og samlinger for kommunene. Tilbudet dekker et bredt fagområde og presenteres i en egen kursplan på begynnelsen av året. Erfaringen er imidlertid at den løpende kompetanseoverføring og veiledning som skjer via telefon, e-post, rundskriv og Fylkesmannens hjemmeside er den viktigste.

Fylkesmannen prioriterer også opplæring i nasjonal landbrukspolitikk til kommune- og fylkespolitikere. I tillegg til egne kurs for politikere hvor landbrukslovene er sentrale temaer blir politikere også invitert på øvrige kurs og seminarer som fylkesmannen arrangerer. Det er imidlertid en utfordring å finne møtearenaer som politikere prioriterer, selv om dette har hatt stort fokus i Fylkesmannens kommunikasjon og i utvikling av kurstilbudene.

På Fylkesmannens årlige regionmøter med kommunenes politiske og administrative ledelse blir også sentrale landbrukspolitiske temaer behandlet. Eksempel på tema som har vært en gjenganger på disse møtene er jordvern.

Kostnader til kompetansehevende tiltak overfor kommunene oversteg også i 2008 de øremerkede kommuneretta midlene fra LMD. Overskytende kostnader ble finansiert over driftsbudsjettet.

Gjennomførte kompetansehevende tiltak:

To dagers landbruksfaglig samling for kommunal landbruksforvaltning og kommune- og fylkespolitikere. Hovedtema var "Matvaresituasjonen, klima og bioenergi – status og utfordringer samt nye muligheter i forhold til næringsutvikling. Andre temaer på samlingen var vanddirektivet, jordvern og kostrarapportering, regional strategi for skog- og tresektoren, bioenergi m.m.

I tillegg til denne samlingen ble det arrangert kurs og seminarer på temaene:

- Landbruksvikarordningen
- 4 regionale kurs om landbrukslovene – hovedmålgruppe kommunepolitikere
- 5 regionale temakurs i forbindelse med rullering av regionalt miljøprogram
- Drift og vedlikehold av biovarmeanlegg
- Vårsamling for skogbruket
- 2 "Inn på tunet" samlinger
- Forvaltning av SMIL og rullering av tiltaksstrategier
- Kontroll i landbruket, produksjonstilskudd, velferdsordningene og landbruksregisteret
- Økologisk hagebruksproduksjon, studietur til Nord-Trøndelag
- 15 studiepoengs kurs i internasjonal handel, landbruksøkonomi og entreprenørskap
- Høstsamling for skogbruket
- 2 kurs om gardsvarmeanlegg

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Fylkesmannen legger stor vekt på å involvere administrativ og politisk ledelse i dialogen med kommunene jfr. forrige punkt. Som tidligere rapportert er det i en del kommuner svært begrenset kapasitet innenfor landbruksforvaltningen. En undersøkelse Fylkesmannen har gjort viser at av den tildelingen kommunene får på bakgrunn av landbrukskriteriene, brukes bare i gjennomsnitt i underkant av 80 % til landbruksforvaltning. Særlig de kommunene som ligger under dette gjennomsnittet har problemer både kapasitetsmessig og kompetansemessig til å utføre en fullt forsvarlig landbruksforvaltning. Dette er blant annet avdekket gjennom forvaltningskontroll av kommunene. Fylkesmannen prøver så langt det er mulig å følge opp disse kommunene med råd og veiledning.

Når det gjelder samarbeidet og dialogen med KS så er denne begrenset. Dette skyldes at KS i Oppland som har felles sekretariat med Hedmark har en svært liten bemanning. KS er imidlertid sammen med andre organisasjoner og institusjoner representert i forum for strategier for landbruket i Oppland "Landbruksforum". Her gis det muligheter for å gi innspill til de ulike strategiene som Fylkesmannen har ansvar for, samt å ta opp ulike spørsmål som berører kommunal landbruksforvaltning. Utover dette informerer vi KS om saker som berører kommunal landbruksforvaltning.

Fylkesmannen har et ryddig samarbeidsforhold til Innovasjon Norge. Vi gjennomfører regelmessige møter både på saksbehandler- og på ledernivå. Innovasjon Norge er representert i "Landbruksforum" og landbruksavdelingen er observatør i styremøtene til Innovasjon Norge.

Oppland fylkeskommune er og en viktig samarbeidspartner både i strategiutforming og i konkrete prosjekter som "Inn på tunet" og bioenergi.

Andre som vi og samarbeider med er: Oppland bondelag, Oppland bonde-og småbrukarlag, Mjøsen og Viken skogeierlag, Bioforsk, Mattilsynet, forsøksringene og høyskolene både på Gjøvik og Lillehammer.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Skogbruksplanlegging med miljøregistrering

Det er stor aktivitet på skogbruksplanlegging i Oppland. Det er prosjekter på ulike stadier med planlegging/forprosjekt i Sør-Aurdal, Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu, markarbeid i Østre Toten, Etnedal, Øystre Slidre og Nord-Aurdal og snart ferdige planer til skogeiere i Sel, Vang og Vestre Slidre. Fylkesmannen har ikke hatt kapasitet til å følge opp prosjektene i den grad som kunne være ønskelig.

Miljøregistreringer inngår som en del av skogbruksplanleggingen som berettiger tilskudd. Planleggingen følger hovedplanen og det gis 50 % tilskudd til skogeier. Hele fylket vil få slutført registreringer av biologisk viktige områder på det produktive skogarealet innen 2012.

Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) til skogkultur, tynning og miljøtiltak er rapportert til SLF og Skog og Landskap gjennom fagsystemene. Utbetaling til miljøtiltak var i 2008 på 1 159 000 kroner. Beløpet vil variere sterkt fra år til år i forhold til avslutning av takster.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Vi viser til innspill fra 2006 og 2007 som fortsatt i hovedsak er aktuelle.

Nedgangen i antall seter i drift fortsetter, i all hovedsak pga. av mjølkeprodusenter som slutter eller går inn i samdrift. For noen produsenter kan det være aktuelt å ta opp igjen seterdriften dersom det åpnes for å ha en mindre del av mjølkebesetningen på setra i sommersesongen. Samtidig er det sannsynlig at en del produsenter vil legge ned seterdriften fordi økt produksjonsvolum etter kjøp/leie av kvote vil gjøre det vanskelig å få plass til besetningen på setra. Dersom kvotereguleringen åpner for at også enkeltprodusenter kan splitte opp produksjonen i sommersesongen, vil det kunne ha en positiv effekt på antall seter i drift.

I forbindelse med arbeidet med kommuneplanens arealdel har både administrasjonen og fylkeslandbruksstyret hatt kontakt med kommuner. Både skriftlig og i møter med kommunene er nasjonal politikk på jordvernområdet formidlet, og det er og vist til Jordvernstrategi for Oppland. Fylkesmannen synes at en aktiv dialog både med politikere og administrasjon i kommunene fører til en bedre forståelse og aksept for viktigheten av jordvern, men det er viktig at en i alle plansammenhenger har fokus på jordvern. En mer aktiv bruk av innsigelse er og i mange tilfeller nødvendig.

Fylkesmannen har arbeidet med to områder som aktuelle kandidater til å bli blant 20 utvalgte kulturlandskap i jordbruket: Tinglestadhøgda/Granavollen i Gran og Nordherad i Vågå. Det er gjennomført prosesser der kommunene og grunneierne er involvert. Fylkesmannen har konkludert med at Nordherad er kandidat fra Oppland til det nasjonale utvalget. Foreløpig forslag til forvaltningsplan med kostnadsoverslag for tiltak i et 20-års perspektiv er sendt Statens landbruksforvaltning.

Når det gjelder tilstand og utvikling for kulturlandskapet er dette beskrevet i tidligere årsrapporter. Vi har ikke vesentlige, nye momenter å legge til og viser til årsrapportene fra de siste foregående åra som i all hovedsak fortsatt gjelder.

26.2 Samfunnsplanlegging

Behovet for utbyggingsareal til bolig, næring og offentlig formål er størst rundt byene Lillehammer og Gjøvik, samt på Hadeland hvor det er press fra Osloområdet. Disse områdene har den beste jorda i Oppland, noe som gir de største utfordringene når det gjelder jordvern. I tillegg gir store utbygginger av planlagte veier betydelige utfordringer for jordvernet.

I forhold til omdisponering av annet produktivt landbruksareal som skog og beiteområder, skjer det en betydelig omdisponering til fritidsformål. Det er en svakhet at omdisponeringen av slike arealer ikke fanges opp i statistikk. Det bør være et mål at KOSTRA inkluderer slike arealer i rapporteringa.

Landbruksavdelingen er representert i Fylkesmannens planteam, og i arealplansamarbeidet som gjennomføres i regi av Oppland fylkeskommune. Dette er en viktig arena for samordning av statlig politikk. Kommunene kan i møtet presentere sine planer på et tidlig stadium i planprosessen og få tilbakemelding fra Statens vegvesen, NVE, Jernbaneverket, fylkeskommunen, Fylkesmannen og andre statlige etater.

I samarbeid med fylkeskommunen og andre regionale etater har Fylkesmannen en egen planside på nett, www.PlanOppland.no. . Hensikten med PlanOppland er:

PlanOppland skal bringe nyheter om bl.a. nytt regelverk, nye rundskriv og veiledere, og viktige vedtak i plansaker i fylket. Informasjon om kurs og konferanser innenfor feltet arealplanlegging, og informasjon fra lokale utviklingstiltak og pilotprosjekter i Oppland, vil også bli lagt ut. Nyheter vil fortløpende bli publisert på hovedsiden.

En hovedsak med nettstedet er å formidle hvilke nasjonale og regionale føringer som det forventes at kommuner og private aktører legger til grunn i sin arealplanlegging.

I forbindelse med behandling av arealplaner fremmet fylkeslandbruksstyret/Statens landbruksforvaltning innsigelser til ti arealplaner i 2008. Dette er en økning siden 2007 hvor det ble fremmet innsigelser til seks saker. Av de ti planene som det ble fremmet innsigelse til har kun en gått til Miljøverndepartementet for avgjørelse, resten har en enten kommet til enighet om ved mekling eller kommunen har tatt innsigelsene til følge. Av de 10 planene hvor det ble fremmet innsigelse innstilte Fylkesmannen på innsigelse i tre saker hvor Fylkeslandbruksstyret ikke fulgte opp helt. Statens landbruksforvaltning fremmet imidlertid innsigelse til en og en delvis innsigelse til en annen av disse sakene.

Landbruksavdelingen har bidratt i arbeidet med konsekvensutredning på landbruksområdet i forbindelse med utvidelse av Ormtjernkampen - Skaget nasjonalpark.

Gjennomføring av Geovekstprosjekter innad i fylket og embetets tilgang til Norge digitalt er viktig for å sikre tilgangen til oppdaterte kartdata som et grunnlag for god saksbehandling. Geovekstprosjektene som gjennomføres i kommunene er med på å styrke kartgrunnlaget som embetene har tilgang til igjennom Norge digitalt. Dette gjør at embetene kan ha interne kartløsninger med oppdaterte data for bruk i saksbehandling og i interne/eksterne analyser. Kartdata er svært dynamiske data som endrer seg hele tiden, noe som gjør at det er meget viktig å ha gode og oppdaterte data som støtte for saksbehandlingen slik at denne blir så god som mulig.

I embetene nyttes kartdataene nokså ulikt og hyppigheten i bruken varierer. Det er etablert en egen kartapplikasjon i et prosjekt mellom Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Hedmark, Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune (www.innlandsgis.no) for å kunne sørge for et godt kartgrunnlag for saksbehandlingen hos samarbeidspartene. Denne kan nyttes av alle i embetet. Denne brukes til blant annet beregning av skoleskys, beregning av tilskudd til eiendommer med bratt lende i landbruket, flomsone visualisering, arealbruk m.m. Dette verktøyet skal ivareta de behov den enkelte saksbehandler har i forhold til kart. For å få dette til må det være en dialog mellom saksbehandlerne og prosjektgruppa for Fylkesgis slik at man får en utvikling av kartverktøyet.

Geodata er spesielt viktig for miljøvern avdelingen, hvor dataene nyttes i blant annet vernesaker. I landbruksavdelingen hvor geodata brukes i blant annet arealplan saker og i beredskapsavdelingen hvor man må ha gode kartdata for å kunne lage gode beredskapsplaner og gjennomføre disse i praksis. Dessverre har GIS-stillingen i embetet stått ubesatt i store deler av 2008. Ny medarbeider er på plass i april 2009.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 21	529	529	0
Resultatområde 22	140	140	0
Resultatområde 23	159	159	0
Resultatområde 24	139	139	0

Resultatområde 25	71	71	0
Resultatområde 26	57	57	0
Sum:	1095	0	1095

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

I tillegg til de stedlige tilsynene som er ført opp i oversikten over tilsyn, har Fylkesmannen i Oppland med hjemmel i sitt tilsynsansvar gjennomført skriftlig tilsyn med følgende:

- Skoleturer i Østre Toten kommune - gratisprinsippet
- Klassesaker/konfirmanturer i Lesja kommune - gratisprinsippet
- Innsamling av personopplysninger ved en skole - Nord-Aurdal kommune
- Klage på en inspektør ved en skole - Øyer kommune
- Gruppeinndeling ved en skole - Lillehammer kommune
- Reduksjon av tjenestetilbudet innenfor oppvekstområdet - Lunner kommune

Fylkesmannen i Oppland mener det er viktig å vurdere når det er riktig å føre tilsyn og når det skal benyttes andre tiltak i forhold til skoleeier. I 2008 ble det derfor i Oppland satt i gang en serie med regionale seminarer for skoleeiere, rektorer og en representant til per skole om skoleeiers ansvar for å følge opp de nasjonale kvalitetsvurderingene, herunder de nasjonale prøvene. I seminarer blir bl.a. kravene i § 13-10, 2. ledd gjennomgått og eksemplifisert med utgangspunkt i nasjonale prøver. Seminaret er en oppfølging av resultatene fra tilsynet i 2007 og 2008 som viste manglende system for tilpasset opplæring. Seminarene blir videreført i 2009.

Fylkesmannen i Oppland har stort sett benyttet systemrevisjon som metode i de egeninitierte tilsynene. I forbindelse med tilsyn etter § 8-2 har tilsynsteamet intervjuet foreldre og elever i tillegg til personer i ansvarslinja. Dette har blitt oppfattet som nyttig for å få innblikk i elevrelaterte forhold som for eksempel hvordan kontaktlærerordninga fungerer.

Ved valg av tilsynsobjekt har Fylkesmannen gjennomført ROS-analyser basert på resultater fra nasjonale prøver, kunnskap om kommunene fra GSI, henvendelser fra publikum, tidligere tilsyn og oppslag i lokalavisene om skolene. Det er også tatt noe hensyn til geografisk fordeling og til hvilke kommuner som skulle ha tilsyn fra andre avdelinger hos Fylkesmannen.

Dersom ressursene hadde tillatt det, kunne det vært ført tilsyn med flere tilsynsobjekter og på flere myndighetsområder enn det som er gjennomført i 2008. Det er behov for å følge opp gjennomført tilsyn i større grad bl.a. ved nytt tilsyn med samme tema og tilsynsobjekt.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
FMOP	Vang kommune	Organisering av elever i grupper og skoleeiers system	Vang kommune har ikke eit forsvarleg system for å vurdere om og følgje opp at organiseringa av elevane i grupper, og om kontaktlærerordninga er i tråd med opplæringslova.		■	Systemrevisjon med intervju av elever og foreldre i forkant	
FMOP	Jevnaker kommune	Organisering av elever i grupper og skoleeiers system	Avvik nr. 1: Jevnaker skole deler elevene på 6.-10. trinn i grupper etter faglig nivå i fagene norsk, engelsk og matematikk. Avvik nr. 2: Jevnaker skole praktiserer en kontaktlærerordning som ikke sikrer at kontaktlærerne kan utføre de sosialpedagogiske gjøremålene som gjelder eleven. Avvik nr. 3: Jevnaker kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere om og følge opp at organiseringen av elevene i grupper, og om kontaktlærerordningen er i tråd med opplæringsloven.		■	Systemrevisjon med intervju av elever og foreldre i forkant.	
			Avvik nr. 1 – skole Vedrørende at organiseringen av elevene til vanlig ikke				

FMOP	Gjøvik kommune	Organisering i grupper og skoleeiers system	skal skje etter faglig nivå. Skrinnhagen skole deler elevene på 5.-7. årstrinn i grupper etter faglig nivå i undervisningstiden i norsk, engelsk og matematikk. Avvik nr. 1 – skole Vedrørende at organiseringen av elevene til vanlig ikke skal skje etter faglig nivå. Skrinnhagen skole deler elevene på 5.-7. årstrinn i grupper etter faglig nivå i undervisningstiden i norsk, engelsk og matematikk.		■	Systemrevisjon med intervju av elever og foreldre i forkant.	
FMOP	Lom kommune	Tilpasset opplæring og spesialundervisning. Skoleeiers system	Det går i noen tilfelle for lang tid fra det blir meldt fra om behov for spesialundervisning til vedtak iverksettes, fordi PPT bruker for lang tid på de sakkyndige vurderingene		■	Systemrevisjon	Tilsynet var et oppfølgingstilsyn etter det nasjonale tilsynet i 2007.
FMOP	Oppland fylkeskommune/Gjøvik fengsel	Fylkeskommunens ansvar for å ha et forsvarlig system for at fengselsundervisningen er i tråd med opplæringsloven	Oppland fylkeskommune har ikke utarbeidet et forsvarlig system for å vurdere, og følge opp at krav i opplæringsloven blir oppfylt ved Vest-Oppland fengsel.		■	Systemrevisjon	
FMOP	Oppland fylkeskommune (Hadeland og LHMR vdg)	Gratisprinsippet	Avvik nr. 1 Oppland fylkeskommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere om og følge opp at opplæringslovens krav til gratis videregående opplæring oppfylles Avvik nr. 2 Opplæringen i den videregående skolen i Oppland er ikke gratis.		■	Systemrevisjon med intervju av elever og foreldre i tillegg.	

31.2 Klagesaksbehandling

Når det gjelder *skoleplassering*, behandlet Fylkesmannen i 2007 fire klager. I 2008 hadde antallet økt til tolv klager.

Når det gjelder *spesialundervisning*, behandlet Fylkesmannen i 2007 seks klager, og i 2008 hadde antallet økt til 16 klager.

Når det gjelder *stanpunkt karakterer* behandlet Fylkesmannen i 2007 42 klager, og i 2008 hadde antallet sunket til 21 med andre ord en nedgang. "Medhold" i forbindelse med klage på standpunkt karakter betyr at klagen sendes tilbake til skolen for ny vurdering og at rektor fastsetter den endelige karakteren.

Når det gjelder *skoleskyss*, behandlet Fylkesmannen i 2007 27 klager. I 2008 hadde antallet økt til 40 klager.

Under "Annet" (dvs andre klager) hadde vi i 2007 kun én klage. I 2008 behandlet vi 13 slike klager, med andre ord en klar økning. De klagen omhandlet blant annet mobbing, gruppetilhørighet og fremskutt skolestart.

Totalt er det en klar økning i antall klagesaker, med unntak av klager på standpunkt karakterer.

Fylkesmannen har i tillegg til dette gjennomført klagebehandling av eksamensbesvarelser med sentral sensur i videregående opplæring innenfor fagområdene musikkorientering, nyere kunst- og kulturhistorie og morsmål B/C språk. Fylkesmannen oversender klagen til sensorer og klagenemnder. I 2008 ble det totalt behandlet 105 klagesaker i disse tre fagene, 66 i musikkorientering, 10 i nyere kunst og kulturhistorie og 29 klager i morsmål B/C språk.

I 2007 behandlet Fylkesmannen i Oppland to klagesaker vedrørende spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder, i 2008 har antallet økt til fire.

Det er ikke foretatt lovlighetskontroll av kommunale eller fylkeskommunale avgjørelser som er fattet i medhold av opplæringsloven, jf kommuneloven § 59.

	Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum	
FMOP	Klage i grunnskolen	Skoleplassering	3	9	12
FMOP	Klage i grunnskolen	Spesialundervisning	3	13	16
FMOP	Klage i grunnskolen	Standpunkt karakter	5	16	21
FMOP	Klage i grunnskolen	Skoleskyss § 7-1	14	26	40

FMOP	Klage i grunnskolen	Særskilt språkopplæring for elever fra spr. min.		2	2
FMOP	Klage i grunnskolen	Annet	1	12	13
FMOP	Klage i videregående opplæring	Inntak til særskilt utdanningsprogram	3	19	22
FMOP	Klage i videregående opplæring	Spesialundervisning		1	1
FMOP	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Spesialpedagogisk hjelp		4	4

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

Det vises til særreportering.

31.4 Informasjon og veiledning

Ingen rapportering i årsrapporten.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

PAS/PGS

Fylkesmannen i Oppland gjennomførte opplæring i bruken av PAS/PGS ved de videregående skolene i januar 2008, etter planen fra Utdanningsdirektoratet. Det ble også gitt opplæring til de private skolene og voksenopplæringssettene. Opplæringen for grunnskolene ble gitt regionvis allerede i 2007.

Brukeradministrasjon

Det er tildelt tilgang og brukerroller til skoleeiere og sensorer.

Følge opp registreringsarbeidet

Det er foretatt registrering av fagpersoner når det var nødvendig. For eksempel måtte det registreres mange fagpersoner i forbindelse med nasjonal sensur for morsmål som B/C-språk. Dette ligger ikke inne i embetsoppdraget, men Fylkesmannen i Oppland har hatt dette oppdraget de siste fire årene. Embetet har fulgt opp påmeldinger av kandidater, og sørget for å åpne for etterpåmeldinger når skolene har hatt behov for det.

Det var til tider mange etterpåmeldinger, men embetet hadde som mål at alle elever og privatister som ønsket det, skulle få avlegge eksamen.

Ved fellessensuren bistod vi sensorene i å legge inn resultatene fra eksamen. I forbindelse med sensuren for morsmål som B/C-språk ble det svært mye etterarbeid for vårt kontor, da det viste seg at mange av sensorene ikke fikk lagt inn sine karakterer. Vi måtte gjøre det i ettertid.

Årsaken til dette var først og fremst at skolene ikke hadde gjort en god nok jobb i forbindelse med gjennomføringen av eksamen.

Brukerstøtte og veiledning

Gjennom hele året var Fylkesmannen brukerstøtte og drev veiledning overfor skoleeiere, sensorer og skolene. En gjennomgående utfordring var at svært mange fagpersoner/sensorer hadde registrert seg med feil e-postadresse. De mottok derfor ikke brukernavn og passord.

Motta feilmeldinger

Dersom det oppstod problemer, feil etc. ved bruken av PAS/PGS, så meldte Fylkesmannen dem videre først og fremst gjennom PAS-hjelp.

Nasjonale prøver

Nasjonale prøver i regning og lesing på norsk og engelsk ble gjennomført høsten 2008 for 5. og 8. trinn. Fylkesmannen har i forbindelse med gjennomføringen gitt veiledning, teknisk bistand og brukerstøtte overfor skoleeierne. Resultatene fra de nasjonale prøvene har blitt brukt i utarbeidelsen av Fylkesmannens kommunebilder i Oppland. Resultatene er drøftet med alle kommunene på skoleledersamlinger og på regionsvise fagdager med følgende tema: skoleeiers system for å følge opp at opplæringsloven blir fulgt, og at resultatene fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet blir vurdert og fulgt opp.

Fylkesmannen har deltatt på tre møter om nasjonale prøver og PAS i Utdanningsdirektoratet. Arbeidet knyttet til gjennomføring av nasjonale prøver, eksamen og bruk av PAS har vært delvis teamorganisert ved kontoret.

Hensikten med en slik organisering har vært å kvalitetssikre tjenesten overfor brukerne og sikre god brukerstøtte i forbindelse med avvikling av prøvene.

Sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen har bidratt til at sentralt gitt eksamen ble gjennomført i fylket på en forsvarlig måte. Embetet bistod skolene når de hadde behov for hjelp, og vi strekte oss langt for at elever og privatister skulle få tatt sine eksamener.

Vi hadde ansvar for å bistå Sør-Trøndelag med gjennomføringen av sensuren for sentralt gitt eksamen etter vår- og høsteksamen. I tillegg hadde vi nasjonalt eneansvar for sensuren av morsmål som B/C-språk ved høsteksamen. (Denne eksamen har til nå bare vært avholdt om høsten.) Dette oppdraget har vi hatt i fire år, men det er foreløpig ikke kommet inn i embetsoppdraget.

Lokalt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen hadde god kontakt med eksamenskontoret i Oppland fylkeskommune, og hadde god anledning til å se til at lokalt gitt eksamen ble gjennomført på forsvarlig måte. Vi deltar hvert år på deres eksamenskonferanse, hvor også vi bidrar med informasjon.

Fylkesmannen har benyttet informasjon fra nasjonale prøver i sitt tilsynsarbeid i 2008, men ikke eksamensresultater.

Den samlede ressursbruken på eksamen og nasjonale prøver var i 2008 65 ukeverk.

31.7 Tilskuddsforvaltning

31.8 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet

Ikke aktuelt for FMOP.

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skoler i utlandet

Ikke aktuelt for FMOP.

Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

32.2 Kompetanseutvikling

I forbindelse med strategien for kompetanseutvikling i grunnsopplæringen 2005-2008 - ”Kompetanse for utvikling” – har Fylkesmannen i Oppland fordelt ca 17 mill kroner til skoleeiere. Av dette var vel 1,9 mill kroner øremerket til videreutdanning i fremmedspråk, naturfag og eventuelle andre fag, og ble fordelt til skoleeiere etter søknad. Det blir, i tråd med retningslinjer fra Utdanningsdirektoratet, gjennomført egen rapportering på dette primo 2009.

Ca. 1,7 mill kroner gikk til etterutdanning i lesing for utvalgte kommuner ihht. oppdragsbrev av 26. mars 2008. Fylkesmannen utbetalte mindre enn fullmakten fordi en region ikke kunne bekrefte omfanget på etterutdanningen det ble søkt om. Her vil det komme egen rapportering i årsrapporten for 2009.

De øvrige midlene ble fordelt etter objektive kriterier fastsatt av Utdanningsdirektoratet, og etter at planer for kompetanseutvikling var vedtatt i den enkelte kommune/fylkeskommune/styre. I denne forbindelsen har Fylkesmannen for noen kommuner, valgt å godta administrative vedtak av årlig tiltaksplan med utgangspunkt i den strategiske planen som var vedtatt politisk i 2005. Det vises for øvrig til elektronisk særreportering for 2008.

For å bidra til koordinering og samarbeid om kompetanseutvikling har Fylkesmannen etablert en strategisk gruppe/nettverk der KS, lærerorganisasjonene, høyskolene og representanter fra skoleeierne deltar. I dette samarbeidet har det vært lagt vekt på deltakelse fra arbeidstakerorganisasjonene i kommunenes planleggingsarbeid.

Fylkesmannen har hatt en samlet ressursbruk på dette området på 20 uker.

32.3 Skoleporten

Det er opprettet en brukerstøttefunksjon hos Fylkesmannen og denne er gjort kjent for kommuner, fylkeskommunen og privatskolene. Samtlige skoleeiere har blitt opprettet som brukere i UBAS og Skoleporten, og det er gitt veiledning i brukeradministrasjon. Bruken av Skoleporten varierer sterkt, og generelt har skolelederne i liten grad benyttet portalen. Skoleporten har vært tema på Fylkesmannens møte med skolelederne i fylket, og vi er i ferd med å gjennomføre regionale samlinger med skoleeiere og skoleledere der opplæring i Skoleporten er ett av de sentrale temaene.

Informasjon hentet fra Skoleporten har vært grunnlag for utarbeidelse av kommunebilder og forberedelse til tilsyn.

32.4 Nasjonale strategiplaner, program og utviklingsoppgaver

Når det gjelder Fylkesmannens arbeid for å stimulere til samarbeid og nettverk mellom skoleeiere, høyskoler og KS og andre aktuelle organisasjoner, vises det til resultatområde 32.2.

Den kulturelle skolesekken

Oppland fylkeskommune har hovedansvaret for planlegging og gjennomføring av det fylkesvise arbeidet innenfor Den kulturelle skolesekken (DKS). Fylkesmannen har samarbeidet med fylkeskommunen om denne satsingen gjennom å delta i møter, samarbeidet om revisjon av regional strategiplan og informasjon overfor skoleledere. Videre har Fylkesmannen sammen med fylkeskommunen deltatt i regionale nettverkssamlinger rundt i fylket, hvor både representanter for kultur og skole har deltatt i diskusjoner om hvordan man på en best mulig måte kan tilrettelegge for et bredt og profesjonelt kulturtilbud i skolene. To personer deltok på nasjonal konferanse om DKS i regi av FMST og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Utdanningsdirektøren har i 2008 deltatt i juryarbeidet med "Gullsekken" - nasjonal pris for beste produksjon og skole.

Strategi for entrepenørskap i utdanningen

Det er gitt generell informasjon i Fylkesmannens møter med fylkets skoleledere.

Likeverdig utdanning i praksis

I forbindelse med strategiplanen "Likeverdig utdanning i praksis" har Fylkesmannen i Oppland samarbeidet med Høgskolen i Hedmark om å utarbeide et etterutdanningsopplegg for lærere som underviser i norsk som 2.-språk. Etterutdanningsstilbudet vil gjennomføres i fylket i 2008 og 2009.

Fylkesmannen har informert om strategien til skole- og barnehageansvarlige i fylket og bistått NAFO i arbeidet med fokusvirksomheter.

"Kunnskapsløftet fra ord til handling"

I samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark er det arrangert en oppstartkonferanse i "Kunnskapsløftet - fra ord til handling". Fylkesmannen har valgt ut tre skoleeiere til veiledet runde av "Kunnskapsløftet - fra ord til handling".

Lærende nettverk

Prosjektperioden for Lærende nettverk ble i perioden utvidet med et år, skoleåret 2008/09. Nettverket i Oppland består ved årsskiftet av ti skoler fra ni kommuner. Det er delt ut kompetanseutviklingsmidler ihht. retningslinjer til deltakerskolene i prosjektperioden. Fylkesmannen har samarbeidet aktivt med fagmiljøet ved Høgskolen i Lillehammer (HiL) gjennom alle fasene i denne prosjektperioden, og deltatt i den nasjonale faggruppen for prosjektet.

Faglig fokus i løpet av prosjektperioden 2007/08 har vært pedagogisk bruk av LMS. Skoleåret 2008/09 har nettverket tatt utgangspunkt i Kunnskapsløftets fokus på utvikling av grunnleggende ferdigheter og arbeider med hvordan bruk av IKT kan bidra til utvikling av disse. Skolene arbeider i undernettsverk med lesing og regning. Fylkesmannen og HiL har arrangert en åpen fagdag om grunnleggende ferdigheter, med hovedfokus på lesing. 220 deltakere fra hele fylket deltok på konferansen.

Fylkesmannen har i samarbeid med HiL bidratt til kunnskapsdeling gjennom å gi informasjon om nettverkets arbeid og erfaringer på en skoleledersamling. Det er arbeidet systematisk med å skape interesse for LÆRNOTRE i andre møter med skoler og skoleeiere. Fylkesmannen har deltatt på samlinger i nettverket - både regionalt og nasjonalt. Det har vært arrangert fire regionale samlinger rundt om i fylket i 2008. Her har Fylkesmannen bidratt med faglige innlegg og samarbeidet med høgskolen om planlegging og gjennomføring av samlingene. Det har vært arrangert fire nasjonale nettverkssamlinger i Oslo i samme periode der Fylkesmannen i Oppland har deltatt. I tillegg har Fylkesmannen deltatt på nasjonale konferanser med tema IKT og læring.

Samlet ressursbruk i forbindelse med informasjon og veiledningsoppgavene er ca fire ukesverk.

Gi rom for lesing

Fylkesmannen har gjennomført spredningskonferanse innenfor denne strategien i 2008. Det var 220 deltakere som ga uttrykk for at de hadde stort utbytte av konferansen.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Fylkesmannen har jobbet aktivt med innføringen av Kunnskapsløftet med stor oppmerksomhet retta mot temaene tilpasset opplæring og spesialundervisning. Det er gjennomført informasjon og veiledning om regelverket rundt saksbehandling av enkeltvedtak om spesialundervisning med deltakere fra skoler, pp-tjeneste og skoleeier. Høsten 2007 og våren 2008 ble det gjennomført regionale samlinger for skoleeiere, skoleledere, ppt og lærere med professor Thomas Nordahl og tilpasset opplæring som tema.

Tilpasset opplæring og systematisk vurderingsarbeid har vært tema i Strategisk gruppe for kompetanseutvikling, i møter med Oppland fylkeskommune og i møter med de hovedtillitsvalgte innen skolesektoren.

Fylkesmannen har lagt fram resultatene fra tilsyn i 2007 og 2008 for skoleeierne i Oppland og drøftet oppfølging av dette med dem. Høsten 2008 ble det satt i gang en serie regionale seminarer om systematisk oppfølging av resultater.

Arbeidet anses å ha vært viktig og vellykket, og det har fra Fylkesmannens side vært en bevisst oppfølging av resultatene fra det nasjonale tilsynet de to siste årene.

32.6 Utviklingsarbeid – Urfolk og nasjonale minoriteter

Ikke aktuelt for FMOP.

32.7 Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Ikke aktuelt for FMOP.

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

38.2 Klagesaksbehandling

Det har kommet inn bare en klage etter barnehageloven i 2008. I tillegg er det behandlet en klage på økonomisk likeverdig behandling som kom inn i 2007. Det er brukt en del tid på å sette seg inn i og holde seg oppdatert på regelverket om likeverdig behandling.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMOP	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 10		1
FMOP				

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har gjennom året hatt jevnlig kontakt med kommunene via e-mail og telefonhenvendelser og noe kontakt med private aktører. Veiledningen omhandler i hovedsak spørsmål knyttet til nasjonale føringer for sektoren, fagområder i rammeplanen, tilskudd og barnehagejuss. Fylkesmannen legger vekt på å ha god dialog med kommunene og har i 2008 brukt ulike faste møteplasser med sektoren (dialognettverk, fagdager og samlinger for barnehageansvarlige i kommunene) for å formidle og drøfte nasjonal politikk, barnehagejuss og lokale utfordringer. I tillegg deltar Fylkesmannen gjerne på regionale og lokale møter eller fagsamlinger som omhandler sentrale temaer. Fylkesmannen har i 2008 vært opptatt av å ha et helhetlig perspektiv på barnehage- og skolesektoren. Barnehageansvarlige har derfor deltatt på samlinger sammen med skoleeierne der hvor temaene har vært felles for begge sektorene – i 2008 har temaene vært overgangen mellom barnehage og skole og språkutvikling og tidlig innsats.

I 2008 har Fylkesmannen arrangert to dialognettverksmøter med representanter fra regionene, to samlinger for barnehageansvarlige og en fagdag med barnehagejuss som tema. Styrere og barnehageansvarlige ble også invitert til fagdagen Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med høgskolen i Lillehammer om grunnleggende ferdigheter med fokus på lesing. Fylkesmannen har hatt få henvendelser vedrørende forskrift om likeverdig behandling. Behovet for ytterligere veiledning har vært drøftet med kommunene og Fylkesmannen vurderte ikke behovet stort nok til å iverksette tiltak i 2008. Det har ikke kommet inn noen klager på økonomisk likeverdig behandling i 2008.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen i Oppland har gjennomført fire stedlige tilsyn i 2008. Systemrevisjon er benyttet som metode i de stedlige tilsynene. Grunnet vakanse ved kontoret er det ikke gjennomført skriftlig tilsyn med tilskuddsordningen.

Fylkesmannen mener det er viktig å bruke resultatene og erfaringene fra tilsyn som grunnlag for ulike drøftinger med kommunene. I 2008 har tilsynsarbeidet og juridiske drøftinger derfor vært fast tema på våre samlinger og møter med kommunene. Vi har med utgangspunkt i resultatene fra tilsynene arrangert en egen fagdag hvor sentrale, og nye, juridiske temaer ble gjennomgått og drøftet.

Ved valg av tilsynsobjekt har Fylkesmannen gjennomført ROS-analyser basert på kunnskap om kommunene, årsmeldinger, KOSTRA med mer. Tre tilsyn var kombinerte tilsyn med skole/barnehage og valg av tilsynsobjekt tok derfor også hensyn til dette. Det er også tatt noe hensyn til geografisk fordeling og til hvilke kommuner som skulle ha tilsyn fra andre avdelinger hos Fylkesmannen.

Dersom ressursene hadde tillatt det, kunne det vært ført tilsyn med flere tilsynsobjekter og på flere myndighetsområder enn det som er gjennomført i 2008. Det er behov for å følge opp gjennomført tilsyn i større grad bl.a. ved nytt tilsyn med samme tema og tilsynsobjekt.

Når det gjelder tilsyn på barnehageområdet, viser Fylkesmannen til tabellen.

Kopi av tilsynsrapporter er sendt fortløpende til Kunnskapsdepartementet.

Samlet ressursbruk i forbindelse med tilsyn etter barnehageloven i 2008 er 26 ukeverk. Avdelingen har i tillegg brukt tid til intern kompetanseutvikling for å forbedre og kvalitetssikre barnehagetilsynet, blant annet inkluderer dette deltakelse på samlinger i regi av KD.

Det er mottatt plan for retting av avvik innenfor utgangen av fristen. Fristen for en av kommunene er ikke utløpt.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommentar
FMOP					■			
FMOP	Gjøvik kommune	Kommunen som barnehagemyndighet med tema godkjenning av bh og kravet om pedagogisk bemanning	Avvik nr. 1 – barnehage Ved godkjenning av barnehager legger Gjøvik kommune til grunn en arealnorm som er for lav for barn under tre år. Avvik fra barnehageloven § 8 første ledd og § 7 første og fjerde ledd jf. barnehagelova § 10 om godkjenning av barnehager med merknader og § 2. Avvik nr. 2 – barnehage Gjøvik kommune sikrer ikke at forbehold/vilkår gitt i godkjenningsvedtak blir innfridd innen fristen som er oppgitt av kommunen. Avvik fra barnehageloven § 10 jf. forvaltningsloven § 17 og § 8 jf kommuneloven § 23 andre punktum andre setning. Avvik nr. 3 – barnehage Gjøvik kommune innhenter ikke politiattest for private barnehageeiere som selv skal arbeide i barnehagen. Avvik fra barnehageloven § 10 jf. § 19 med forskrift og merknader til forskrift, og § 23 andre punktum andre setning.	01.06.2008	■		6 ukesverk	Planlagt tilsyn gjennomført etter systemrevisjonsmetoden.
FMOP					■			
FMOP	Gausdal kommune	Kommunen som barnehagemyndighet med tema godkjenning av bh og kravet om pedagogisk bemanning	Avvik nr. 1 Gausdal kommune har ikke et forsvarlig system som sikrer at barnehagene blir drevet i samsvar med gjeldende lover og regelverk. Avvik fra barnehageloven § 8 første ledd jf. kommuneloven § 23 andre punktum andre setning, barnehageloven §§ 17 og 18 og § 10 Avvik nr. 2 Gausdal kommune overholder ikke barnehagelovens norm for pedagogisk bemanning. Avvik fra barnehageloven § 18 og forskrift om pedagogisk bemanning § 1	15.05.2008	■		6 ukesverk	Planlagt tilsyn etter systemrevisjonsmetoden.

FMOP	Lom kommune	Kommunen som barnehagemyndighet: Kravet til pedagogisk bemanning	Avvik nr. 1 Lom kommune har ikke et forsvarlig system som sikrer at barnehagene blir drevet i samsvar med krav i barnehageloven vedrørende barnehagens styrer og pedagogisk ledelse Avvik nr. 2 Lom kommune sikrer ikke at barnehagen i Lom har en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse Avvik nr. 3 Lom kommune overholder ikke barnehagelovens krav om å innvilge dispensasjon fra utdanningskravet til pedagogiske ledere	05.01.2009	■	3 ukesverk	Planlagt tilsyn gjennomført etter systemrevisjonsmetoden
FMOP	Vang kommune	Kommunen som barnehagemyndighet med tema godkjenning av bh og kravet om pedagogisk bemanning	Avvik 1 - barnehage Barnehagane i Vang kommune har ikkje ei forsvarleg pedagogisk og administrativ leiing. Avvik 2 - barnehage Vang kommune overheld ikkje barnehagelova si norm for pedagogisk bemanning.	01.04.2009	■	4 ukesverk	Planlagt tilsyn gjennomført etter revisjonsmetoden.

Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utvikling

39.1 Utbygging

Fylkesmannen har arrangert samlinger for barnehageansvarlige i alle kommuner i Oppland der bl.a. utbygging har vært fokusert. Videre har utbygging/full barnehagedekning vært tema gjennom løpende veiledning, dialog og møter med kommuner.

I rapportering per 20. september 2008 rapporterer 20 av 26 kommuner at de har full barnehagedekning. To kommuner rapporterer at de vil ha full dekning i løpet av 2008. To kommuner rapporterer at de vil ha full dekning i løpet av første halvår 2009, mens to kommuner rapporterer at de vil ha full dekning i løpet av andre halvår 2009. Disse har vært fulgt opp gjennom samtaler både med utdanningsdirektøren og fylkesmannen personlig. Kommunene mener nå at de vil nå målet om full barnehagedekning innen utgangen av august.

39.2 Kvalitetsutvikling

Fylkesmannen har i 2008 samarbeidet med både Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer om kompetanseutviklings tiltak rettet mot barnehagesektoren, jf. strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007 – 2008. Tiltakene omhandler gjennomføring av et lokalt PUB studie, og etter- og videreutdanning innen pedagogisk ledelse.

Fylkesmannen har ellers i 2008 gjennomført en fagdag i barnehagejuss, og innledet et samarbeid med Dronning Mauds Minne om to fagdager som skal omhandle kvalitet i barnehagen.

I 2008 har Fylkesmannen bidratt til drøfting omkring ulike modeller for å rekruttere og beholde førskolelærere, og hvilken modell for utdanning av førskolelærere vår region ønsker seg. Tilbakemeldingene fra kommunene uttrykte et ønske om en arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning. Fylkesmannen har også vært i kontakt med ulike fagmiljø og KD for å drøfte hvilke muligheter Oppland har for å få gjennomført et slikt tilbud i vår region.

Fylkesmannen lyste ut kompetansmidler i 2008. Kriteriene for tildeling av midler var knyttet til hovedområdene i kompetansestrategien (2007-10). Følgende kommuner /regioner søkte om og fikk innvilget midler til kompetanseutviklings tiltak:

Kommuner	Tiltak satt/skal settes i gang	Deltakelse
Lillehammer kommune	Pedagogisk ledelse – lederutvikling	110
	Pedagogisk ledelse – studie	4
	Barns medvirkning – Det fysiske rommets betydning for små barns deltakelse i eget hverdagsliv	290
Østre Toten kommune	Barns medvirkning	80
Gausdal kommune	Pedagogisk ledelse - studie	12
	Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole	2

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Oppland - Innhold:

Øyer kommune	Pedagogisk ledelse	49
	Barns medvirkning	49
3 K – Ringebu kommune, Nord-Fron kommune og Sør-Fron kommune	Språkmilljø og språkstimulering: etterutdanningstiltak i 2009	
6 K- Dovre kommune, Lesja kommune, Lom kommune, Skjåk kommune og Sel kommune	Pedagogisk ledelse - studie	54 (har vært rapportert i 2007)
	Barns medvirkning - planleggingsdag	218
	Språkmilljø og språkstimulering - planleggingsdag	220
SØVN – Vestre Toten kommune, Østre Toten kommune, Søndre Land kommune, Nordre Land kommune	Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole: · gjennomføring av kompetanskartlegging blant styreere/pedagogiske ledere og rektorer/lærere	Gjelder alle skoler (1 - 4 trinn) og barnehager i disse 4 kommunene
Hadeland – Jevnaker kommune, Gran kommune, Lunner kommune	· Språkmilljø og språkstimulering · Pedagogisk ledelse · Barns medvirkning · Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole Midlene skal inngå i en større kompetanseheving basert på: Kompetansestrategi for Hadeland. Oppstart høst 2009	Omfatter pedagogiske ledere og andre tilsatte
Gran kommune	Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole	· Gjennomført 2 samlinger for styreere/rektorer høsten 2008. · Det jobbes med å utarbeide fagdager for pedagoger i barnehage/skole i 2009 · 2009: Utvikling av felles kompetansestrategi for barnehagene i kommunen

Fylkesmannen avventer rapporter fra en kommune, en region og en høyskole. Disse ettersendes.

39.3 Nasjonale strategiplaner og særskilte satsingsområder

Det er ikke etterspurt tiltak mot mobbing i 2008, jf. manifest mot mobbing (2006-2008). Fylkesmannen har derfor ikke iverksatt tiltak knyttet til dette området.

Vedrørende tilgjengelighet/universell utforming, har dette arbeidet vært ivarettatt gjennom deltakelse i Fylkesmannens interne planteam, som er ei arbeidsgruppe som samarbeider på tvers av avdelingene om uttalelser og kompetanseutvikling i forhold til kommunenes planarbeid.

Fylkesmannen i Oppland har i 2008 samarbeidet med NAFO og Høgskolen i Hedmark vedrørende minoritetsspråklige barn. Tre kommuner i Oppland (Gjøvik, Gran og Valdres) er med i et prosjekt for å drive kompetanseutvikling innen flerkulturelt arbeid for barnehageansatte. Fylkesmannen har bidratt i utvelgelse av kommuner, deltatt på og arrangere møter samt bistått høgskolen og NAFO med informasjonsutveksling.

Vedrørende Handlingsplanen for likestilling i barnehagene: Fylkesmannen har gjennomført møter med MIB-gruppa i fylket, og Høgskolen i Hedmark som har fått et regionalt ansvar for planen i Hedmark og Oppland. Fylkesmannen har inngått et samarbeid med Høgskolen i Lillehammer om å utvikle en nettstøttet læringsressurs knyttet til rekruttering av menn til barnehagen.

Fylkesmannen har i forbindelse med utarbeidelse av kommunebilder for 2008 gjennomført en liten spørreundersøkelse i kommunene om barnehagenes bruk av kartlegging (TRAS med mer), og kommunenes og barnehagenes oppfølging av disse resultatene. Resultatene av undersøkelsen er formidlet til de barnehageansvarlige i kommunene.

Fylkesmannen har i 2008 innledet et samarbeid med Helse- og Sosialavdelingen og BUP Lillehammer for å bidra til tverrfaglig og tverretattlig samarbeid og tiltak for å bedre tilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne. Dialogen er om å vurdere behovet for/muligheten til å pilotere en forpliktende samarbeidsmodell for små barn med langvarig behandlingsbehov som krever en tverrfaglig/tverretattlig innsats. Dette arbeidet videreføres i 2009. Det er gjennomført et tverretattlig møte om barn/og unges psykiske helse og rus.

Samlet ressursbruk knyttet til arbeidet med kvalitetsutvikling er sju ukesverk.

Ressursrapportering

15 ukesverk vakanse på barnehageområdet er ikke tatt med i ressursoversikten. Det samme gjelder to ukesverk studiepermisjon på skoleområdet.

Resultatområde

FMOP

Sum

1510 Fagdep. 1510 Fagdep.

Resultatområde 31	154	45	154	45
31.1 Tilsyn	35	45	0	0
31.2 Klagesaksbeha	50		0	0
31.5 Eksamen og na	40		0	0
31.7 Tilskuddsförv	5		0	0
Resultatområde 32	16	45	16	45
32.2 Kompetanseutv		20	0	0
32.3 Skoleporten		7	0	0
Resultatområde 38	75		75	0
38.1 Tilskuddsförv	24		0	0
38.4 Tilsyn	26		0	0
Resultatområde 39	33		33	0
Landsdekkende oppgaver – Kunnskapsdepartementet	25		25	0
Sum:	303	90	303	90

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven og lov om registrert partnerskap

42.2 Anerkjennelsesloven

42.3 Barneloven

42.5 Veiledning og informasjon

Resultatområde 43 EØS-avtalens finansielle ordninger

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har i medhold av lov om familievernkontorer § 3 og nye Retningslinjer for Fylkesmannens tilsyn med familievernkontorene av 22. januar 2008, ansvar for å føre tilsyn med virksomheten ved familievernkontorene i fylket. På bakgrunn av Barne- og likestillingsdepartementets brev datert 22. januar 2008 hvor embetene ble bedt om å gjennomføre tilsyn minst hvert tredje år fom 2009, ble det ikke utført tilsyn ved familievernkontorene i Oppland i 2008.

Grunnet overføringer av oppgavene på meklingsoppdraget til Barne-, ungdoms- og familieetaten fra 1. januar 2008 har kontakten med familievernkontorene blitt begrenset.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

45.2 Fritak for taushetsplikt

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

45.4 Biologisk opphav

45.5 Eidsvoll omsorgssenter for barn - tilsyn og klagebehandling

Ikke aktuelt for FMOP

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Resultatområde 46 Universell utforming

For 2008 ble det utarbeidet strategiskisse som dannet grunnlaget for koordinering av arbeidet med Universell Utforming hos Fylkesmannen i Oppland.

I 2008 ble det etablert et samhandlingsorgan bestående av representanter fra Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Hedmark, Oppland Fylkeskommune, Hedmark Fylkeskommune og representant fra Norges Handicapforbund.

Det har vært holdt faste møter hvor etablering av samarbeidsplattform, arrangement av Fagdag for Universell utforming den 24 oktober, samt arbeid med å fremme en felles og regional Pilotfylkesøknad er sentralt. Det meste av planlegging og tilrettelegging av Fagdag for Universell utforming på Internett den 30. januar ble gjort i 2008.

Flere fagdager samt pilotfylkesatsing blir strategier inn i 2009.

Fylkesmannen i Oppland utarbeidet i 2008 et hefte til distribusjon i regionmøter, ved fagdager/konferanser m.v. Heftet består av mye bildemateriell som eksempler på gode universelle løsninger, tekst er i hovedsak informativ begrepsavklaring og bakgrunn for Universell utforming, samt kommentarer til bildene.

Fylkesmannen i Oppland søkte i 2008 om midler fra Direktorat for naturforvaltning, DN, og fikk midler til kartlegging av tilgjengelighet til offentlige sikrede friluftsområder. Denne kartleggingen ble gjennomført og utført av Friluftsrådets Landsforbund på oppdrag fra Fylkesmannen. Rapporten ble ferdigstillt og overlevert desember 2008. I den videre arbeidet i 2009 vil data fra kartleggingen brukes i kontakt med kommunene og andre samarbeidspartnere.

Resultatområde 48 Likestilling

Likestilling eksternt

Fylkesmannen har ut fra et likestillingsperspektiv foretatt en gjennomgang av blant annet representasjon i kommunestyrene og formannskapene i fylket. Dette materialet vil bli brukt i forbindelse med de regionale møtene med kommunene.

Fylkesmannen har i flere år samarbeidet med Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge om fylkets kvinnerettede arbeid. Sist gjennomførte prosjekt er Kvinner i Oppland 2004 – 2007 (KiO). Prosjektet ble formelt avsluttet 31.12.2007, men tiltakene ble avsluttet i løpet av 2008. Samtlige måltall ble oppnådd i prosjektet og tilbakemeldingene på arbeidet som har vært gjennomført har vært gode.

Likestilling internt

Tabellen nedenfor viser fordeling av kjønn på de ulike stillingskodene, samt gjennomsnittlig lønsplassering (lønnstrinn) pr 31.12.2008 for kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene ved embetet.

Stillingskode	Antall		Gj.snitt ltr	
	K	M	K	M
0129 Assisterende fylkesm	0	1		82,0
0382 Fylkesagronom	0	1		48,0
0779 Fylkeslege	0	1		86,0
1057 Informasjonssjef	0	1		69,0
1060 Avdelingsdirektør	3	4	69,3	69,8
1061 Assisterende direktør	2	4	61,0	58,3
1063 Førstesekretær	2	1	36,0	38,0
1064 Konsulent	4	0	42,3	
1065 Konsulent	4	0	41,5	
1070 Sekretær	4	0	33,0	
1072 Arkivleder	1	0	50,0	
1085 Avdelingsingeniør	2	1	46,5	47,0
1087 Overingeniør	10	15	54,3	53,7
1113 Prosjektleder	2	3	56,0	59,7
1127 Husholdsleder	2	0	35,0	
1130 Renholder	2	0	34,0	
1132 Renholdsleder	1	0	36,0	
1181 Senioringeniør	2	5	56,0	58,0
1363 Seniorkonsulent	2	2	47,0	47,5
1364 Seniorrådgiver	3	6	63,7	63,2
1408 Førstekonsulent	8	2	44,9	46,0
1433 Seniorsekretær	1	0	45,0	
1434 Rådgiver	17	13	53,8	53,8

Tabellen viser at menn har en høyere gjennomsnittslønn totalt sett i embetet. Det er nærliggende å anta at forskjellen i stor grad skyldes lønnsforskjeller mellom de stillingsgruppene hvor kvinner er overrepresentert: renhold/kantine, kontorstillinger og saksbehandlerstilling I. Basert på ovenstående skal det vurderes hvorfor menn gjennomgående for flere stillingsgrupper har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner, selv om tabellen også viser at kvinner ligger høyere i noen stillingsgrupper (ass.dir, overingeniør og senioringeniør).

Ved de lokale forhandlingene i 2008 var kvinners andel av oppgjøret 46,68 % (pro rata beregnet av FAD 44,6 %).

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 42	50	50	0
Resultatområde 44	2	2	0
Resultatområde 45	109	4	109
45.1 Tilsyn med ba	72	0	0
Resultatområde 46	4	4	0
Resultatområde 48	4	4	0
Sum:	169	4	169

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen behandlet fem klagesaker på overformynderiets vedtak. Det ble også skrevet 16 brev til overformynderi, revisjon og privatpersoner.

Fylkesmannen holdt i 2008, i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og KS Oppland, ett kurs for overformynderiene i Oppland og Hedmark

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOP	5	
Sum	5	0

51.3 Forliksrådene

51.4 Tilsynsråd for fengslene

51.5 Tomtefestelov

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen har hatt en sak om godkjenning av politivedtekter til behandling.

51.8 Hundeloven

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det kom inn totalt 1084 søknader om fritt rettsråd. Av disse ble 932 innvilget og 92 avslått. Det ble betalt ut 5 144 110 kroner i salær til advokater og 353 796 kroner til dekning av andre utgifter, i hovedsak tolkeutgifter i asylsaker.

Fylkesmannen fikk videre inn åtte søknader om fri sakførsel. Sju av disse ble avslått og en sak ble innvilget.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen hadde i 2008 en klagesak til behandling. Fylkesmannen omgjorde folkeregisterets vedtak i denne saken. Saken er oversendt departementet tidligere.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Hovedgrunnlaget for oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer har Fylkesmannen, i samarbeid med

fylkeskommunen, dokumentert i fylkesdelplanen for utvikling av sivilt beredskap 2006 - 2009. I tillegg har Fylkesmannen innhentet og bearbeidet oversikt over regionale risiko- og sårbarhetsområder gjennom:

- kommunerettet virksomhet - utarbeidelse av "kommunebilder"
- beredskapstilsyn i kommunene
- arealplanmøter
- møter med enkeltkommuner i forbindelse med revisjon av overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse og/eller i beredskapsråd

Fylkesmannen har i perioden samarbeidet med NVE på plansaker i forbindelse med arealplanmøter i fylkeskommunal regi. Øvrige samarbeidsaktører innenfor risiko- og sårbarhetsutfordringer utgjøres av medlemmene i fylkesberedskapsrådet. Det har vært gjennomført to møter i fylkesberedskapsrådet i 2008.

Følgende temaer knyttet til risiko- og sårbarhetsforhold har vært diskutert i fylkesberedskapsrådet:

- Flomsituasjonen våren 2008
- Innføring av nytt lovverk, dvs ny plan- og bygningslov, ny instruks for beredskapsarbeidet til Fylkesmannen og forslag til ny lov om kommunal beredskapsplikt
- Rasjonering av elektrisk kraft

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkeskommunen skaffet seg en oversikt over risiko- og sårbarhet i fylket gjennom fylkesdelplanen for utvikling av sivilt beredskap 2006 - 2009. Planen inkluderer fylkesROS som inneholder uønskede hendelser med innspill fra kommunene. Revisjonsarbeidet med fylkesdelplanen inkludert fylkesROS er iverksatt og skal ferdigstilles innen 2009.

Kommunene og statlige etater sender i tillegg sine ROS-analyser til Fylkesmannen for lagring og gjennomgang. Disse benyttes ved tilsyn og øvelser.

Fylkesmannen savner retningslinjer for en helhetlig og systematisk rapportering av geofarer fra kommunenivå til sentrale myndigheter og hvilken rolle skal regional myndighet skal ha? Likeledes savnes det retningslinjer og ikke minst ressurser for en systematisk kartlegging av geofarer på regionalt og kommunalt nivå.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannen har deltatt fast på fylkets månedlige arealplanmøter for å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap i samfunnsplanleggingen. Dette planfora er i forhold til samfunnssikkerhet i plan - det viktigste møtestedet for Fylkesmannen til å fremme klare forventninger og krav direkte til politikere, tiltakshavere og arealplanleggere i forkant av planprosesser. For inneværende periode har det ikke vært avholdt møte i andre regionale planfora som f.eks. Statens vegvesen. Det forventes flere planmøter med Statens vegvesen i neste planperiode i forbindelse med ny E-6.

Fylkesmannen har i perioden vært aktiv i sin pådriverrolle på området beredskapsmessige hensyn i arealplanlegging. Det har vært gjennomført en klimakonferanse med risiko- og sårbarhetsutfordringer i Oppland som tittel med deltagelse fra 22 kommuner. Hovedtemaet under konferansen var klimaendringer og utfordringer i forhold til eksisterende bebyggelse og framtidig samfunnsutvikling. I tillegg har vi gjennomført et beredskapskontaktmøte for alle kommuner, hvor ett av temane var ROS og BIS og ikke minst hvordan kommunene skal forholde seg til ny plandel i plan- og bygningsloven om utredningskrav til ROS fra 1. juli 09. Gjennom beredskapstilsyn formidler Fylkesmannen nasjonale retningslinjer og forventninger til kommunene om økt fokus på ROS i forhold til arealplanlegging.

Fylkesmannen har gjennom sin planbehandling av i alt 40 kommuneplaner/ delplaner og 332 regulerings- og bebyggelsesplaner fremmet innsigelse til to kommunedelplaner for manglende risiko- og sårbarhetsvurderinger i beslutningsgrunnlaget.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Tilsyn er et viktig virkemiddel i Fylkesmannens veiledningsrolle overfor kommunene. Tilsyn benyttes som døråpner og virkemiddel for kontinuerlig forbedring av kommunens beredskapsarbeid. Tilsyn bør også brukes som en motivasjon for kommunens arbeid med beredskap. Få kommunene til å innse at tilsyn er "hjelp til selvhjelp".

Videre skal også tilsyn benyttes til å kontrollere om kommunene ivaretar sine beredskapsoppdrag i hht lover og forskrifter (planverk mm).

Følgende har vært tema under tilsyn i 2008:

- Samfunnssikkerhet og beredskap i planprosesser (kommuneplanen, reguleringsplanen (BIS))
- Kommunens hendelsesbaserte risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)
- Krisehåndtering
- Personellsikkerhet

Det ble gjennomført 5 tilsyn i 2008:

- Dovre
- Gjøvik
- Sør-Aurdal
- Vang
- Øyer

Det var i tillegg planlagt tilsyn i Nord-Fron kommune, men de ba om utsettelse grunnet stort arbeidspress og mange tilsyn. Dette ble innvilget. Tilsyn i Nord-Fron kommune blir gjennomført i februar 2009.

Gjennomgående mangler det rutiner og systemer i den daglige planlegging og drift vedrørende temaet samfunnssikkerhet og beredskap. Det er også en tendens til manglende kompetanse på fagfeltet.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Alle kommuner i Oppland har beredskapsplaner. Disse er oversendt Fylkesmannen og evalueres i forbindelse med tilsyn og øvelser.

Fylkesmannen vurderer øvelser å være det beste verktøy for vedlikehold og utvikling av kommunale beredskaps-/krisepplaner. Fylkesmannen har gjennomført øvelser i fem kommunetrioer - se 54.2

Helse- og sosialavdelingen har tilsyn på beredskapsplanlegging innen helse- og sosialområdet. Beredskapsstaben er pådriver og påser i samarbeid med helse- og sosialavdelingen at beredskapsmessige hensyn ivaretas - se 77.1

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen gjennomfører spilløvelser for den kommunale kriseledelsen etter en øvingsmodell, "trio-modellen", utarbeidet av Fylkesmannen i samarbeid med kommunene. Det er plukket ut faste kommunetrioer som utgjør, eller er en del av, etablerte kommuneregioner. Disse øver ved at to av kommunene, i samarbeid med Fylkesmannen, planlegger og gjennomfører øvelse for den tredje kommunen. Det gjennomføres øvelser innen kommunetrioene hvert annet år.

I 2008 er det gjennomført øvelse i følgende kommunetrioer (kommunen i fet skrift er den som øves)

- Vang, Vestre Slidre, **Øystre Slidre**
- Lillehammer, Gausdal, **Øyer**
- Vestre Toten, Østre Toten, **Gjøvik**
- Nord-Fron, Sør-Fron, **Ringebu**
- Gran, Jevnaker, **Lunner**

I tillegg til kommunale planer, (scenarieavhengig), har hovedfokuset på øvelsene vært stabsrutiner, samarbeid med politiet, og informasjonshåndtering. Fylkesmannen utarbeider øvingsvurderinger, med bla. oppfølgingspunkter

og krav til tilbakemeldinger, etter hver øvelse.

54.3 Regional samordning – øvelse

Der har vært gjennomført to møter for informasjonsheten i Fylkesmannens krisestab.

Statens strålevern gjennomførte fellesmøte og -øvelse for Fylkesmannens kriseledelse, beredskapsstab og ABU, for Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Oppland. Øvingsdelen var en table-topp øvelse med diskusjoner og løsningsforslag knyttet til gitte scenarier.

Fylkesmannens kriseledelse og -beredskapsstab var involvert under Heimevernets gjennomføring av øvelse Mjøsa - se 54.4.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Ikke aktuelt for FMOP.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Våren 2008 gjennomførte HV-05 en større øvelse - "Øvelse Mjøsa". Denne hadde hovedfokus på støtte til politiet ifm. en sikkerhetspolitisk krise. Fylkesmannen deltok i planleggingen av øvelsen, og i deler av øvelsesgjennomføringen. Embetet var bla. øvingsobjekt, og i tillegg til egne møter, deltok Fylkesmannen på flere orienteringsmøter under øvelsen, samt på evalueringsmøte etter øvelsen.

På høsten gjennomført HV-05 en tilsvarende øvelse, med fokus på sikring av utvalgte objekter. Fylkesmannen deltok på orienteringsmøter under øvelsen.

Fylkesmannen deltok også på orienteringsmøte ifm gjennomføringen av øvelse CWID (Coalition Warrior Interoperability Demonstration), en større NATO øvelse, i regi av Forsvarets kompetansesenter for kommando og kontroll informasjonssystemer (FK KKIS) på Jørstadmoen.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen inngår i Gudbrandsdal politidistrikts øvingsutvalg som er etablert etter henstilling fra HRS. Utvalget ledes av politiet med medlemmer fra brannvesenet, Sykehus Innlandet HF, Oppland sivilforsvarsdistrikt, FORF, og Fylkesmannen. Utvalget planlegger og gjennomfører øvelser ut fra tiltak gitt i fylkesROS for Oppland. Fylkesmannen kvalitetssikrer øvelsenes grensesnitt mot kommuner, og tilrettelegger for kommunal deltakelse. Det er planlagt for, og gjennomført to øvelser i 2008

Det er gjennomført én øvelse for ABU-Oppland - se 54.3

Fylkesmannen har på vegne av brannsjefene i Oppland framforhandlet en avtale om skogbrannovervåkning fra fly. Avtalen er gjort med lokale flyklubber, og beskriver økonomiske forhold og beredskapsordning. Gjøvik brannvesen er bakkestasjon og meldingsmottager av tjenesten.

Fylkesberedskapsrådet i Oppland er sammensatt av alle statlige etatssjefer med fylkesmannen som leder. Rådet har fast to møter i året.

For 2008 har følgende tema vært oppe til orientering og debatt:

- Politireformen 2000 - fremtidig organisering av politiet i Oppland
- HVs fremtidige bistandsmuligheter - støtte til det sivile samfunn
- Fylkesdelplanen for Oppland
- Flomsituasjonen
- Informasjonsopplegget "Sammen om krise"
- Ny Instruks for samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet til Fylkesmannen og Sysselmannen på Svalbard
- Informasjon om ny Plan- og bygningslov og forslag til ny lov om kommunal beredskapsplikt
- Strømrasjoner

Fritaksordningen med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering er en ordning som skal sørge for å ivareta Totalforsvarets beredskap ved mobilisering. Ordningen bunner ut i et register over personer som på bakgrunn av sin stilling, funksjon eller verv er fritatt for eller gitt utsettelse med fremmøte i Forsvaret. Forutsetningen for at personene fritas for tjeneste i Forsvaret er at stillingen har en nøkkelfunksjon i samfunnet, hva angår beredskap og mobilisering.

Fylkesmannen som rapporterende ledd i ordningen, sender hvert år ut søknadsskjema til ulike krigstidsoppsetninger. Oversiktsliste over søknadene blir formidlet til Vernepliktsverket ved kryptering/CD. I fritaksordningen for vårt fylke er ca. 200 personer registrert. Av disse ble 20 personer nyinnmeldt i 2008 for fritaksordningen som gjelder for 2009.

54.7 Utvikling av nasjonalt ressursregister for redning og beredskap (NARRE)

54.8 Felles digitalt nødnett

Ikke aktuelt for FMOP.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Bereskapsansvaret er hos Fylkesmannen i Oppland delegert til fylkesberedskapssjefen. Fylkesberedskapssjefen har en egen stab som er organisert direkte under fylkesmannen, og består av fire årsverk.

Krisestaben hos Fylkesmannen i Oppland ledes av fylkesmannen, støttet av assisterende fylkesmann, fylkesberedskapssjef og informasjonssjef. Ved behov innkalles nødvendig personell fra embetet forøvrig, sammen med representanter fra fylkesberedskapsrådet.

Fylkesmannen i Oppland har en krisehåndteringsplan som sist ble revidert i 2002. Denne er nå gjenstand for ny revidering, i henhold til forbedringspunkt gitt av DSB ved tilsyn i mars 2008.

I forhold til kommunene gjennomfører Fylkesmannen jevnlig øvelser, tilsyn og veiledning. Kommunenes planer og organisering blir gjennomgått og kommentert i forbindelse med denne aktiviteten.

Fylkesmannen ivaretar driften av det graderte sambandet iht. til gjeldende lover og forskrifter.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannen i Oppland har for virksomhetsåret 2008 økt sin kommunerettede aktivitet på samfunnsikkerhetsområdet. Det har blitt avholdt et kontaktmøte med beredskapsansvarlige i kommunene og representanter fra beredskapsstaben har vært til stede ved flere møter i de kommunale beredskapsråd. Samordning har vært et gjennomgående tema ved denne kontakten. I tillegg har Fylkesmannen hatt to møter i fylkesberedskapsrådet og har vært vertskap for sivil-militært kontaktmøte for østlandsfylkene.

Fylkesmannen har videreformidlet varsler fra sentrale myndigheter ut fra risikovurderinger basert på varselets innhold. I tillegg til å gjennomføre øvelser for kommunene - se 54.2, hadde Fylkesmannen løpende kontakt med Sel kommune under deres håndtering av flomskredene i mai.

55.3 Evaluering

I forbindelse med flomskred i Sel kommune våren 2008 ble det avholdt evalueringsmøte med de involverte parter og evalueringsrapport ble utferdiget.

Beredskapsstaben har behandlet tre søknader fra kommunene for inndekking av merutgifter i forbindelse med naturskade. Hendelsene skjedde i 2007, og søknadene ble behandlet og innvilget i 2008. Fordelingen er som følger:

- Vang kommune
167 000 kroner
- Søndre Land kommune
1 220 000 kroner
- Nordre Land kommune
228 000 kroner

Skjønnsmidlene disponeres av Kommunaldepartementet sentralt, og er ikke viderefordelt til Fylkesmennene. Fylkesmannen har ansvar for å samordne og videresende søknadene.

Ressursrapportering

Fylkesmannens beredskapsstab har ansvaret for resultatområdene 53, 54 og 55. Beredskapsstaben har fire årsverk.

Beredskapsstaben har i tillegg innhentet ressurser fra informasjonssjef på tre ukeverk og fra landbruksavdelingen på ett ukeverk.

Fylkesmannen har brukt ni ukeverk til løsning av resultatområde 53.3. Disse er ført under resultatområde 06 i henhold til avtale mellom FAD, KRD og MD.

Beredskapsavdelingen samarbeider med Helse- og sosialavdelingen og Helsetilsynet. All beredskapsoppfølging mot helselovgivningen er rapportert under resultatområde 77.1.

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	17	17	0
51.2 Vergemålslove	9	0	0
Resultatområde 52	82	82	0
52.1 Fri rettshjel	80	0	0
Resultatområde 53	48	48	0
Resultatområde 54	67	67	0
Resultatområde 55	51	51	0
Sum:	265	0	265

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen ivaretar samordningsansvar på flere områder, og utvikler og viderefører stadig dette arbeidet. Fylkesmannen leder NAV-forum, et viktig samarbeidsorgan for å sikre god samordning og gjennomføring av reformen i Oppland. Det er svært viktig at erfaringer, kompetanse og ressurser deles og formidles, for å sikre best mulig tjenesteutvikling.

Fylkesmannen leder "Tilsynsforum Oppland", et organ som ivaretar samordningen av statlig tilsyn rettet mot kommuner i henhold til kommunelovens kapittel 10A § 60e. Forumet samordner planlegging av tilsyn i felles tilskynskalender i henhold til lovens krav, noe som blant annet innebærer vurdering av tilsynsbelastningen på den enkelte kommune. Det er også utarbeidet rutine for å ivareta lovkravet når det gjelder iverksettning av vedtak om pålegg og sanksjoner av vesentlig betydning for tilsynsobjektet. Det arbeides også med en felles side på internett for å presentere en samlet oversikt over tilsynsrapportering, da vi mener det er mye å lære av egne og andres tilsyn. Kommunene oppfordres til å bruke tilsynsrapporter som grunnlagsmateriale for eget systemforbedringsarbeid. Formålet er således både at kommunene skal møte en forutsigbar og samordnet stat, og at læringseffekten av gjennomførte tilsyn skal bli større og mer effektiv.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen arbeider aktivt sammen med kommunene i fylket med ulike tiltak og programmer for å bedre og fornye tjenestene til innbyggerne. Embetet bidrar blant annet gjennom fordeling av skjønnsmidler til kommunale fornyingsprosjekter, gjennom veiledning, kurs og konferanser. Skjønnsmidler til fornying tildeles etter søknad fra kommunene, og er en betydelig motivasjonsfaktor og støtte i mange kommunale prosjekter. Det ble fordelt 8,65 millioner kroner til 33 fornyingsprosjekter. De fleste tiltakene vektlegger effektivisering og kvalitetsheving i den kommunale tjenesteproduksjonen. Mange av prosjektene som støttes er prosjekter som også relaterer seg til Kvalitetskommuneprogrammet, direkte eller indirekte. Fler og fler kommuner går sammen om interkommunale/flerkommunale prosjekter, noe som fører til større grad av samarbeid og erfaringsdeling mellom kommunene. For ytterligere å sikre erfaringsdeling og læring fra ulike fornyingsprosjekter arrangerte Fylkesmannen sammen med KS Hedmark/Oppland en fornyingskonferanse høsten 2008. 23 av 26 kommuner i fylket deltok gjennom ulike prosjekter. Blant foredragsholderne var Fornyings- og administrasjonsdepartementet som redegjorde for regjeringens strategi for fornying av offentlig sektor. Embetet orienterte om ulike tiltak og muligheter for kommuner som ønsker å satse på fornying og omstilling. De kommunale deltakerne presenterte egne prosjekter og delte sine erfaringer. Konferansen fikk gode tilbakemeldinger fra deltakerne, og er besluttet videreført som en årlig konferanse. Det ble også for første gang utdelt en fornyingspris!

Fylkesmannen har sammen med KS Hedmark/Oppland, gjennomført et styringsnettverk for kommunale toppledere i fylket. Styringsnettverket har hatt fokus på utvikling av gode styringssystemer og implementering i den enkelte virksomhet. Delmål er økt bruker- og medarbeidermedvirkning, kvalitetsheving og effektivitet. Tilbudet har blitt svært godt mottatt av kommunene, som også utviser stor interesse for metodikken som innebærer praktisk nettverksarbeid mellom samlingene. Det har vært avholdt åtte dagsamlinger i nettverket.

Fylkesmannens årlige regionmøter med kommunene og gjennomføring av brukerpanel har gitt meget god dialog mellom embetet og kommunene om fortsatt samarbeid på flere viktige områder. Rådmannsutvalget og KS er andre viktige samarbeidspartnere. Embetet vektlegger dialog og tilbakemeldinger, disse brukes aktivt inn i den strategiske planleggingen.

Flere kommuner har gitt embetet tilbakemelding om at det til tider er vanskelig å forholde seg til stadig skiftende satsinger og programmer fra sentralt hold. Fylkesmannen ønsker derfor å skape en "rød tråd" i sitt fornyingsarbeid, ved at satsinger og tiltak skal være betegnet av gjenkjennelighet og helhetlig tilnærming, og at de ulike satsinger i størst mulig grad skal koordineres og settes i riktig sammenheng. Dette antas også å kunne gi størst synergieffekt og effektivitet.

Fylkesmannens arbeid med omstilling og fornying preges av at embetet ønsker å være offensive og nytenkende, samt vektlegging av god dialog og nært samarbeid med kommunene. Det vektlegges effektiv metodikk i tilnærmingen, blant annet utstrakt bruk av nettverk hvor erfaringsdeling og læring er prioritert. Fagavdelingene i embetet trekkes i større grad inn i arbeidet både gjennom tilrettelegging, planlegging, faktainnsamling og ikke minst; tilsynsrapportering og erfaring.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen leder arbeidet i Tilsynsforum Oppland, som er et organ opprettet for å ivareta samordningen av statlig tilsyn rettet mot kommuner i henhold til kommunelovens kapittel 10 A § 60 e. Forumet samordner planlegging av tilsyn i en felles tilsynskalender i henhold til lovens intensjon, noe som blant annet innebærer vurdering av den enkelte kommunes tilsynsbelastning. Det er også utarbeidet rutine for å ivareta lovkravet når det gjelder iverksetting av vedtak om pålegg og sanksjoner av vesentlig betydning for tilsynsobjektet. I tillegg arbeides det med å lage en felles side på embetets nettside hvor det presenteres en samlet oversikt over tilsynsrapporter, noe som vil gjøre rapportene mer tilgjengelig for kommunene. Embetet mener mange har mye å lære av egne og andres tilsynsresultater. Kommunene oppfordres til å bruke blant annet tilsynsrapporter som grunnlagsmateriale i eget systemforbedringsarbeid. Formålet med arbeidet i Tilsynsforum er å ivareta lovkrav, at kommunene skal møte en forutsigbar og samordnet stat, og at læringseffekten av gjennomførte tilsyn skal være effektiv og godt ivaretatt.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

I løpet av 2008 ble kommunenes vedtak om årsregnskap for 2007, årsbudsjett for 2008 og vedtatte økonomiplaner for perioden 2008-2011 kontrollert i forhold til Register om betinget kontroll (ROBEK). Gjennomgangen ga ikke grunnlag for innmeldinger. Ettersom ingen av kommunene i Oppland var registrert i registeret ved inngangen til 2008, har det ikke vært ROBEK-kommuner i fylket dette året.

Fylkesmannen har i 2008 ikke gjennomført lovlighetskontroll av vedtak om årsbudsjett i noen kommuner. Det er heller ikke gjennomført lovlighetskontroll av vedtak om økonomiplan.

Det er ikke rapportert spesielt til Kommunaldepartementet om oppfølging av ROBEK-kommuner i 2008 da det ikke har vært registrert kommuner i registeret dette året.

Fylkesmannen har ikke behandlet vedtak om låneopptak i 2008.

Når det gjelder garantivedtak behandlet Fylkesmannen tre saker hvorav alle ble godkjent.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Det har ikke vært kommuner i ROBEK-registret i Oppland i 2008. Fylkesmannen har imidlertid gitt en vurdering og analyse av den finansielle stillingen i alle kommunene i fylket. Dette er gjort i forbindelse med arbeidet med Kommunebilder som omfatter alle 26 kommuner. Kommunebildene er presentert regionvis for administrativ og politisk ledelse i kommunene. I tillegg er både dokumentene og presentasjonen lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Fylkesmannen har veiledet og informert om regelverk og endringer av regelverk på økonomiområdet. Finansforvaltningen i kommunene ble kartlagt som en oppfølging av Terra-saken. Så langt Fylkesmannen kjenner til, er den forsvarlig ivarettatt av kommunene.

Fylkesmannen har prioritert ressurser til veiledning tilknyttet KOSTRA i 2008. Dette gjelder både i forhold til rapportering og bruk av KOSTRA-data. Kommunene har fått kontaktpersoner hos Fylkesmannen tilknyttet de ulike rapporteringsskjemaene. Fylkesmannen har også spesielt fulgt opp kommuner med sen rapportering for å bidra til at KOSTRA-databasen for Opplands del blir mest mulig komplett.

Når det gjelder bruk av KOSTRA-data, vises det til arbeidet med regionvise Kommunebilder. Dette arbeidet ble startet opp i 2005 og har senere blitt videreutviklet. Bruk av KOSTRA-data spiller en sentral rolle i disse bildene. I dokumentene som er utarbeidet i 2008 er det spesielt fokusert på kvalitetsindikatorer innenfor grunnskolen. Fra kommunene er det gitt positive tilbakemeldinger på nytteverdien av Kommunebildene.

Fra embetets side har det vært gitt veiledning og blitt informert om kommuneproposisjonen, kommuneopplegget i statsbudsjettet og om inntektssystemet. Fylkesmannen arrangerte sammen med KS en samling for kommunene med tema tilknyttet kommuneproposisjonen den 16. mai 2008. Fylkesmannen i Oppland har brukt hjemmesida aktivt som informasjonskanal på dette området.

Fylkesmannen har fordelt en restpott av skjønnsmidler for 2008 og mesteparten av skjønnsrammen for 2009. Fylkesmannens ulike fagenheter har vært involvert i arbeidet. Restpotten av 2008-rammen utgjorde 8,65 mill. kroner og ble fordelt til fornyingstiltak. For 2009 har Fylkesmannen holdt igjen 9,05 mill. kroner av skjønnsrammen til fornyingsprosjekter.

Utviklings- og omstillingsprosjekter finansiert gjennom skjønnsmidler i 2007 ble rapportert i henhold til bestillingen i elektronisk skjema på fm-nett i 2008.

Fylkesmannen har fulgt opp departementets forespørsler tilknyttet vårt arbeid med kommuneøkonomi innenfor de angitte frister.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOP	1		1					
Sum	1	0	1	0	0	0		

63.2 Valg

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Antall klager på avslag om begjæringer om innsyn, jf. offentlighetsloven § 9 tredje ledd og forvaltningsloven § 21 annet ledd

Embeter	Antall
FMOP	3
Sum	3

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har ikke behandlet nye inndelingssaker i 2008. Vi mottok imidlertid brev fra Statens Kartverk i sak som tidligere har vært på høring, og som gjør at saken er sendt på ny høring i 2009.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Mange kommuner i Oppland samarbeider om utvikling og oppgaveløsning med sikte på å bedre effektivitet og kvalitet på tjenestene til innbyggerne. Fylkesmannen støtter og motiverer til denne type samarbeid, blant annet gjennom utformingen av søkerkriterier for skjønnsmidler til fornying. I dialogen med kommunene kommer det også frem at mange ønsker større utviklingsprosjekter og samarbeid om oppgaveløsning. Blant skjønnsmiddelprosjektene er typiske eksempler på samarbeid geologiske informasjonssystemer, informasjonsteknologi, kvalitets- og tjenesteutviklingsprogrammer og styringssystemer. Fylkesmannen støtter prosjektene gjennom tildeling av midler, men også i stor grad gjennom å veilede og gjennomføre konferanser og nettverkssamlinger. Eksempel på det siste er styringsnettverket, et oppfølgingstilbud til kommunale toppledere initiert gjennom et interkommunalt prosjekt støttet med skjønnsmidler til fornying. Hensikten med prosjektet og nettverksstøtten er at kommunene i samarbeid skal bedre effektiviteten og kvaliteten på tjenesteleveransen gjennom utvikling av gode styringssystemer, og ved å dele erfaringer og lære av hverandre. Når det gjelder bruk av vertskommunemodellen etter kommunelovens § 28 er ennå ikke denne muligheten tatt i bruk av noen kommuner i Oppland.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

66.2 Saker om ekspropriasjon

Det er innkommet en sak om samtykke til ekspropriasjon for gjennomføring av reguleringsplan og en sak om samtykke til forhåndstiltredelse etter oreigningsloven § 25. Sakene var ikke ferdigbehandlet ved utløpet av 2008.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOP	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOP	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Ressursbruk: 2 ukeverk

Resultatområde	FMOP	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 61	60	60 0
Resultatområde 62	37	37 0
Resultatområde 63	13	13 0
Resultatområde 64	6	6 0
Resultatområde 65	2	2 0
Resultatområde 66	135	135 0
66.1 Byggesaker	133	0 0
Sum:	253 0	253 0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Sosialtjeneste

73.1 Lov om sosiale tjenester

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Konferansen "En aktiv og meningsfull tilværelse" ble arrangert sammen med Fylkesmannen i Hedmark, NAV, KS, Høgskolen på Lillehammer, ulike fagforeninger og en representant fra kommunene to dager i januar. Konferansen satte fokus på hvordan NAV-kontorene kan bidra til å realisere formålet med lov om sosiale tjenester, og samlet

omkring 240 deltagere.

For å informere og motivere i forhold til Kvalifiseringsprogrammet (KVP), var KVP tema på samling for ledere i NAV og kommunal sosialtjeneste i februar. Tema ble fulgt opp med regionvise møter for ledere/ansatte sammen med NAV Oppland og frikjøpte kommunale veiledere i april/mai.

NAV-forum i Oppland har hatt fire møter. Helse- og sosialavdelingen er sekretær. For å bidra til bedre samhandling mellom NAV, rus og psykisk helsearbeid og andre tjenester utenfor NAV, sendte NAV forum i september et eget brev til alle fylkets kommuner og NAV-kontor med oppfordring om å prioritere samhandling. I oktober arrangerte NAV-forum Oppland en "Inspirasjonsdag" for vel 100 personer.

Fylkesmannen har, sammen med NAV Oppland, deltatt i prosjektgruppe som har utviklet en ny veilederutdanning på 30 studiepoeng på Høgskolen i Lillehammer, spesielt tilrettelagt utfordringene i NAV. 26 ansatte fra NAV-kontorene i Oppland, både med statlig og kommunal bakgrunn, deltar i pilotkullet 2008/2009.

For å gi Helse- og sosialavdelingen jevnlig og direkte informasjon fra brukerne, representanter fra ansatte på kommunal og statlig side, KS og fagavdelingene i NAV Oppland, ble NAV Fagutvalg opprettet våren 2008. Arbeidet skal revurderes da det viser seg at aktørene har varierende interesse og nytte av å delta.

For hele resultatområdet 73.2 har embetet lagt vekt på jevnlig informasjon via Fylkesmannens hjemmeside. Det vises også til egen rapportering.

Konferanse med fokus Arbeidsliv, psykisk helse og rus 19. og 20. november er omtalt på resultatområde 87.7: Opptrappingsplan for psykisk helse

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Fylkesmannen har avgitt stillingsressurs til fylkesprosjektet "Kvalifiseringsprogrammet i Oppland".

Fylkesprosjektet har utarbeidet egen aktivitetsplan som dokumenterer aktivitet i 2008. Videre rapporteres det med månedlige kvantitative rapporter, og tertialvise kvalitative rapporter fra fylkesprosjektet direkte som er organisert under NAV Oppland.

73.4 Gjeldsrådgivning

I samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og KS Oppland ble det avviklet ett kurs for økonomi/gjeldsrådgivere i Hedmark og Oppland i 2008.

Fylkesmennene i Hedmark og Oppland var i tillegg tekniske arrangører av ett kurs i regi av Sosial- og helsedirektoratet.

73.5 Kartlegging av funksjons- og arbeidsevne

Resultatområde 74 Levekår

74.1 Handlingsplan mot fattigdom

En kommune har mottatt tilskudd for å bygge opp tilbud og kompetanse i forhold til boligsosialt arbeid, og en kommune har fått tilskudd for å bekjempe og forebygge barnefattigdom.

Fylkesmannen har, dels sammen med Husbanken og ØstNorsk Kompetansesenter for rus og avhengighet, arrangert følgende møter og konferanser:

- To-dagers konferanse om boligsosialt arbeid, for ansatte som jobber i og opp mot boliger der brukerne har

problemer i forhold til rus og psykisk helse.

- To-dagers nettverkssamling for kommuner som mottar prosjektmidler til rustiltak og boligsosialt arbeid
- Dagsmøte for ledere og fagpersoner i kommunene og i NAV for å gi ideer til prosjektsøknader i 2009

Tre regionale nettverk har fått midler til samliger for økonomiske rådgivere.

Erfaringer fra arbeidsevnevurderinger i sosialtjenesten er videreført ved at de frikjøpte veilederne i Kvalifiseringsprogrammet har hatt fagdokumentet "Muligheter og Mot" med seg ut til NAV-kontorene.

Fylkesmannen bidrar faglig og økonomisk i forhold til prosjektet "Verksted for selvtillit" – et samarbeid mellom Høgskolen på Lillehammer og Vestre Toten kommune.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Fylkesmannen forberedte og gjennomførte statsborgerseremoni for 51 "nye" landsmenn med følge. 200 personer var invitert, og "ja-andelen" var langt høyere enn i 2007. Hovedtaler ved seremonien var forsker Laila Bokhari, som har norsk mor og pakistansk far, oppvekst i Lillehammer, London og Islamabad – og utdanning fra England, Nederland og Sveits. 16-åringene og vinnere av Arve-prisen Mons Michael Thommessen og Sander Tingstad underholdt, sammen med sanger Therese Furulund. Inviterte æresgjester til seremonien er blant annet representanter fra Regjering og Storting og ordførerne i de kommunene de nye statsborgerne kommer fra.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOP	1	25
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har ikke hatt aktivitet på dette området i 2008.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere(introduksjonsloven)

Det kom inn fire saker i 2008. Tre av disse er behandlet. I en av sakene opphevet Fylkesmannen kommunens vedtak og sendte saken tilbake til ny behandling. Saken gjaldt en kvinne.

I de to andre sakene, som begge gjaldt menn, stadfestet Fylkesmannen kommunens vedtak. En av sakene gjaldt stans av introduksjonsprogrammet etter ca. et halvt år pga. mye udokumentert fravær. Den siste saken gjaldt vedtak om å stanse deltagelse i introduksjonsprogrammet etter elleve måneder pga. mye udokumentert fravær.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Det vises til særreportering ihht. oppdragsbrev fra IMDi av 19.02. 2008.

Resultatområde 79 konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 73	138		138	0
Resultatområde 74	2		2	0
Resultatområde 78	36		36	0
Resultatområde 79	0		0	0
Sum:	176	0	176	0

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

En forespørsel til aktuelle kommuner i Oppland viser at det er 8 personer under 50 år som er i institusjon. Vestre Toten og Gran har to personer under 50 år i institusjon. Hver av kommunene Gjøvik, Jevnaker, Vestre Slidre og Østre Toten har en person under 50 år i institusjon.

Kommunene Gausdal, Søndre Land, Nordre Land og Ringebu står oppført i registeret (i brev oversendt fra Helsedirektoratet juni 2008) med personer under 50 år i institusjon. Disse fire kommunene opplyser at de ikke har personer under 50 år på sine institusjoner.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

I mai-juni 2008 gjennomførte Helsetilsynet i fylket et områdeovervåkingsprosjekt, der vi registrerte informasjonsutvekslingen mellom fire avdelinger i Sykehuset Innlandet HF (Gjøvik og Lillehammer) og syv kommuner. Hensikten var å undersøke hvilke informasjonskanaler som ble brukt i forberedelse av utskrivning, samt å se på hvor mye tid til forberedelse kommunene fikk og om nødvendig informasjon (epikrise mm) forelå ved mottak i kommunene. Vi inkluderte pasienter over 60 år som hadde behov for kommunale tjenester etter mottak i kommunene. Ett av hovedfunnene er at kommunene får varsel om utskrivning mindre enn 6 timer før pasienten mottas i kommunen, og at nesten 60% av pasientene skrives ut torsdag eller fredag, dvs mot helgen. Endelig rapport forventes å foreligge primo mars 2009.

76.2 Individuell plan

I forbindelse med arbeidet med etablering av NAV-kontor i samarbeid med NAV Oppland og "prosjekt kvalifiseringsprogrammet" har fylkesprosjektet satt fokus på individuell plan. Det er arbeidet med prosedyrer og valg av verktøy i arbeidet med brukere som har rett til individuell plan.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

I forbindelse med arbeidet med etablering av NAV-kontor i samarbeid med NAV Oppland og ”prosjekt kvalifiseringsprogrammet” har fylkesprosjektet satt fokus på kvalitetsarbeid igjennom å ta i bruk Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten ”Og bedre skal det bli” i samlinger med opplæring i NAV-kontor, og i kommuner som skal etablere NAV-kontor. Veileder er også tatt med i prosjektets planleggingsmøter med ledere i lokale NAV-kontor.

76.5 Felles digitalt nødnett

Ingen aktivitet i Oppland i 2008.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Alle kommunene i Oppland har beredskapsplaner på plass. Noen av helseberedskapsplanene baserer seg på ROS-analyser som ligger noen år tilbake og bør oppdateres. Smittevernplaner er også stort sett på plass, men flere mangler oppdatert og integrerte planer for pandemisk influensa.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt er ca en dag. Ressursbruken anslås til ett ukeverk.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	21	2
Sum	21	

77.3 Særfradrag

Vi har behandlet 6-8 saker i løpet av året. De fleste sakene er anbefalt avgjort i søkerens disfavør.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	6	
Sum	6	

77.4 Førerkortsaker

Det er i alt behandlet 523 saker som fordeler seg slik:

Årsak	Antall
Inndragning	102
Dispensasjon/fornyelse	229
Dispensasjon/tilbakelevering	69
Avslag	14
Klage	5
Praktisk kjøretest	38
Oppfylte helsekrav	24
Mer opplysninger	29
Annet	13
Totalt	523

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er ca. seks uker.

En av de tre saksbehandlerne sitter i fylkets trafikksikkerhetsutvalg og har arbeidet spesielt med en kampanje rettet mot bruk av "trekantmedikamenter" i trafikken. Kampanjer henvender seg både mot brukere og leger som foreskriver medisinene.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	523	30
Sum	523	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen mottok journalmateriale fra en tidligere legepraksis.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOP	
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

77.7 Helse- og sosialmelding

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

I Oppland har Fylkesmannen og fylkeskommunen partnerskap i folkehelse. I Opplandsresepten/folkehelseprogrammet er det totalt ni partnere i folkehelsearbeidet.

Totalt tolv kommuner er folkehelsepartnere, og en region (Valdres).

Satsningsområdene i 2008 har vært; FYSAK, Helse i Plan, Fysiotek og Fysiotek aktiv, Ernæring, Rusforebyggende arbeid, Tobakksforebyggende arbeid, Psykisk helse, Helsefremmende arbeidsplasser, Helsefremmende skoler.

FYSAK

Undersøkelser viser at nivået på 70 % av grunnskolene har FYSAK - tiltak. I Oppland er 23 av 26 kommuner FYSAK - kommuner. Treningskontaktmodellen i Oppland er initiert av folkehelseprogrammet. Målet er å bygge en treningskontaktmodell for å stimulere frivillige lag og foreninger til å kunne bistå med lavterskeltilbud i fysiotekene.

Det er nå totalt 13 Fysiotek i Oppland. I tillegg startet Fysiotek Aktiv opp i september 2008 med tre pilotkommuner (dette er et samarbeidsprosjekt med NAV og betyr i praksis flere henvisere som bla NAV og annet helsepersonell, i tillegg til legene).

Folkehelseprogrammet har i samarbeid med kommunene delt ut 30 lavterskeltilskudd til frivillige lag og foreninger for å skape aktivitetstilbud for målgruppen barn og unge som faller utenfor eksisterende tilbud.

Helse i plan

De seks pilotkommunene har jobbet bra i prosjektet og løftet folkehelse inn i sine kommunale planer når disse har vært på rullering - samfunnsdel + kommunedelplan. Fylkesmannen og fylkeskommunen har organisert faste månedlige møter med representanter fra begge. Det jobbes med å holde aktivitet på området oppe. Dette gjøres bla med workshops, samarbeid med høgskolene om et utdanningstilbud, samt erfaringsoverføring til de andre kommunene som ikke har vært piloter. Det var mange kommuner fra Oppland som deltok på den nasjonale "Helse i plan" konferansen i Molde i september.

Folkehelsestafetten er en arena for kunnskaps- og erfaringsoverføringer mellom kommunale og regionale partnere i folkehelseprogrammet. 1. etappe ble arrangert i Søndre Land med flere aktuelle tema innen FYSAK og folkehelse. Det var 30 deltakere.

Helsefremmende arbeidsplasser

Kompetanseprogrammet kjøres sammen med Hedmark. Det er ni bedrifter med fra Oppland. Tre samlinger a 2 dager, hvor to samlinger ble avholdt høsten 2008, og siste samling januar 2009.

Helsefremmende skoler

Sertifiseringsordning hvor skolene kan søke om midler. I 2006 deltok fem skoler. I 2008 var dette økt til elleve. Flere av skolene har en god plan for sitt helsefremmende arbeid forankret i årshjul, skolens ledelse og elever. I mai ble det arrangert dagssamling med tema mat og fysisk aktivitet.

Fylkesmannen og fylkeskommunen har deltatt på ulike nasjonale konferanser og sørger for at de nasjonale strategier og prioriteringer innenfor området ivaretas når det gjelder råd/veiledning og kompetanseheving. Midlene har vært fordelt til tiltak innenfor folkehelseprogrammet og frivillige organisasjoner. Lavterskel, barn og unge, ernæring, tobakk/rus er blant områdene som det er gitt midler til.

Det er arrangert konferanser med tema: konferanse om sped- og småbarnsernæring (2 dager), konferanse om kvinnelig omskjæring/kjønnslemelstelse (1 dag) Bra mat (2 dager).

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Fylkesmannen har behandlet 1 sak på kommunale vedtak etter kommune-helsetjenesteloven kap 4a om miljørettet helsevern. Saken dreide seg om klage på støy fra vindmølle. Saken er under behandling da partene skal gi sine uttalelser på vedtak.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Fylkesmannen i Oppland har ressursgruppe i ernæring og i tobakksforebygging. Sammen med fylkeskommunen vurderes det om en ressursgruppe i fysisk aktivitet skal etableres. Det vurderes også om det vil være mer hensiktsmessig å slå ressursgruppene sammen for å skape en mer helhetlig tilnærming.

Ressursgruppe ernæring: det ble arrangert tre møter i år. Fokus har vært kommunikasjon/kommunikasjonsstrategi - hvor politikeropplæring var tema, dette er ikke initiert enda - da det kan være mer hensiktsmessig å samle ressursgruppene for bedre å skape akkurat denne helhetstankegangen i forhold til folkehelse(levevaneområdene). I tillegg er det arrangert Bra Mat kurs i Oppland, sammen med Helsedirektoratet, 60 deltok på denne samlingen. I Oppland har vi også fått Nasjonalforeningen for folkehelse til å ivareta koordineringsrollen. Utgangspunktet vil være å bistå kursholdere, og arrangere kurs på lik linje med røykesluttkurs.

Ressursgruppe i tobakksforebyggende arbeid hadde stor aktivitet i markeringen av Verdens tobakksfrie dag, hvor arbeidsplassen var i fokus. Tobakksfrie prisen 2008 for Oppland ble delt ut til Elin Amrud på Sykehuset Innlandet HF for hennes innsats i ressursgruppen, og prosjektet hun driver. Ressursgruppen møttes tre ganger i 2008. Informasjon om hjelp til røykeslutt pågår kontinuerlig i samarbeidet med Nasjonalforeningen for folkehelse, som

gjør en stor innsats i forhold til det tobakksforebyggende arbeidet.

Fysisk aktivitet. Oppland er et FYSAK fylke med 23 FYSAK kommuner. Prosjektet drives av fylkeskommunen, i tillegg jobbes det med fysisk aktivitet i Opplandsresepten/folkehelseprogrammet. Det er en rekke tiltak knyttet til høyrisikogrupper, og satsning lokalt.

FRI - arbeidet har vært viktig i 2008 for å hindre rekruttering av ungdom til tobakksadferd. Fylkesmannen samarbeider med Vestoppland politidistrikt i dette arbeidet.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Det er ikke gjennomført kompetansehevende kurs på områder innen seksuell helse i 2008.

83.6 Smittevern

Helsetilsynet/Fylkesmannen hadde i september en konferanse med kommuneleger og ledere i kommunehelsetjenesten med foreleser om aktuelle temaer fra smittevern. Foredragsholder var overlege Hans Blystad.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Det årlige møtet for kommuneoverleger og ledere i kommunenes helsetjenester ble avholdt. Hovedtema var:

- Legevaktsamarbeid i større regioner – suksesskriterier
- Miljørettet helsevern/smittevern – utvalgte temaer
- Pasientombudsordningen - også for kommunene
- Legetjenesten i sykehjem oppfølging av omsorgsmeldinga
- Er ”enhver klage en gave”? Bruk av klager i kvalitetsarbeidet i primærhelsetjenesten – erfaringer

23 av fylkets 26 kommuner var tilstede.

Det har ikke vært noen saker vedrørende fastlegedekningen i kommunene i Oppland.

84.2 Turnustjeneste

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

10 saker etter kommunehelsetjenesteloven med forskrifter, med en 90-persentil på 176 dager.

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP		
Sum	0	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fengselstjenesten i Oppland ble omorganisert ved at de to fengslene (Vestre Slidre og Gjøvik fengsler) ble slått sammen til en enhet under samme ledelse. Dette

har medført en omorganisering av helsetilbudet til de innsatte og nødvendiggjort inngåelse av nye avtaler. Arbeidet har vært drevet av de ansvarlige for tjenesten. Helsetilsynet i Oppland har ikke deltatt i prosessen.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Fra en nedgang i antall statlige asylmottak, skjedde det i 2008, med flere etableringer utover i 2009, en betydelig økning i antall mottaksplasser i Oppland. Det er flere vertskommuner - også nye der det ikke har vært mottaksdrift i seinere tid. I tillegg er det etablert drift av flere enheter for enslige mindreårige asylsøkere under BUF-etat.

Det kom mange henvendelser og råd og veiledning fra disse kommunene. Det ble besluttet å lage en støtteordning via de etablerte satsningsområder og handlingsplaner for å gi de kommunene som ønsket drahjelp, slik at de blir satt bedre i stand til å øke kompetanse og kapasitet i forhold til de utfordringer etableringene medførte.

Det ble informert om hva man kunne søke om på www.fylkesmannen.no/oppland med eksempler på hva man kunne søke midler til:

- kostnader i forbindelse med oppbygging, organisering, rekruttering og initial drift av de aktuelle tilleggstjenester innen virksomhetsområder som helsestasjon, skolehelsetjeneste, fastlege-/allmennlegetjenesten, smittevern og barnevern.
- tiltak rundt de meraktiviteter som er knyttet til dokumentasjonssystemer/journalsystemer og rutiner/styringssystemutvikling rundt disse (internkontroll)
- tiltak rundt utvikling og etablering av innkallingsrutiner, oversikter, vaksinasjonsprogrammer, infeksjonskontroll
- hjelp til å velge organisering, bemanning og innretting ut ifra andres erfaringer, støtte til studieturer for å studere andres tjenester - erfaringsoverføring
- kompetanseutviklingstiltak og hospiteringsopplegg og mulig kursstøtte hvis kommunene har brukt opp sine opplæringsmidler, herunder øke kunnskapen om spesielle forhold som er nødvendig å kjenne til i utbygging av kommunens tjenester til innbyggere med fremmedkulturell bakgrunn
- oppbygging og stimulering til nettverksbygging og – drift mellom kommuner med lang og rik erfaring og kommuner i etableringsfasen
- forslag fra kommunene til hva Fylkesmannen/Helsetilsynet kan bidra med

Seks kommuner søkte og fikk midler.

84.6 Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Maihaugenkonferansen ble arrangert for 6. gang - i tillegg til IMDi Indre Øst og Maihaugen, var Oppland fylkeskommune med som samarbeidspartner i 2008 på grunn av satsningen knyttet til Mangfoldsåret. I tillegg fikk konferansen en ekstra dimensjon ved at HKH Kronprins Haakon var tilstede ved konferansen. Det var over 300 deltagere. Konferansen er blitt en arena i Innlandet der offentlige tjenester i et flerkulturelt samfunn blir tatt opp i bred og dyp sammenheng, med en bred mål-/deltagergruppe. Av tema kan nevnes:

"Det utfordrende mangfoldet"

Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt: *Regjeringens antidiskrimineringspolitikk og mangfoldets mange aspekt.*

Akhenaton Oddvar de Leon, Organsiasjon mot offentlig diskriminering OMOD: *Partnerskap for bedre likestilling – hvordan nå felles mål gjennom bevissthet på roller og strategier*

"Det utfordrende ekteskapet – globalisering av samfunnets minste organisatoriske enhet"

Guri Tyldum - FAFO: *"Utfordringer og sårbarhet i transnasjonale ekteskap i Norge."*

Skjoldvor Fjeldvær, leder av Forebyggingsenheten i IMDi:
"Tvangsekteskap"

Lovise Angen Krogstad, Ressursenter mot vold og traumatisk stress (RVTS) *"Mellom familiens ære og samfunnets krav, ungdommenes dilemma."*

Paul Skuland, Prost i Sel: *"Sannheten er erfaringen og ligger et sted i mellom?"*

Markering av **Mangfoldsåret i Oppland** på Maihaugen, utstillingsåpning – utstillingen: **"Nye Opplendinger"**

Heller Paradis enn Paris – om å oppdage, forebygge og bygge ned spenninger

Gunnlaug Daugstad, Rådgiver – koordinator for innvandrrelatert statistikk SSB: *"Innvandrere i Norge og deres etterkommere - myter og fakta"*

Steinar Bryhn, Nansen dialogsentre: *"Dialogens kår og muligheter når enighet ikke alene er målet"*

Shoaib Sultan, Islamsk råd i Norge: *"Hva slags spenningsreducerende kompetanse har islam når den hele tiden knyttes opp mot konflikt? Individets ansvar og det kollektive"*

Knut Vollebæk, Høykommissær for etniske minoriteter i OSSE: *"De nye minoritetene i Europa – hvordan ruste oss på dette møtet"*

Når det gjelder rutiner for bruk av kvalifiserte tolker har det vært endel konkret rådgiving i forbindelse med enkelthenvendelser. Det har blitt systematisk vist til www.tolkeportalen.no og de tjenester og veiledninger som presenteres der.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Status for overgrepsmottak i Oppland er at Gjøvik kommune har fått innvilget kr. 500.000 til utredning og planlegging av felles overgrepsmottak for kommunene i Oppland. Noen kommuner har hatt prinsipielle innvendinger mot at ovennevnte tjeneste gjøres til et ansvar for kommunehelsetjenesten og mot den foreslåtte finansieringsordningen. Derfor er det ennå ikke etablert ett felles overgrepsmottak for kommunene i Oppland.

Fylkesmannen har hatt samling med ledere av helsetjenesten i kommunene i februar, der ett av temaene var "Etablering av overgrepsmottak". Fylkesmannen har også initiert drøftingsmøte i desember, med deltage fra Gjøvik kommune, Lillehammer kommune, spesialisthelsetjenesten og Kommunenes sentralforbund.

Det har vært deltage på konferanse i Helsedirektoratets regi ifm. implementering av "Overgrepsmottak - veileder for helsetjenesten" for helseregion sør-øst.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Dette arbeidet er integrert i de tematiske satsningene på folkehelseområdet. Helsesøstergruppen i Hedmark er en viktig aktør i folkehelsearbeidet som gjøres, og er representert i ressursgruppen for ernæring og tobakk.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Avholdt to to-dagers konferanser med jordmødre som målgruppe: "Bra mat for bedre helse" og "Konferanse om sped- og småbarnsernæring".

84.10 Kjønnslæstelse

I samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og RVTS Øst, ble det i desember arrangert dagskonferanse med tema kvinnelig omskjæring/kjønnslæstelse. Det var 60 deltakere.

84.11 Tannhelse

Ingen aktivitet på området i 2008.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

85.2 Sterilisering

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2008

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Antall behandlede saker spesiell rekvireringsrett sentralstimulerende legemidler: 235 saker

Antall behandlede saker generell rekvireringsrett sentralstimulerende legemidler: 11 saker

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid 12 dager

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	246	12
Sum	246	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Intet å melde på dette punktet.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Oppland har i 2008 hatt en koordinator for arbeidet med områdene innenfor omsorgsplanen.

Det er ikke etablert en organisasjon hos Fylkesmannen som ivaretar arbeidet med å gjennomføre Omsorgsplan 2015 i årene framover. Arbeidet er fordelt på fire ansatte ved embetet som har en dialog i det daglige arbeidet med Omsorgsplanens områder. Her har løpende samordning av tiltak blitt vurdert.

Fylkesmannen har en løpende kontakt med kommunene, men det er ikke gjennomført systematisk kontakt med kommunene for å bistå dem i deres arbeid med å nå målsettingene i Omsorgsplan 2015. Kommunene i Oppland har imidlertid igjennom samling for Omsorgsplanen 2015 blitt invitert til dialog rundt de ulike områdene. Det er også gitt støtte til enkeltkommuner, samt foregått dialog rundt kommunenes utfordringer i løpende kontakt med kommunene.

86.2 Demensplan 2015

Kommunene er gitt råd og veiledning i det løpende arbeidet med å øke kapasiten i tjenestetilbudet. Dette er hovedsaklig gjort gjennom arbeidet med kompetanseløftet. Råd og veiledning til kommunene om kvalitet i tjenestetilbudet er ikke gitt innenfor arbeidet med demensplanen spesielt, men ved råd og veiledning ved egen kvalitetsrådgiver hos Fylkeslegen. Det er også gjennomført samlinger med fokus på kvalitet i arbeidet i kommunene.

Det ble i mars arrangert en 2 dagers samling for kommunene i Oppland. Her var det satt fokus på Demensplanen og "Den gode dagen". Kommunene ble her gitt et innblikk i arbeid og organisering av dagtilbud på sykehjem generelt og for personer med demens spesielt. Her ble det presentert eksempler på hvordan en kommune hadde økt sin kapasitet i tjenestetilbudet gjennom dagtilbud, ved å etablere et godt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Fylkesmannen har ikke bistått spesielt i forbindelse med kommunenes rapportering på satsningsområdene: Tiltak for pårørende, antallet tilrettelagte dag- og avlastningstilbud og antallet tilrettelagte plasser i institusjon og bolig, for personer med demens. Vi har imidlertid gitt løpende råd og veiledning til kommuner som har ønsket bistand i dette arbeidet, spesielt i forbindelse med kartlegging, og planlegging av bygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger med spesiell tilrettelegging for demente.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kompetanseløftet 2015 er hos Fylkesmannen i Oppland organisert med en prosjektgruppe bestående av ansatte fra Oppvekst- og utdanningsavdelingen (prosjektleder) og fra Helse- og sosialavdeling. Det har vært avholdt fem prosjektgruppemøter i 2008. Prosjektets styringsgruppe består av fylkesmannen og avdelingsledere ved de to avdelingene. Det ble avholdt tre styringsgruppemøter. Prosjektgruppa har i tillegg hatt møter med sentrale samarbeidspartnere og deltatt på kontaktmøter med Sosial- og helsedirektoratet.

Det ble i 2008 utformet en rapport på måloppnåelse og utfordringer i gjennomføringen av Kompetanseløftet 2015 i Oppland. Denne rapporten bygger på data fra kommunene vedrørende planlagte endringer av stillingshjemler, samt planlagte utdanningsløp i perioden 2008 – 2011. I tillegg var opplysninger fra utdanningsinstitusjonene i Oppland og tilgjengelig data i Kostra grunnlag for analyser og planer. Denne rapporten ble sendt Sosial- og helsedirektoratet pr. 1. mars med en oppdatering pr. 1. juli. I tillegg ble det sommeren 2008 utarbeidet en særskilt rapportering til direktoratet på fagskoletilbudet i fylket.

Det ble i mars arrangert en samling for kommunene i Oppland. Her ble det gitt informasjon om Kompetanseløftets ulike tiltak, måloppnåelse i fylket, søknadsprosess og kriterier for tildeling av midler. Det overordnede temaet var utfordringen med å etablere større stillinger i pleie- og omsorgssektoren. 23 av fylkets 26 kommuner søkte midler fra Kompetanseløftet 2015 i 2008. I tillegg mottok vi søknader fra interkommunale samarbeidsorganer som ønsket å etablere desentraliserte opplæringstilbud. Kommunene ble til sammen tildelt 4,1 mill kroner og ca. 90 % av dette ble gitt som tilskudd til formelle utdanningsløp og kvalifiseringstiltak. De resterende 10 % av midlene ble tildelt prosjekter med målsetting om å øke andelen som arbeider heltid og arbeid med etikk på arbeidsplassen.

Prosjektleder har deltatt i arbeidsgruppemøter vedr. helsefagarbeiderutdanningen og samarbeidet med Høgskolen i Lillehammer og Fagskolen i Gjøvik om videreutvikling av studietilbud. Det er også etablert et samarbeid med Undervisningssykehjemmet i Oppland og Demensomsorgens ABC, noe som har resultert i gjennomføring av felles tiltak.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen følger utviklingen av utbyggingen av sykehjem og omsorgsboliger i kommunene. I 2008 er det gjennomført en kartlegging av kommunenes planer for bygging av omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

Fylkesmannen har bidratt i behandlingen av søknader om investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger i tråd med oppdrag og føringer. Ved uttalelse og prioritering av løpende søknader fra kommunene om investeringsstilskudd fra Husbanken, ser Fylkesmannen på om investeringsprosjektene er i samsvar med kommunenes behov og planer.

I mars arrangerte Fylkesmannen en samling for kommunene i Oppland. Her ble det gitt informasjon om investeringsstilskuddet, søknadsprosess, retningslinjer for søknad, behandling og prioritering av søknader. Videre er det i samarbeid med Husbanken avholdt planleggingsmøter med de kommunene som har fått tilsagn om tilskudd i 2008, for å gi støtte i deres videre arbeid med bygging av sykehjem og omsorgsboliger.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

I kontakten med kommunene har Fylkesmannen hatt fokus på kvalitetsavtalen mellom regjeringen og KS. Kommunene er gitt veiledning i arbeidet med kvalitetsutvikling av pleie- og omsorgstjenesten.

Helse- og sosialavdelingens kvalitetsrådgiver har gjennomført samlinger med utvalgte kommuner, hvor det spesielt er sett på kvalitetsarbeidet i planprosesser.

I mars arrangerte Fylkesmannen en samling for kommunene i Oppland under Omsorgsplanen 2015. Her ble det satt fokus på kvalitetsutfordringer for tjenestene. Kommunene deltok med gruppearbeid med problemstillingen ”Hvordan løse utfordringene i vår kommune ?”

86.6 Legetjenester i sykehjem. Undervisningssykehjem

Fylkesmannen har bistått direktoratet i arbeidet med å kartlegge og vurdere resultatene av kommunenes fastsettelse av en lokal norm for legedekning i sykehjemmene i Oppland. I forbindelse med samling for Omsorgsplanen 2015 for kommunene i Oppland i mars, ble kommunene orientert om status i dette arbeidet, og videre planer for arbeidet med utarbeidelse av en nasjonal norm for legedekning i sykehjem. I Oppland ble det i 2008 rapportert et gjennomsnittlig normtall for legedekning i sykehjem på 0,315.

På samling i mars ble det kort informert om undervisningssykehjemmet i Oppland ”Haugtun” på Gjøvik. Undervisningssykehjemmet hadde først på slutten av 2008 ferdig utarbeidet plan for satsningsområder, og plan for å spre, og implementere kunnskap fra undervisningssykehjemmet til de øvrige kommunene i Oppland. Dette vil bli presentert på samling med kommunene i mars 2009.

Fylkesmannen i Oppland deltar i styringsrådet for undervisningssykehjemmet i fylket, og bidrar på denne måten i arbeidet og planer med å spre, og implementere kunnskap fra undervisningssykehjemmenes satsningsområder til de øvrige kommunene i Oppland.

Fylkesmannen har bidratt i arbeidet med å spre kunnskap til kommunene om tilskuddsordningen ”lindrende behandling ved livets slutt”. Fylkesmannen har også gitt uttalelser til søknader fra eget fylke til hovedundervisningssykehjemmet i forbindelse med behandling av disse søknadene.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Kommunene i Oppland har ikke fått tilbud om kurs og veiledning i saksbehandling. Det er heller ikke foretatt en tilstandsvurdering av kompetansebehovet på dette området. Juridisk avdeling har etter konkrete forespørsler vært ute i to kommuner og gitt opplæring i forvaltningsrett og sosialtjenestelovens kapitel 4 og 5.

Fylkesmannen har ikke bistått direktoratet i arbeidet med å skaffe oversikt over status for kommunenes praktisering av regelverket for beregning av egenandeler for hjemmetjenester i 2008. Arbeidet var planlagt gjennomført i samarbeid med juridisk avdeling, men er av kapasitetsgrunner ikke gjennomført.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen har stadfestet 60 kommunale vedtak om bruk av tvang og makt. Dette er en økning på tre saker i forhold til 2007. Det er gjennomført individtilsyn i forhold til en person som har vedtak om bruk av tvang og makt.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Deltagelse på Helsedirektoratets 2-dagers konferanse i IPLOS-opplæring 20.-21. oktober, med gjennomgang av revidert IPLOS-veileder.

Vært tilgjengelig for kontaktpersoner i kommunene ift. kvalitetssikring og bruk av IPLOS-data.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

87.2 Behandling uten eget samtykke

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

87.5 Vedtak om overføring

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

87.7 Opptrappingsplan for psykisk helse

Det har fortsatt vært fokus på samordning av tjenester mellom kommuner og helseforetak innen psykisk helsearbeid. 14 av fylkets 26 kommuner kunne ved årets slutt vise til skriftlig samhandlingsavtale med Helseforetaket. De øvrige kommuner er i en prosess som vil resultere i avtaler i løpet av 2009.

Det har vært satset spesielt på samarbeid med Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) innenfor "Nasjonal strategiplan for arbeid og psykisk helse". En to-dagers konferanse ble arrangert i Lillehammer i november i samarbeid med KS, NAV Hedmark/Oppland og FM Hedmark.

Satsningen på barn og unges psykiske helse har først og fremst blitt synliggjort gjennom samarbeidet med Høgskolen i Lillehammer ifm oppstart og utvikling av videreutdanningen "Psykososialt arbeid med barn og unge".

Det har gjennom året vært deltagelse i tre rådgiversamlinger i regi av Helsedirektoratet, samt en studietur til Amsterdam der både psykisk helserådgiver og rusrådgiver deltok.

Til kommunene i Oppland er det i 2008 overført:

- Øremerkede tilskudd 141 424 000 kroner
- Tilbakeholdte midler pga. ikke oppfylte rapporteringskrav 854 000 kroner
- Tilskudd til tverrfaglige videreutdanninger 3 011 000 kroner
- Tilskudd til lokale etter- og videreutdanningstiltak 154 000 kroner

De viktigste utfordringer i tiden fremover vil være:

- Bidra med veiledning, oppfølging og kartlegging av det kommunale tjenestetilbudet
- Fortsette utviklingen av kartleggingsverktøy for vurdering av kvalitet på tjenesten i kommunene
- Samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene i å etablere geografiske og tematiske nettverk

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

88.2 Rusmiddelarbeid

Rusrådgiver holdt flere foredrag og var aktiv i forhold til TV-aksjonen for 2008.

Helsetilsynet i Oppland mottok melding om elleve innleggelser etter § 6-2a (innleggelse av gravid rusmiddelmissbruker på grunn av fare for skade på fosteret) og fire innleggelser (en kvinne og tre menn) etter § 6-2 (innleggelse uten eget samtykke på grunn fysisk og psykisk helsefare ved omfattende og vedvarende misbruk) iløpet av året.

Sammen med Østnorsk Kompetansesenter for rus og avhengighet, Ringsaker kommune og Fylkesmannen i Hedmark arrangerte vi i mars 2008 et kurs over to dager med 180 deltagere for å bedre saksbehandlingen i disse sakene.

Fire av syv rusfora (læringsnettverk) har vært i aktivitet i 2008, og har blitt fulgt opp av ØstNorsk Kompetansesenter. De fire nettverkene dekker 14 av kommunene i fylket. Tilsammen 167 personer har deltatt på møtene. Erfaringene fra det nettverket som fungerer best, ble videreformidlet øvrige kommuner/NAV-lederne på møte arrangert av Fylkesmannen i desember.

Jevnaker kommune deltar i det 3-årige forsøket med bruk av koordinerende tillitspersoner for rusmiddelavhengige i kommunene (KTP). Fylkesmannen har i tillegg forvaltet tilskudd til legemiddelassistert rehabilitering (Gjøvik og Jevnaker), lavterskel helsetiltak (Gjøvik) og styrking av helhetlige oppfølgingstjenester til rusmiddelmissbrukere (Gausdal, Gjøvik og Sør-Aurdal kommuner).

Prosjektet i Sør-Aurdal har rettet seg mot risikoutsatte barn og unge, og utvides nå til hele regionen. Vedrørende øvrige prosjekt knyttet til arbeid med unge i risikozonen: Se resultatområde 87.7 - Opptrappingsplan for psykisk helse.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 75	2		2	0
Resultatområde 76	42		42	0
Resultatområde 77	43	9	43	9
77.4 Førerkortsake	38		0	0
Resultatområde 83	43		43	0
Resultatområde 84	63	3	63	3
Resultatområde 85		6	0	6
Resultatområde 86	25	9	25	9
Resultatområde 87	16	31	16	31
Resultatområde 88	48	23	48	23
Sum:	282	81	282	81

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Planlagte tilsyn

81.2 Områdeovervåking

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

81.5 Andre oppdrag

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Sammen med Juridisk avdeling hos Fylkesmannen, har Helse- og sosialavdelingen hatt tilsynsmøter med to kommuner, Jevnaker og Søndre Land, for oppklaring av visse saker og en gjennomgang av rutinene rundt disse.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

Ikke aktuelt

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

- Antall muntlige og skriftlige henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes: 1 sak
- Antall saker hvor Helsetilsynet i fylket ber politiet om å etterforske sak uten forutgående henvendelse fra politiet: 0 saker

82.2 Planlagte tilsyn

11 planlagte tilsyn med helsetjenesten ble utført i 2008. Tilsammen ble 16 tilsyn utført.

82.3 Områdeovervåking

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

82.5 Andre oppdrag

Helsetilsynet i Oppland har mottatt melding om 11 nye innleggelser etter lov om sosiale tjenester § 6-2a og fire innleggelser (en kvinne og tre menn) etter lov om sosiale tjenester § 6-2 i løpet av 2008.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 81	63		63	0
Resultatområde 81.1 og 81.2	31		0	0
Resultatområde 82	149		149	0
Resultatområde 82.2 og 82.3	69		0	0
Sum:	212	0	212	0

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Samlet ressursbruk resultatområde 91 og 92: 3 ukeverk

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 91 og 92	4		4	0
Sum:	4	0	4	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	3		3	0
Sum:	3	0	3	0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

I Oppland er det registrert 21 trossamfunn. Fylkesmannen har i 2008 betalt ut 646 885 kroner i tilskudd til disse. Sju av trossamfunnene har hatt en liten nedgang i medlemstallet. Den største økningen i medlemstall har The Muslim Cultural Center Lillehammer, som fikk 26 nye medlemmer i 2008 og er det største trossamfunnet i Oppland med 279 medlemmer.

Det er ikke registrert noen nye tros- og livssynssamfunn i 2008, men et samfunn har gått fra å være uregistrert til å bli registrert.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

I 2008 kom det inn 41 søknader om askespredning. Av disse ble 40 innvilget. En søknad ble avslått og påklaget til departementet. Fylkesmannens vedtak ble stadfestet.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen har mottatt ni søknader om dispensasjon fra loven. Det ble gitt dispensasjon i åtte saker og en fikk avslag.

Vi har videre fastsatt forskrift om å godkjenne tre steder som typisk turiststed. Dette er Venabygdsfjellet, Kvitfjell og Øyer Sentrum.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 95	2	2	0
Resultatområde 96 og 97	7	7	0
Sum:	9	9	0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Administrative oppdrag

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

REKRUTTERING

Embetets rutiner knyttet til rekruttering følger de krav som er spesifisert i SPH pkt 2.3.2.3 og 2.3.3 og PM 2007-12.

I alle stillingsannonser for Fylkesmannen i Oppland presiseres det at det for statlige virksomheter er et mål å oppnå en balansert sammensetning når det gjelder alder, kjønn og kulturell bakgrunn.

Søkere vurderes ut fra reell kompetanse og ikke ut fra etnisk bakgrunn. Dersom det finnes kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn innkalles disse til intervju.

IA-ARBEID

Fylkesmannen i Oppland følger løpende opp sine forpliktelser i henhold til IA-avtalen. Embetet har jevnlig kontakt med Bedriftshelsetjenesten Innlandet samt NAV. Dette innebærer at embetet bedre kan ivareta HMS-arbeidet og følge opp medarbeidere som har behov for det, samt å iverksette tiltak som forebygger arbeidsrelaterte sykdommer. Som et resultat av dette arbeidet har embetet i løpet av 2008 fått flere langtidssykemeldte tilbake i arbeid.

Det totale sykefraværet er redusert det siste året. I 2007 var det totale sykefraværet på 5,59 %, mens det i 2008 er redusert til 4,78 %. Det samlede sykefraværet er først og fremst et resultat av medarbeidere som er langtidssykemeldte. Gjennom oppfølgingsplaner m.m. legges det til rette for at sykemeldte kan komme raskere tilbake i arbeid. Dette gjelder blant annet tilrettelegging av arbeidsoppgaver, innkjøp av særskilt utstyr, samt forebygging gjennom økt bruk av bl.a. heve-/senkbare pulter m.m. Det har videre blitt lagt til rette for at de ansatte skal bli motivert til trening. Dette har blitt gjort tre år på rad ved å gjennomføre gåtest, opprette ulike frisklivsgrupper (der man i en av gruppene også fikk mulighet til å trene en time per uke i arbeidstiden), samt foredrag om trening og kosthold for disse gruppene. Innkjøp av nye treningsapparater til trimrom er et annet tiltak innen dette området.

Når det gjelder målet om å tilsette ansatte med nedsatt funksjonsevne, tilsatte Fylkesmannen i Oppland i 2008 en

person innen dette målområdet. I tillegg stiller embetet seg positivt til å ta inn medarbeidere på arbeidsmarkedstiltak. Embetet hadde denne type arbeidskraft i hele 2008.

Når det gjelder måltallet knyttet til det å utsette reell pensjonsalder, og tiltak relatert til dette, vises det til embetets seniorpolitikk. Embetet har de senere årene hatt fire til fem medarbeidere som har gått av med pensjon. Dette er et for lite tallgrunnlag til å mene noe bestemt om utviklingen innen det overordnede målområdet. Det fremkommer imidlertid at ingen av de ni som valgte å takke ja til det sentrale seniorforsøket (se under) har gått av med pensjon i prosjektperioden.

I lokal seniorpolitikk regnes alle i aldersgruppen 55-67 som seniormedarbeidere, og det er denne gruppen det fokuseres på med hensyn til tiltak. Tiltakene er samlet i embetets overordnede IA-målsetting. Under seniorpolitiske tiltak finner vi:

- Mulighet til å innvilge søknader om å beregne en time av kjøretiden i arbeidstiden fra fylte 60 år for arbeidstakere med arbeidsvei over 40 km en vei.
- Gjennomføring av samtaler med seniorene hvert år, slik at man kan ha en åpen dialog rundt arbeidssituasjonen og tanker fremover. Det er lagt inn et eget avsnitt i skjema for medarbeidersamtalen knyttet til seniorer.
- Det legges til rette for at seniorer tillegges nye oppgaver og for overføring og bruk av deres kompetanse.
- Embetet skal, så langt det er mulig, stille seg positivt til søknader om delpensjon etter HTA 4.2.4.
- Pensjonsforberedende kurs tilbys alle medarbeidere fra fylte 60 år.

I tillegg har embetet fra 01.08.07 deltatt i det sentrale forsøket for seniormedarbeidere. Dette medførte at alle som var, eller fylte 62 år i 2007, og jobbet 100 % stilling, fikk tilbud om 20 % reduksjon i arbeidstiden, samtidig som de får utbetalt 100 % lønn og beholder rettigheter forøvrig. Forsøket avsluttes 31.07.09. Ni av elleve aktuelle personer takket ja til dette tilbudet. De to siste valgte å opprettholde sin delvise AFP (80 % stilling).

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMOP	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0

98.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Oppland skal ha et kompetansenivå blant sine tilsatte som til enhver tid bidrar til å oppfylle embetets målsetting om et høyt faglig nivå.

Avdelingsledelsen skal planlegge, iverksette og evaluere kompetanseutviklingstiltak både på individ- og gruppenivå. For å oppnå ønsket og nødvendig kompetanse på ulike områder, og for å være forberedt på endringer og nye krav, er kompetanseutvikling et viktig personalpolitisk satsningsområde.

I tillegg til den enkelte leders ansvar for å initiere og gjennomføre kompetanseutviklingstiltak, både når det gjelder planlegging, iverksetting, anskaffelse og evaluering, har embetet også en overordnet kompetansestrategi som for 2008 innebar gjennomføring av veilederstudie (15 studiepoeng) for 20 av embetets ansatte.

Planer for kompetanseutvikling utarbeides i samarbeid med de ansattes organisasjoner og må sees i forhold til målsettinger og strategiske planer. Den enkelte medarbeider har også selv ansvar og plikt til å holde seg oppdatert i forhold til egen kompetanseutvikling.

Medarbeidersamtaler kan danne grunnlaget for tiltak innenfor kompetanseutvikling både på individuelt og organisasjonsmessig nivå.

For embetet har det vært nyttig læring å se på fordelingen av kompetansemidler fordelt på kjønn. Selv om embetet på overordnet nivå kommer ut med en tilnærmet lik fordeling, ser vi at det er store ulikheter ved flere av embetets avdelinger. Dette er noe vi kommer til å jobbe videre med når vi skal lage ny strategi for kompetanseutvikling. Når vi har beregnet bruken av kompetansemidler har vi tatt utgangspunkt i midler brukt direkte til kompetanseheving (avgifter til kurs, seminarer, studier osv), og har ikke tatt med utgifter til reise og opphold.

LIK LØNN FOR LIKT ARBEID?

Tabellen nedenfor viser fordelingen av kjønn på de ulike stillingskodene, samt gjennomsnittlig lønns plassering

(lønnstrinn) pr 31.12.08 for kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene for embetet.

Stillingskode	Antall		Gj.s lønnt	
	K	M	K	M
0129 Ass fm	0	1		82.0
0382 Fylkesagronom	0	1		48.0
0779 Fylkeslege	0	1		86.0
1057 Informasjonssjef	0	1		69.0
1060 Avdelingsdirektør	3	4	69.3	69.8
1061 Ass dir	2	4	61.0	58.3
1063 Førstesekretær	2	1	36.0	38.0
1064 Konsulent	4	0	42.3	
1065 Konsulent	4	0	41.5	
1070 Sekretær	4	0	33.0	
1072 Arkivleder	1	0	50.0	
1085 Avdelingsing	2	1	46.5	47.0
1087 Overingeniør	10	15	54.3	53.7
1113 Prosjektleder	2	3	56.0	59.7
1127 Husholdsleder	2	0	35.0	
1130 Renholder	2	0	34.0	
1132 Renholdsleder	1	0	36.0	
1181 Senioringeniør	2	5	56.0	58.0
1363 Seniorkonsulent	2	2	47.0	47.5
1364 Seniorrådgiver	3	6	63.7	63.2
1408 Førstekonsulent	8	2	44.9	46.0
1433 Seniorsekretær	1	0	45.0	
1434 Rådgiver	17	13	53.8	53.8

Tabellen viser at menn har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner totalt sett i embetet. Det er nærliggende å anta at den relativt store forskjellen skyldes store lønnsforskjeller mellom de stillingsgruppene hvor kvinner er overrepresentert; renhold/kantine, kontorstillinger og saksbehandlerstilling I. Det bør imidlertid vurderes hvorfor menn gjennomgående for flere stillingsgrupper har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner, selv om tabellen også viser at kvinner ligger høyere ved noen stillingsgrupper (ass.dir., overing. og seniorrådgiver).

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	% kvinnelige ledere	% mannlige ledere
FMOP	3	33	66	3	6

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMOP	50,32	49,68	41,46	58,54

98.3 Medvirkning

Hos Fylkesmannen i Oppland er medbestemmelsen iht HA ivaretatt gjennom samarbeidsutvalget (SAMU), hvor de fire hovedorganisasjonene er representert med hvert sitt medlem. Fylkesmannen leder SAMU. I tillegg er det valgt avdelingstillitsvalgte ved hver avdeling, som via lokal tilpasningsavtale har rettigheter blant annet i forhold til høringer på stillingsutlysninger, drøfting av avdelingsbudsjett m.m. Det ble i 2008 nedsatt et partssammensatt utvalg for revisjon av seniorpolitiske virkemidler. De skal ferdigstille sitt forslag innen 1. april 2009.

SAMU hadde i 2008 fem møter med tilsammen 35 saker. Et årlig viktig drøftings spørsmål er utvikling av budsjett for embetet. Ved oppstarten av 2008 ba embetsledelsen om innspill til budsjettet fra de hovedtillitsvalgte. De tillitsvalgte ønsket å styrke budsjettet innenfor kompetanseutvikling, videreføring av FYSAK-arbeidet og større avsetninger til de lokale lønnsforhandlingene.

Andre viktige saker som har vært oppe i SAMU er regnskapsgjennomgang, herunder saldering av budsjett, virksomhetsplanlegging, hvem som har sluttet og begynt, bemanningstilpasning, revisjon av embetets seniorpolitikk, prosjekter knyttet til ombygging, informasjon om resultater fra brukerpanel m.m. I tillegg har forvaltningsreformen vært fast tema på alle møtene. Partene har i disse sakene informert hverandre om nytt siden forrige møte.

98.5 Føringer på IKT-området

Embetet har inngått en forpliktende samarbeidsavtale med Statens kartverk (Hamar), fylkeskommunene i Hedmark og Oppland og Fylkesmannen i Hedmark om en felles innsynsløsning for GIS. Applikasjonen er tatt i bruk i hele

embetet og brukes i de fleste fagavdelingene og staber. Embetet har hatt vakanse i GIS-koordinatorstillingen i lengre tid.

98.6 FRI (Fylkesmennes regionale informasjonsnett)

98.7 Trippelnett

98.8 Sentral drift av Fri rettshjelp-ordningen

98.9 Drift av ePhorte helpdesk og ePhorte testsenter for fylkesmannsembetene

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Kravet om å gjøre tilgjengelig informasjon om utbetalinger pr kommune, fylke og parti på fylkesmannen.no innen 1.5.2008 er ivaretatt av Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 99	1	1	0
Sum:	1	1	0